

Nuoret aikuiset mökkeilijöinä 2030 -selvitys

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 5/2017

Nuoret aikuiset mökkeilijöinä 2030 -selvitys

Saaristoasiain neuvottelukunta, FCG Finnish Consulting Group Oy

Maa- ja metsätalousministeriö

ISBN: 978-952-453-949-4

Kansikuva: Kiki Kolenbet/Visit Finland

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto, Marianne Laune

Helsinki 2017

Kuvailulehti

Julkaisija	Maa- ja metsätalousministeriö	04.04.2017
Tekijät	Saaristoasiain neuvottelukunta, Finnish Consulting Group FCG	
Julkaisun nimi	Nuoret aikuiset mökkiläisinä 2030 - selvitys	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 5/2017	
Diaari/hankenumero	MMM/825/07.01.00/2016	Teema Saaristopolitiikka
ISBN PDF	978-952-453-949-4	ISSN PDF 1797-397X
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-949-4	
Sivumäärä	87	Kieli suomi
Asiasanat	mökkeily, vapaa-ajan asuminen, saaristopolitiikka	
Tiivistelmä	<p>Saaristoasiain neuvottelukunta ja maa- ja metsätalousministeriö toteuttivat ja rahoittivat 2016-2017 Nuoret aikuiset mökkiläisinä 2030 - selvityshankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli luoda kuva vapaa-ajan asumisen tulevasta kehityksestä 15 vuoden sisällä ja tehdä asiaa koskevia kehittämisehdotuksia. Konsulttina toimi FCG Finnish Consulting Group. Raportti luovutettiin 7.4.2017 maa- ja metsätalousministeri Kimmo Tiilikaiselle.</p> <p>Satunnaisotannalla poimituille mökin omistajille (N=2000) koko maassa suunnattuun kyselyyn vastasi 790 mökin omistajaa (vastausprosentti 40 %) ja nuorille 25-45 -vuotiaille aikuisille tehtyyn kyselyyn (N=2000) vastasi 341 nuorta aikuista (vastausprosentti 17 %).</p> <p>Kyselyissä 82 % nuorista ja 84 % mökin omistajista oli sitä mieltä, että vapaa-ajan asuminen tulee säilyttämään suosionsa tulevaisuudessakin. Nuorista 70 % piti todennäköisenä, että vapaa-ajan asunnoilla vietetty oma aika on kasvanut vuonna 2030. Suosituimmiksi ja todennäköisimmiksi mökkeilyn muodoiksi arvioitiin tuolloin omalta osalta vuokramökki (47 %) ja yhteisomisteinen mökki (43 %). Mökin omistajista varsin vähän eli 4 % ja nuorista vielä vähemmän eli 2 % arvioi, että oma tai käytössä ollut mökki on jäänyt 2030 hoitamatta tai autioksi.</p> <p>Selvitys päättyy pitämään todennäköisimpänä skenaariovaihtoehtona sitä, että mökkeilyyn käytettävän rahan määrä ja mökkeilyn työllisyysvaikutukset kasvavat reaalisesti vuoteen 2030 mennessä ehdolla, että yleinen taluskehitys on vähintään nykyisen kaltainen</p> <p>Selvitys sisältää viisi kehittämissesitystä, joissa esitetään muun muassa rakennusoikeuksien nostamista kaavoituksella ja mökkien korjaustoiminnan aktivointia.</p>	
Kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriö	
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Presentationsblad

Utgivare	Jord- och skogsbruksministeriet	04.04.2017
Författare	Skärgårdsdelegationen, Finnish Consulting Group FCG	
Publikationens titel	Utredningen Unga vuxna som fritidsbor 2030	
Publikationsseriens namn och nummer	Jord- och skogsbruksministeriets publikationer 5/2017	
Diarie-/ projektnummer	MMM/825/07.01.00/2016	Tema Skärgårdspolitik
ISBN PDF	978-952-453-949-4	ISSN PDF 1797-397X
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-949-4	
Sidantal	87	Språk finska
Nyckelord	stugliv, fritidsboende, skärgårdspolitik	
Referat	<p>Åren 2016–2017 genomförde och finansierade Skärgårdsdelegationen och jord- och skogsbruksministeriet utredningsprojektet Unga vuxna som fritidsbor 2030. Syftet med projektet var att skapa en bild av den framtida utvecklingen av fritidsboendet under de närmaste 15 åren och ge utvecklingsförslag. Som konsult verkade FCG Finnish Consulting Group. Rapporten överlämnades till jord- och skogsbruksminister Kimmo Tiilikainen den 7 april 2017.</p> <p>På enkäten som riktades till stugägare (N = 2 000) som valdes ut genom stickprov i hela landet svarade 790 stugägare (svarsprocent 40 %) och på enkäten som riktades till unga vuxna i åldern 25–45 år (N = 2 000) svarade 341 unga vuxna (svarsprocent 17 %).</p> <p>Enligt enkäterna ansåg 82 % av de unga vuxna och 84 % av stugägarna att fritidsboendet kommer att bevara sin popularitet även i framtiden. Av de unga vuxna ansåg 70 % att det är sannolikt att fritiden som tillbringas vid fritidsbostäder kommer att öka fram till 2030. Respondenterna uppskattade att de populäraste och sannolikaste stugformerna kommer att vara hyresstugor (47 %) och gemensamt ägda stugor (43 %). Av stugägarna var det väldigt få, det vill säga 4 %, och av unga vuxna ännu färre, det vill säga 2 %, som ansåg att den egna stugan eller stugan som de använt kommer förbli ovårdad eller överges 2030.</p> <p>I utredningen konstateras det att det sannolikaste scenariot är att mängden pengar som används på stugliv och dess sysselsättningseffekter kommer faktiskt att växa fram till 2030, förutsatt att den allmänna ekonomiska utvecklingen hålls på minst nuvarande nivå.</p> <p>Utredningen innehåller fem utvecklingsförslag som gäller bland annat en ökning av mängden byggnadsrätter genom planläggning och reparationer av stugor.</p>	
Förläggare	Jord- och skogsbruksministeriet	
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Agriculture and Forestry	04.04.2017	
Authors	Island Committee, Finnish Consulting Group FCG		
Title of publication	Report: Young adults and holiday homes 2030		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Agriculture and Forestry 5/2017		
Register number	MMM/825/07.01.00/2016	Subject	Island policy
ISBN PDF	978-952-453-949-4	ISSN (PDF)	1797-397X
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-949-4		
Pages	87	Language	Finnish
Keywords	holiday homes, leisure housing, island policy		
<p>Abstract</p> <p>In 2016–2017 the Island Committee and Ministry of Agriculture and Forestry implemented and funded a project titled Young Adults and Holiday Homes. The purpose of the project was to create a picture of the future trends in leisure housing over the next 15 years and give development proposals concerning the matter. The consultant was the FCG Finnish Consulting Group. The report was handed over to Minister of Agriculture and the Environment Kimmo Tiilikainen on 7 April 2017.</p> <p>A total of 790 holiday home owners in the whole country selected by random sampling answered the questionnaire (N=2000, response rate 40%) and 341 young adults answered the questionnaire targeted to people aged 25-45 (N=2000, response rate 17%).</p> <p>In the questionnaires 82% of the young adults and 84% holiday home owners considered that leisure residence will retain its popularity also in the future. Of the young adults 70% considered it likely that the time they spend at holiday homes will increase to 2030. The most popular and likely types of leisure housing at that time would be rented (47%) and jointly owned holiday homes (43%). Very few of the holiday home owners (4%) and even fewer of the young adults (2%) expect that the holiday home they own or use would be left unmanaged or abandoned by 2030.</p> <p>As a conclusion, the most likely of the alternative scenarios is that the amount of money spent on holiday homes and their employment effect will be increasing in real terms to 2030, on the condition that the general economic development is at least similar to what it is at present.</p> <p>The report contains five development proposals, including increasing the numbers of building rights via zoning and promoting the renovation of holiday homes.</p>			
Publisher	Ministry of Agriculture and Forestry		
Publication sales/ Distributed by	Distribution by: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Tiivistelmä	9
Sammandrag	17
Summary	25
Selvityksen tausta ja tarkoitus	33
Projektin toteutus	34
Organisointi ja aikataulu.....	34
Tutkimusmenetelmät	34
Yhteiskunnallisia trendejä mökkeilyn näkökulmasta	36
Mökkeilyn suosion muutokset sekä aluekehityksen ja talouden trendit.....	36
Mökkeily tasapainottaa muuten eriytyvää alueellista kehitystä.....	38
Mökkeilyn suosioon vaikuttavat kulttuuriset muutokset ajankäytössä, työelämän muuttuminen ja muutokset kulutustottumuksissa.....	40
Digitalisaatio vaikuttaa työelämään ja palveluihin.....	40
Lomailu ja työssäkäynti ulkomaille ja ulkomailta kasvavat.....	41
Vakituisia asuntoja muuttuu mökeiksi ja mökkejä vakituiksi asunnoiksi.....	42
Osa-aikaisen asumisen mahdollisuudet paranevat.....	44
Hyvän ympäristön ja luonnonmukaisuuden arvostus nousee.....	45
Onko mökkeily pääasiassa hyvin toimeentulevien harrastus?	46
Nuorten aikuisten ryhmän kuvaus	47
Ensiasunnon ostaminen ja vuokra-asumisen suosio.....	48
Y-sukupolven sijainti Suomen aluerakenteessa, muuttoliike ja urbanismi.....	49
Suhtautuminen yksityisautoiluun, ajokortittomuus ja liikkumisen kustannuskehitys.....	50
Nuorten vapaa-ajan jakautuminen.....	51
Nuorten aikuisten talous 2030 ja skenaariot	53
Tulotaso, työllisyys ja velkaantuminen	53
Vakituisien asuntojen hintakehitys.....	54
Vapaa-ajan asuntojen ja tonttien hinnat.....	55

Nykyisten nuorten aikuisten mökkeily vuonna 2030	56
Mökkeilyn muodot	56
Aikaisempien selvitysten tuloksia nuorten mökkeilystä	67
Mökkeilyn taloudelliset vaikutukset ja skenaariot	70
Mökkeilyn aluetaloudelliset vaikutukset.....	70
Skenaariot	71
Yhteenveto ja kehittämissesitykset	75
Lähteet	79
Liite: Kyselylomakkeet ja vastausjakaumat	80

Tiivistelmä

Nuoret aikuiset mökkiläisinä 2030-selvityksen tarkoitus ja organisointi

Saaristoasiain neuvottelukunta ja maa- ja metsätalousministeriö toteuttivat ja rahoittivat 2016-2017 nuoret aikuiset mökkiläisinä 2030-selvityshankkeen. Hankkeen tarkoituksena oli luoda kuva vapaa-ajan asumisen tulevasta kehityksestä 15 vuoden sisällä.

Selvityksen laati FCG Finnish Consulting Group Oy, jossa työstä vastasivat tutkimuspäällikkö, FK Heikki Miettinen, tutkija, VTM Outi Moilala ja tutkija, HTM Jarno Parviainen.

Suomi on suhteellisesti Euroopan suurin mökkeilymaa. Mökkibarometri 2016 –tutkimuksen mukaan vapaa-ajan asuntoja on 600 000 ja niillä on 2,4 miljoonaa säännönmukaista käyttäjää. Rahaa mökkeilyyn käytetään vuosittain 6,2 miljardia euroa, minkä työllisyysvaikutus on 60 000 työpaikkaa.

Mökkien asianmukaisella hoidolla ja kehittämisellä sekä mökkien joustavalla siirtymisellä sukupolvilta toisille on suuri merkitys mökkikunnille, mökkimäkunnille ja koko Suomelle.

Tutkimusmenetelmät ja käsittelyprosessi

Selvityksen työmenetelmänä käytettiin nuorille 25–45-vuotiaille aikuisille sekä vapaa-ajan asuntojen omistajille suunnattuja kyselyjä, käytettävissä olevien tilastojen analyysijä ja tehtyjen tutkimusten hyödyntämistä vertailutietona.

Väestökisteristä satunnaisotannalla poimituille mökin omistajille (N=2000) koko maassa suunnattuun kyselyyn vastasi 790 mökin omistajaa vastausprosentin ollessa 40 %. Satunnaisotannalla väestökisteristä valituille nuorille 25–45-vuotiaille aikuisille tehtyyn kyselyyn (N=2000) vastasi 341 nuorta aikuista (vastausprosentti 17 %). Vastausprosentit

on otettava huomioon tulosten tulkinnassa, jossa vertailutietoina käytetään myös muiden tehtyjen selvitysten tuloksia.

Molemmille ryhmille lähetettiin suomen tai ruotsinkielinen kysymyslomake kirjeitse syys-lokakuun vaihteessa 2016, ensimmäiset muistutuskirjeet noin kymmenen päivän kuluessa. Vastaajille annettiin mahdollisuus vastata halutessaan verkkolomakkeella, jolle oli linkki kirjeissä. Vastaamista pyrittiin motivoimaan arvottavilla lahjakorteilla.

Loppuraportin alustavia tuloksia esiteltiin 14.12.2016 saaristoasiain neuvottelukunnalle, jolle raportin luonnos annettiin kommentoimista varten 31.1.2017. Saaristoasiain neuvottelukunta luovutti lopullisen raportin 7.4.2017. maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaiselle Suuressa mökkeilyseminaarissa Oma Mökki-messuilla Helsingissä. MMM:n viestintä julkisti raportin suomenkielisellä ja ruotsinkielisellä tiedotteellaan. Raportti saatettiin sähköpostitse tiedoksi mökkeilyn toimijoille, kunnille, maakunnille, valtion viranomaisille ja muille asianosaisille.

Raportin sisällön rakenne

Selvitys jakaantuu kuuteen kokonaisuuteen, jossa tarkastellaan yhteiskunnallisia trendejä mökkeilyn näkökulmasta, 25–45-vuotiaiden nuorten aikuisten ryhmää, nuorten aikuisten taloutta 2030, nuorten aikuisten mökkeilyä 2030, mökkeilyn muutosten talous- ja työllisyysvaikutuksia sekä tuloksia ja kehittämissesityksiä.

Selvityksen kohteena olivat mökkeilyn linkittyminen talouskehitykseen ja aluekehitykseen, työelämän, kulutuksen ja arvojen muutoksiin, digitalisaatioon ja etätöihin sekä ympäristön ja luonnonmukaisuuden arvostukseen. Niin ikään selvitettiin nuorten työ- ja tulonäkymiä, velkaantuneisuutta, vakinaisten asuntojen, vapaa-ajan asuntojen ja kiinteistöjen hintakehitystä sekä näiden yhteyttä mökkeilyn kehitykseen.

Selvityksen tuloksia

Mökkeilyn vetovoimaisuus

Toteutetuissa kyselyissä 82 % nuorista ja 84 % mökin omistajista yhtyi väitteeseen, että vapaa-ajan asuminen tulee säilyttämään suosionsa tulevaisuudessakin esimerkiksi perinnejä luontoarvojen, työelämän ja tietotekniikan kehityksen ja ikäihmisten mökkeilyn vuoksi.

Toisaalta 33 % nuorista ja 35 % omistajista katsoi, että vapaa-ajan asuminen vähenee tulevaisuudessa esimerkiksi vaihtoehtoisten sosiaalisempien, vähemmän sitovien ja vähemmän työtä edellyttävien vapaa-ajan viettomuotojen ja mökkien keskimääräisen matalan tason vuoksi. Katsottiin siis, että mökkeilyn tulevaan suosioon vaikuttaa samanaikaisesti kahteen suutaan erilaisilla voimakkuuksilla vaikuttavia muutostekijöitä. Kehityssuuntien vaikutus arvioitiin mökkeilyn kannalta selvästi useimmin myönteiseksi kuin kielteiseksi.

Maan tasapainoinen kehittäminen

Nuorista 61 % ja mökin omistajista 68 % oli sitä mieltä, että vapaa-ajan asumisen kehitystä tulee tukea maan tasapainoisen alueellisen kehityksen vahvistamiseksi. Vapaa-ajan asumisella mielletään siten laajalti olevan tärkeä positiivinen yhteiskunnallinen vaikutus maan kehitykseen.

Nuorista 64 % ja omistajista 76 % vastusti väitettä, että kahden omistusasunnon järjestelmästä (vakinaisen ja vapaa-ajan asunto) tulee asteittain luopua ympäristö- ja taloussyistä.

Mökin käyttö 2030

Nuorista 70 % piti todennäköisenä ja tavoitteena, että heidän vapaa-ajan asunnoilla viettämänsä aika on kasvanut vuonna 2030. Suosituimmiksi ja todennäköisimmiksi mökkeilyn muodoiksi arvioitiin tuolloin omalta osalta vuokramökki (47 %) ja yhteisomisteinen mökki (43 %).

Ehkä yllättävänkin vähän kannatusta sai lomakeskuksesta hankittu vapaa-ajan asunto (4 %). Aiempaa sosiaalisempien lomaviettotapojen on arveltu nimittäin lisäävän suosiotaan nuorten keskuudessa ja lomakeskuksissa tähän on mahdollisuuksia. Enemmän kannatusta sai vakinaisesta asunnosta tehty vapaa-ajan asunto (7 %). Tämä tuntuu luonnolliselta vakituisesta asumisesta maaseudulla vapautuvaksi ennakoitujen asuntojen suuren määrän ja niiden kohtuullisen hintatason vuoksi. Mökille muuttoa piti mahdollisena 12 % vastaajista. Absoluuttisiksi luvuiksi muutettuna tämä on korkea luku.

Mökin lunastaminen

Mökin omistajista varsin vähän eli 4 % ja nuorista vielä vähemmän eli 2 % arvioi, että mökki on jäänyt 2030 hoitamatta tai autioksi. Omistajien usko omaan voimiin mökin ylläpitämisessä ja halu omaan omistukseen on suuri (64 %), vaikka 57 % kyselyyn vastanneista on yli 75-vuotiaita vuonna 2030. Vain 2 % omistajista uskoi omasta suvusta löytyvän mökin lunastajan 2030 mennessä, kun taas nuorista tähän uskoi 33 %. Ero näkemyksissä on yllättävän suuri. Nuorista 73 %:lla oli käytettävissään vanhempien, isovanhempien tai perikunnan omistama mökki. Näistä 52 % oli periaatteessa halukas lunastamaan sen joskus itselleen.

Sekä omistajat (13 %) että nuoret (11 %) uskoivat yhtä usein mökin joutumiseen yleiseen myyntiin. Mökin jääminen autioksi huolettaa etenkin yhden henkilön omistajatalouksia sekä vanhojen pienten mökkien omistajia Länsi-Suomessa.

Mökin lunastamista puoltavat ja haittaavat tekijät

Nuorten ja mökin omistajien näkemykset mökin lunastamiseen vaikuttavista positiivisista ja negatiivisista tekijöistä olivat pääosin yhteneväisiä. Negatiivisina vaikuttavina tekijöinä nähtiin etenkin ajan puute, mökin ylläpidon työläys, etäisyydet, mökkikiinteistön hinta ja oma sekä yleinen taloustilanne. Eroja oli siinä, että nuoret painottivat haittaavana tekijänä enemmän hintaa ja taloutta (45 %) kuin omistajat (26 %). Huomionarvoista on myös se, että nuoret (9 %) painottivat alueen harrastusmahdollisuuksien merkitystä mökin lunastamisen kannalta vähemmän kuin omistajat (18 %). Kummankin vastauksissa asialle annettiin pienekö painoarvo, mikä on ehkä yllättävää. Etenkin perheellisillä pienten lasten vanhemmilla aika riittää kuitenkin ilmeisesti pitkälti vain mökin piirissä tapahtuvaan elämiseen, perheeseen ja kiinteistön hoitoon liittyvään toimintaan. Asiaa on kuitenkin jatkossa syytä tutkia tarkemmin.

Nuorten aikuisten talous 2030

Yleisestä talouskehityksestä ja nuorten aikuisten työllisyys- ja taloustilanteesta 2030 on tehty tässä selvityksessä vaihtoehtoiset skenaariot. Epävarmuustekijöitä on paljon.

Nykyisten nuorten aikuisten (25–45 vuotta) työllisyystilanne 2030 on vapaa-ajan asumisen kehityksen kannalta tärkeä asia. Nuoret aikuiset jakautuvat 2030 erilaisiin ryhmiin vapaa-ajan asunnon hankinnan mahdollisuuksien suhteen.

Parhaimmassa asemassa ovat ne nuoret aikuiset, joilla on pysyvä hyvin palkattu työpaikka, jotka perivät vanhemmiltaan tai sukulaisiltaan ja jotka asuvat kohtuullisen asuntohintatason alueilla. Heidän mahdollisuutensa valita mökkeilyalueita ja -muotoja ovat laajimmat. Tämän ryhmän ulottuvilla ovat myös kasvukeskusten lähellä olevat mökit korkeine hintoineen.

Nykyisillä nuorilla aikuisilla rajatuimmat mökkeilymahdollisuudet omalla mökillä tulevaisuudessa on työttömillä, osa-aikatyöillä, pienipalkkaisilla ja korkeiden asumiskustannusten alueilla asuvilla ja jotka eivät peri mökkiä vanhemmiltaan. Mutta myös heillä on usein käytettävissään muita mökkeilyn muotoja: mökkeily suvun, ystävien ja muiden ihmisten mökkeillä ja vuokramökkeillä. Tarjolla on myös hyvinkin edullisen hintatason omistusmökkejä entisissä asuintaloissa väestöään menettäneillä alueilla eli 'mummonmökkejä'.

Jakamistalouteen perustuvat mökkeilymallit (vuokramökkeily, yhteiskäyttö ja yhteisomistus) saivat kyselyssä kaikkienkin nuorten keskuudessa suurimman kannatuksen. Tämä saattaa viitata arvojen muutosprosessiin suhteessa mökkeilyyn, mitä on jatkossa syytä tarkemmin tutkia.

Mökkeilyn muutosten talous- ja työllisyysvaikutukset

Väestö keskittyminen Etelä-Suomeen ja suuriin asutuskeskuksiin jatkunee vuoteen 2030. Tämä vaikuttaa mökkeilyyn keskimääräisiä mökkimatkoja pidentävästi. Omien asukkaiden ja Etelä-Suomesta tulevien mökkiläisten yhteenlaskettu mökkeily jatkunee kuitenkin suunnilleen entisen tasoisena kaikissa maakunnissa, useilla alueilla tapahtuvaa väestön vähenemistä korvannee kasvukeskuksista tuleva kysyntä. Kasvukeskuksista kauempana sijaitsevien kuntien mökkeilyn kehitystä tukee se, että rantamökkejä ja mummonmökkejä sekä vapaa-ajan asumisen tontteja on niissä vielä tarjolla, niiden hintataso on kohtuullinen tai jopa matala. Myös maakunnista tulevien ihmisten vanhoilla kotiseuduilla ja suvun mökkiperinteillä on tämänkin selvityksen kyselyn mukaan suuri merkitys mökkialueen valinnassa.

Lähellä suuria asutuskeskuksia ja suosituilla vanhoilla mökkialueilla, kuten suurilla saaristoalueilla, sijaitsevien mökkien arvon voi olettaa pysyvän korkeina ja jopa nousevan. Näillä alueilla tapahtunee mökkien omistuksen siirtymistä entistä enemmän varakkaimmalle väestöosalle.

Yleisellä tasolla mökkeilyn suosio maassa näyttää pitävän pintansa kahteen suuntaan käyvien tekijöiden ristikkäispaineessa myös tulevaisuudessa. Uusien sukupolvien kohdalla ei ole havaittavissa tässä poikkeusta. Myös muissa selvityksissä on päädytty vastaavaan tulokseen.

Tämän selvityksen ja muidenkin selvitysten kyselyissä nuoret aikuiset arvioivat mökkeilynsä kasvavan vuoteen 2030 mennessä. Mökkeilyn positiivisen kehityksen puolesta puhuu paikkaan sitomattoman työn kasvu, liikenneyhteyksien ja tietoliikenneyhteyksien parantuminen, mökkien korjaaminen ja varustetason nousu, mökkien uudisrakentaminen (n. 3 000/v) ja tuhansien vakinaisten asuntojen ennakoitu muuttuminen vapaa-ajan asuinkäyttöön.

Eläkeläiset ovat ahkerimpia mökkeilijöitä ja suurten ikäluokkien mökkeily jatkuu aktiivisena tarkastelujakson alkupuolella, mutta alkanee sen loppupuolella ja viimeistään vuoden 2030 jälkeen hiipua ikääntymisen vuoksi. Seuraavat eläkkeelle siirtyvät ikäluokat ovat pienempiä, mikä vaikuttaa mökkeilyn kokonaismäärän kehitykseen.

Edellä olevilla perusteilla ja ehdolla, että yleinen talouskehitys on yleisesti oletetun kaltainen, selvitys päättyy pitämään nykyisillä tiedoilla todennäköisimpänä sitä skenaariovaihtoehtoa, että mökkibarometrissa 2016 mökkeilyyn arvioitu käytettävä rahamäärä, 6,2 miljardia euroa, ja työllisyysvaikutukset, 60 000 työpaikkaa, kasvavat vuoteen 2030 mennessä. Mökkimatkailu ei sisälly edellä oleviin lukuihin.

Kehittämisesityksiä

Projekti teki seuraavat esitykset, joilla tähdätään mökkeilyn myönteisen kehityksen turvaamiseen:

1. Mökkien korjauksen ja kunnossapidon aktivointi

Esitetään, että mökkimaakunnat, mökkikunnat sekä maakunnalliset ja seudulliset kehitysyhtiöt organisoivat yhdessä elinkeinoelämän kanssa perinteisten sekä vakituisista asunnoista vapaa-ajan asunnoiksi muuttuneiden ja muuttuvien mökkien korjauksen ja kunnossapidon aktivoitintoimintaa. Toiminta esitetään aloitettavaksi kaksivuotisella maakunnallisella kampanjalla jokaisessa maakunnassa.

Perustelut:

Mökeistä noin 75 % on yli 25 vuotta vanhoja. Mökin omistajista 25 % katsoi, että mökin nykyinen kunto tai varustetaso on estävä tai hidastava tekijä seuraavan sukupolven halukuudelle lunastaa mökki itselleen. Mökkeilyn taloudellinen ja henkinen merkitys maakunnille on suuri. Mökkeilyn positiivisten vaikutusten turvaaminen tulevaisuudessa edellyttää mökkimaakunnilta ja mökkikunnilta suunnitelmallista pitkäjänteistä kehittämistyötä.

2. Mallien luominen perikuntien mökkien ja mökeiksi muuttuneiden vakinaisten asuinkiinteistöjen hoidolle

Esitetään, että perikuntien mökkien ja mökeiksi muuttuneiden ja muuttuvien vakituisten asuinkiinteistöjen hyvää hoitoa edistetään luomalla selvitystyöllä malleja, joilla tuetaan perikuntia sopimaan kiinteistöjen hoidosta. Malleissa voitaisiin huomioida perikuntien jäsenten erilaiset mahdollisuudet työ- ja rahallisiin panostuksiin mökkien ylläpitotehtävien ja kustannusten jaossa.

Perustelut:

Perikuntien omistamia perinteisiä vapaa-ajan asuntoja on n. 60 000 kpl. Mökeiksi muutuneita entisiä vakinaisia asuinkiinteistöjä on n. 100 000 ja niitä arvioidaan tulevan lisää kymmeniä tuhansia lähitulevaisuudessa. Mökkien yhteisomistus ja yhteiskäyttö ovat kansantaloudellisesti, yksityistaloudellisesti ja ympäristöllisesti hyvä monille sopiva mökkeilyn muoto. Kiinteistön asianmukainen hoito edellyttää kuitenkin kiinteistön hoitoa ja kustannusjakoa koskevaa riittävää sopimista osakkaiden kesken. Sopimattomuudesta aiheutuvat turhat erimielisyydet saattavat johtaa kiinteistön hoidon osittaiseen ja täydelliseenkin laiminlyöntiin, mikä on yhteiskunnallisesti huono tilanne.

3. Rakentamisoikeudet

Esitetään, että mökkialueiden kaavojen uudistamista jatketaan siten, että vapaa-ajan asuntojen rakentamisoikeudet vastaavat tämän päivän ja tulevaisuuden mökkeilyn edellyttämiä useiden sukupolvien yhteiskäytön, sosiaalisen kanssakäymisen, mahdollisen etätöyön, ympärivuotisen käytön sekä varusteiden, kalusteiden, työkoneiden sekä liikkumisvälineiden säilytyksen lisätilarpeita.

Perustelut:

Useissa mökkirakentamista säätelevissä vanhoissa kaavoissa rakentaminen on rajoitettu 90-150 m²:iin. Uusissa kaavoissa rakennusoikeuksia on yleensä nostettu noin 250 m²:iin, jopa suuremmaksi. Yhteiskunnallisia syitä mökkien koon pitämiseen pieninä ei ole, sillä jätevesien ja jätteiden asianmukainen käsittely sekä maisemalliset ja muut ympäristölliset näkökohdat huomioidaan lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

4. Henkikirjoittautuminen vapaa-ajan asunnoille

Esitetään, että Juha Sipilän hallitusohjelman mukaan aloitettua työtä vapaa-ajan asuntojen muuttamiseksi vakituisiksi asunnoiksi jatketaan ja selvitetään, vastaavatko nyt vireillä olevat lainsäädännön muutosesitykset riittävästi myös kyläkeskusten ulkopuolella olevien vapaa-ajan asuntojen omistajien pyrkimykseen henkikirjoittautua vapaa-ajan asunnolleen asumaan.

Perustelut:

Vireillä olevien rakennuslainsäädännön muutosten mukaan vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituisiksi asunnoiksi helpotetaan kyläkeskuksissa ja niiden lähialueilla. On syytä seurata sitä, kuinka laajalti saaristo- ja maaseutu-alueita jää käytännössä muutoksen ulkopuolelle ja ryhdyttävä tarvittaessa asian vaatimiin toimiin. Ns. vakituisen asumisen ja vapaa-ajan asumisen keinotekoisien jyrkkää rajaa lainsäädännössä on yleensäkin edelleen lievennettävä vastaamaan olemassa olevaa todellisuutta.

5. Ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus

Esitetään, että mökkeilyn tarpeet huomioidaan kaikkien yleisten liikennemuotojen valtakunnallisessa kehittämisessä. Tiedollisen saavutettavuuden osalta esitetään toimivien tietoyhteyksien varmistamista julkisella osarahoituksella koko maassa myös jatkossa.

Perustelut:

Kaikkiin maakuntiin ja niiden kyliin sijoittuva mökkeily tarvitsee ennen kaikkea toimivaa tieverkostoa moottoriteistä yksityisteihin saakka. Valitettavasti kannattavan joukkoliikenteen edellytykset haja-asutusalueilla ovat viime vuosikymmeninä heikentyneet. Digitalisaatioon perustuvien uusien liikennemuotojen kehittämisessä avautunee lähiaikoina uusia mahdollisuuksia. On selvitettävä, miten niitä voidaan hyödyntää haja-asutusalueilla ja siten, että ne palvelevat myös mökkeilyä.

Sammandrag

Unga vuxna som fritidsinvånare 2030-utredningens syfte och organisation

Skärgårdsdelegationen samt jord- och skogsbruksministeriet genomförde och finansierade under åren 2016–2017 utredningsprojektet Unga vuxna som fritidsinvånare 2030. Syftet med projektet var att skapa en bild av fritidsboendets utveckling under de kommande 15 åren.

Utredningen gjordes av FCG Finnish Consulting Group Oy, där forskningsledaren FK Heikki Miettinen, forskaren PM Outi Moilala och forskaren FöM Jarno Parviainen ansvarade för arbetet.

Finland är proportionellt sett Europas största sommarstugeland. Enligt undersökningen Stugbarometern år 2016 finns 600 000 fritidsbostäder i Finland, och dessa har 2,4 miljoner regelbundna användare. Finländarna spenderar årligen 6,2 miljarder euro på sitt fritidsboende och skapar därmed 60 000 arbetsplatser.

Välfungerande underhåll och utveckling av stugorna samt flexibel överlåtelse av stugor från en generation till en annan har stor betydelse för såväl de kommuner och landskap där stugorna finns som för hela Finland.

Forskningsmetoder och hanteringsprocess

Utredningen gjordes med hjälp av enkäter riktade till unga vuxna i åldern 25–45 år och ägare till fritidsbostäder, analyser av tillgänglig statistik samt användning av andra studier som jämförelsematerial.

Den enkät som skickades ut till slumpmässigt valda stugägare i hela landet som plockats ur befolkningsregistret (N = 2 000) besvarades av 790 stugägare. Svarsprocenten var därmed 40 %. Den enkät som skickades ut till slumpmässigt valda unga vuxna i åldern 25–45 år som plockats ur befolkningsregistret (N = 2 000) besvarades av 341 unga vuxna (svars-

procent 17 %). Svartsprocenterna bör tas i beaktande i tolkningen av resultaten, där även resultaten av andra utredningar används som jämförelsematerial.

Båda grupperna fick ett frågeformulär på finska eller svenska per post vid månadsskiftet september-oktober 2016, och de första påminnelserna skickades ut omkring tio dagar senare. Mottagarna gavs också möjlighet att besvara enkäten via internet, och en länk till webbenkäten angavs i brevet. Man försökte motivera mottagarna att svara genom att lotta ut presentkort.

De preliminära resultaten i slutrapporten presenterades den 14.12.2016 för Skärgårdsdelegationen, som också fick ett utkast till rapporten att kommentera den 31.1.2017. Skärgårdsdelegationen överlämnade den 7.4.2017 den slutgiltiga rapporten till jordbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen under Stora stugseminariet på Egen Stuga-mässan i Helsingfors. Jord- och skogsbruksministeriet informerade om rapporten i pressmeddelanden på finska och svenska. Rapporten skickades per e-post till aktörer inom fritidsboende, kommunerna, landskapen, statliga myndigheter och andra berörda för kännedom.

Rapportens struktur

Utredningen består av sex helheter, som granskar samhällsliga trender ur fritidsboendets synvinkel, gruppen unga vuxna i åldern 25–45 år, de unga vuxnas ekonomi år 2030, de unga vuxnas fritidsboende år 2030, de effekter som förändringar i fritidsboendet har på ekonomin och sysselsättningen samt utvecklingsförslag.

Utredningen fokuserade på sambandet mellan fritidsboendet och den ekonomiska och regionala utvecklingen, arbetslivet, förändringar i fråga om konsumtion och värderingar, digitalisering och distansarbete samt uppskattningen av miljön och naturen. Man utredde de ungas framtidsutsikter i fråga om sysselsättning och inkomster, skuldsättning, prisutvecklingen för permanenta bostäder, fritidsbostäder och fastigheter samt sambanden mellan dessa faktorer och utvecklingen av fritidsboendet.

Resultaten av utredningen

Fritidsboendets attraktionskraft

82 % av de unga och 84 % av de stugägare som besvarade enkäten instämde med påståendet att fritidsboendet kommer att fortsätta vara populärt också i framtiden till exempel på grund av traditions- och naturvärden, arbetslivets och informationsteknikens utveckling samt äldre människors intresse för fritidsboende.

Å andra sidan ansåg 33 % av de unga och 35 % av ägarna att fritidsboendet kommer att minska i framtiden till exempel på grund av alternativa sätt att tillbringa sin fritid som är mer sociala, mindre bindande och mindre arbetskrävande eller stugornas låga genomsnittliga standard. De svarande ansåg med andra ord att fritidsboendets framtida popularitet samtidigt påverkas i två olika riktningar av olika förändringsfaktorer som har olika stor betydelse. De flesta svarande bedömde att utvecklingen kommer att påverka fritidsboendet i en positiv riktning snarare än i en negativ.

Balanserad utveckling av landet

61 % av de unga och 68 % av stugägarna ansåg att utvecklingen av fritidsboendet bör stödja en balanserad regional utveckling av landet. Fritidsboendet anses alltså allmänt ha en viktig positiv samhällelig inverkan på landets utveckling.

64 % av de unga och 76 % av stugägarna uppgav att de inte instämmer med påståendet att man stegvis bör avstå från systemet med två bostäder (en permanent bostad och en fritidsbostad) av miljöskäl och ekonomiska skäl.

Användningen av fritidsbostäder 2030

70 % av de unga såg det som sannolikt och har som mål att den tid de tillbringar i fritidsbostäder har ökat år 2030. De former av fritidsboende som de flesta föredrog och såg som mest sannolika för egen del var hyrd stuga (47 %) och samägd stuga (43 %).

Endast 4 % föredrog en stuga i en semesterby. Denna siffra kan ses som överraskande låg. Mer sociala semestrar har nämligen förutspåtts öka i popularitet bland unga, och semesterbyar ger möjlighet till detta. Permanenta bostäder som gjorts om till fritidsbostäder var mer populära (7 %). Detta verkar naturligt med tanke på det stora antalet tidigare permanenta bostäder som frigörs på landsbygden och deras rimliga prisnivå. 12 % av de svarande betraktade en flytt till stugan som möjlig. Omvandlat till absoluta tal är detta en hög siffra.

Övertagande av stugor

Mycket få av stugägarna (4 %) och ännu färre av de unga (2 %) bedömde att stugan år 2030 kommer att ha förfallit eller övergivits. Ägarnas tilltro till den egna förmågan att underhålla stugan och viljan att äga sin stuga stor (64 %), fastän 57 % av de svarande kommer att vara över 75 år gamla år 2030. Endast 2 % av ägarna trodde att någon i den egna släkten kommer att ta över stugan före år 2030, medan 33 % av de unga trodde att detta kommer att ske. Skillnaden mellan de båda gruppernas uppfattningar var överraskande stor. 73 % av de unga hade tillgång till föräldrarnas, mor- eller farföräldrarnas eller släktens stuga. 52 % av dessa var i teorin villiga att någon gång själva ta över stugan.

Ägarna (13 %) och de unga (11 %) trodde lika ofta att stugan kommer att säljas genom offentlig försäljning. De som är mest oroliga för att stugan ska överges är ägare som bor i enpersonshushåll samt ägare till gamla och små stugor i västra Finland.

Faktorer som påverkar viljan att ta över en stuga positivt eller negativt

De ungas och stugägarnas uppfattningar om de faktorer som påverkar viljan att ta över en stuga positivt eller negativt överensstämde till största delen. De viktigaste faktorerna som inverkar negativt var tidsbrist, det faktum att underhållet av stugan är arbetskrävande, avstånden, stugfastighetens pris, den egna ekonomin och det allmänna ekonomiska läget. En skillnad var att de unga fokuserade mer på priset och ekonomin som en negativ faktor (45 %) än vad ägarna gjorde (26 %). Det är också värt att notera att de unga (9 %) tillmätte möjligheterna till fritidsaktiviteter mindre betydelse med tanke på viljan att överta stugan än vad ägarna (18 %) gjorde. Båda grupperna tillmätte frågan ganska liten betydelse, vilket kan ses som förvånande. Särskilt småbarnsföräldrar har uppenbarligen inte tid med så mycket annat än själva stuglivet, familjen och underhållet av fastigheten. Denna fråga bör dock utredas närmare i framtiden.

Unga vuxnas ekonomi 2030

I denna utredning har man gjort upp alternativa scenarier för den allmänna ekonomiska utvecklingen samt de unga vuxnas sysselsättningssituation och ekonomi år 2030. Det finns många osäkerhetsmoment.

Sysselsättningsläget år 2030 bland de som nu är unga vuxna (25–45 år) är viktigt med tanke på fritidsboendets utveckling. År 2030 är de unga vuxna indelade i olika grupper när det gäller möjligheten att skaffa en fritidsbostad.

Bäst förutsättningar har de unga vuxna som har fasta, välbetalda arbeten, som ärver av föräldrar eller släktingar och som bor i områden med rimliga bostadspriser. Dessa har

störst möjligheter att välja var de vill ha sin stuga och vilken typ av stuga de vill ha. Denna grupp har även tillgång till stugor i höga prisklasser nära tillväxtcentra.

De av de nuvarande unga vuxna som har mest begränsade möjligheter att i framtiden äga en egen stuga är de som är arbetslösa, har låg inkomst eller arbetar deltid, som bor i områden med höga bostadspriser och som inte ärver en stuga av sina föräldrar. Men även de har ofta tillgång till andra former av fritidsboende: stugor som tillhör släktingar, vänner och andra personer samt hyrda stugor. Det finns även möjlighet att köpa mycket förmånliga stugor som är tidigare permanenta bostäder i avfolkningsbygder, så kallade mormorsstugor.

Modeller för fritidsboende som bygger på delningsekonomi (hyrda stugor, sam användning och samägande) var enligt enkäten populärast bland de unga. Detta kan tyda på förändrade värderingar när det gäller fritidsboende, vilket bör undersökas närmare i framtiden.

Effekter av förändringar i fritidsboendet på ekonomin och sysselsättningen

Befolkningskoncentrationen till södra Finland och de större städerna lär fortsätta fram till år 2030. Detta gör det genomsnittliga avståndet till stugan längre. De egna invånarnas och de sydfinländska besökarnas sammanlagda fritidsboende antas dock ligga kvar på ungefär samma nivå som tidigare i alla landskap, då den avfolkning som sker i många regioner antas uppvägas av den efterfrågan som kommer från tillväxtområdena. Utvecklingen av fritidsboendet i kommuner som ligger längre bort från tillväxtområdena stöds av det faktum att det där ännu finns tillgång till strandstugor, mormorsstugor och tomter för fritidsboende samt att prisnivån är rimlig eller till och med låg. Var man ursprungligen kommer ifrån och släktens traditioner när det gäller fritidsboende har också enligt denna utredning stor betydelse när man väljer var man vill ha sin fritidsbostad.

Värdet på stugor nära stora befolkningscentra och i äldre populära stugområden, exempelvis i skärgården, kan förväntas förbli högt eller till och med öka. Stugägarna i dessa områden antas framöver tillhöra en allt förmögnare del av befolkningen.

Allmänt taget verkar fritidsboendet behålla sin popularitet i hela landet även i framtiden, oavsett de faktorer som påverkar denna positivt eller negativt. Vad den yngre generationen beträffar märks inga förändringar i detta avseende. Man har kommit fram till motsvarande resultat även i andra utredningar.

I såväl denna som andra undersökningar har unga vuxna bedömt att deras fritidsboende kommer att ha ökat år 2030. Faktorer som väntas påverka fritidsboendet positivt är ökningen av arbete som kan utföras oberoende av plats, förbättrade trafik- och datatrafikförbindelser, renovering av stugorna och en höjning av deras utrustningsnivå, byggandet

av nya stugor (ca 3 000/år) samt den förväntade omändringen av tusentals permanenta bostäder till fritidsbostäder.

Pensionärerna är de som mest aktivt använder fritidsboende, och de stora åldersklassernas aktiva fritidsboende kommer att fortsätta i början av den period som utredningen gäller. Mot slutet av perioden och senast efter år 2030 förväntas denna grups aktivitet dock avta då dess medlemmar blir allt äldre. De följande åldersklasserna som når pensionsåldern är mindre, vilket kommer att påverka utvecklingen av fritidsboendet som helhet.

Utgående från ovanstående motiveringar, och förutsatt att den allmänna ekonomiska utvecklingen i stort sett blir som förväntat, kommer man i utredningen fram till att det scenario som är mest sannolikt med tanke på den information man har just nu är att den summa som enligt Stugbarometern 2016 spenderades på fritidsboende, det vill säga 6,2 miljarder euro, och sysselsättningseffekten, det vill säga 60 000 arbetsplatser, har ökat år 2030. De ovan nämnda siffrorna innefattar inte stugturism.

Utvecklingsförslag

Projektet lade fram följande förslag, vars syfte är att trygga en positiv utveckling av fritidsboendet:

1. Aktivitet i fråga om renovering och underhåll av stugor

Det föreslås att de landskap och kommuner där stugorna finns samt regionala utvecklingsbolag tillsammans med näringslivet organiserar verksamhet för att få igång renoveringar och underhåll av traditionella fritidsbostäder och permanenta bostäder som har gjorts om eller ska göras om till fritidsbostäder. Verksamheten föreslås inledas genom en tvåårig regional kampanj i varje landskap.

Motiveringar:

Omkring 75 % av stugorna är över 25 år gamla. 25 % av stugägarna ansåg att stugans nuvarande skick eller utrustningsnivå gör följande generation ovillig eller tveksam till att ta över stugan. Fritidsboendet har en stor ekonomisk och psykisk betydelse för landskapen. För att trygga fritidsboendets positiva effekter även i framtiden krävs systematiskt och långsiktigt arbete inom de landskap och kommuner där stugorna finns.

2. Skapande av modeller för underhåll av släktägda fritidsbostäder och permanenta bostäder som gjorts om till fritidsbostäder

Det föreslås att underhållet av släktägda stugor och permanenta bostäder som har gjorts om eller ska göras om till stugor främjas genom att man genom utredningsarbete tar fram modeller som hjälper släktingarna att komma överens om underhållet. I modellerna kun-

de man ta hänsyn till släktingarnas olika möjligheter att bidra genom arbete eller ekonomiska bidrag vid fördelningen av underhållsuppgifter och kostnader.

Motiveringar:

Det finns omkring 60 000 traditionella fritidsbostäder som ägs av släkter. Därtill finns omkring 100 000 tidigare permanenta bostäder som gjorts om till fritidsbostäder, och dessa förväntas bli tiotusentals fler inom den närmaste framtiden. Samägande och sam användning av stugor är en nationalekonomiskt, privatekonomiskt och miljömässigt bra form av fritidsboende som passar många. För att fastigheten ska underhållas på ett lämpligt sätt krävs dock att parterna kommer överens om underhållet och kostnadsfördelningen. Onödiga tvister som uppstår till följd av att man inte har kommit överens om detta kan leda till att underhållet av fastigheten helt eller delvis försummas, vilket är negativt ur ett samhällsperspektiv.

3. Byggrättigheter

Det föreslås att förnyandet av planerna för stugområden fortsätter så att byggrättigheterna för fritidsbostäder motsvarar dagens och framtidens behov gällande sam användning av flera generationer, social samvaro, möjlighet till distansarbete och året runt-användning samt utrymme för utrustning, möbler, arbetsmaskiner och transportmedel.

Motiveringar:

I många gamla planer som reglerar byggande av fritidsbostäder är byggandet begränsat till 90–150 m². I nyare planer har byggrättigheterna vanligen utökats till 250 m² eller till och med mer. Det finns inga samhälleliga skäl till att stugor ska vara små, eftersom man tar hand om avloppsvatten och avfall samt tar hänsyn till landskapet och andra miljöaspekter i enlighet med de krav som lagstiftningen ställer.

4. Möjlighet att skriva sig i fritidsbostaden

Det föreslås att man fortsätter det arbete som i enlighet med Juha Sipiläs regeringsprogram inletts för att göra om fritidsbostäder till permanenta bostäder och utreder om de förslag till förändringar i bygglagstiftningen som just nu är anhängiga är tillräckliga även för de ägare av fritidsbostäder utanför bycentra som vill skriva sig permanent i sin fritidsbostad.

Motiveringar:

Anhängiga förändringar i bygglagstiftningen ska göra det enklare att göra om fritidsbostäder till permanenta bostäder i bycentra och deras närhet. Man bör följa med i vilken utsträckning områden i skärgården och på landsbygden i praktiken blir utanför förändringarna och vid behov vidta nödvändiga åtgärder. Den konstgjorda skarpa gräns som lagstift-

ningen drar mellan så kallat permanent boende och fritidsboende måste också i allmänhet luckras upp för att motsvara verkligheten.

5. Yttre och inre tillgänglighet

Det föreslås att fritidsboendets behov beaktas i den nationella utvecklingen av alla allmänna transportmedel. Vad datatrafiken beträffar föreslås att fungerande datatrafikförbindelser i hela landet tryggas genom offentlig delfinansiering också i framtiden.

Motiveringar:

Alla fritidsbostäder i ett landskap och dess byar behöver framför allt ett välfungerade vägnät, från motorvägar till privata vägar. Förutsättningarna för lönsam kollektivtrafik i glesbebyggda områden har tyvärr försvagats under senare år. Utvecklingen av nya typer av förbindelser som bygger på digitalisering antas föra med sig nya möjligheter framöver. Man bör utreda hur dessa kan utnyttjas i glesbebyggda områden och på så sätt att de även betjänar fritidsboendet.

Summary

Young Adults as Cottage Users 2030 survey

The Island Committee and the Ministry of Agriculture and Forestry conducted and financed the Young Adults as Cottage Users 2030 survey project in 2016–2017. The purpose of the project was to form a picture of the future development of free-time housing in the next 15 years.

The survey was created by FCG Finnish Consulting Group Ltd, and the work was conducted by Research Manager Heikki Miettinen (M.Sc.), Research Scientist Outi Moilala (M.Sc.) and Research Scientist Jarno Parviainen (M.Sc.).

Relatively speaking, Finland has the largest number of cottage users in Europe. According to the Finnish Free-Time Residence Barometer 2016 survey, there are 600,000 free-time residences (i.e. cottages) with 2.4 million regular users in Finland. The annual total amount of money spent on cottage use is approximately €6.2 billion, the resulting employment effect being 60,000 jobs.

Proper maintenance and development of cottages, as well as flexible transfers from generation to generation, are of great significance to cottage municipalities, cottage provinces and Finland in its entirety.

Research methods and processing

The survey consisted of questionnaires sent to young adults aged 25–45 years and owners of free-time residences, analyses of available statistics and utilising existing surveys as comparative data.

The questionnaire sent to cottage owners in the entire country (N=2,000), picked at random from the population register, was responded to by 790 cottage owners, the response rate being 40%. The questionnaire sent to young adults aged 25–45 years (N=2,000),

picked at random from the population register, was responded to by 341 young adults, the response rate being 17%. The response rates must be taken into consideration in the interpretation of the results when the results of other existing surveys are also used as comparative data.

Both groups were sent a Finnish or Swedish-language questionnaire form by mail at the turn of September and October of 2016, and the first reminder letters were sent approximately ten days later. The respondents were given an opportunity to respond with an online form if they so wished. A link to the form was provided in the letters. Responses were motivated with a gift voucher lottery.

Preliminary results of the final report were presented on 14 December 2016 to the Island Committee, who were given a draft of the report for commenting on 31 January 2017. The Island Committee submitted the final report on 7 April 2017 to Minister of Agriculture and the Environment Kimmo Tiilikainen at the Suuri mökkeilyseminaari (Great Cottage Seminar) event at the OmaMökki fair in Helsinki. The communications department of the Ministry of Agriculture and Forestry published the report with a Finnish and Swedish-language bulletin. The report was e-mailed to cottage industry operators, municipalities, provinces, state administrators and other relevant parties.

Content structure of the report

The survey is divided into six sections that examine societal trends from the perspective of cottage use, the group of young adults aged 25–45, the finances of young adults in 2030, cottage use among young adults in 2030, the economic and employment effects and results of cottage use, and development proposals.

The survey focused on how cottage use is linked to economic and regional development, working life, changes in consumption and values, digitalisation and teleworking, as well as appreciation of the environment and naturalness. The survey also examined young people's work and income prospects, indebtedness, the price development of permanent housing, free-time residences and properties, as well as their connection with the development of cottage use.

Results of the survey

Attractiveness of cottage use

According to the questionnaires, 82% of young adults and 84% of cottage owners agreed with the statement that free-time housing will retain its popularity in the future due to factors such as the development of traditional and natural values, working life and information technology, and the cottage use of elderly people.

At the same time, 33 % of young adults and 35 % of owners predicted that free-time housing use will decrease in the future due to factors such as alternative ways to spend free time that are more social and less binding and require less work, as well as the poor average quality of cottages. In other words, respondents considered the future popularity of cottage use to be affected simultaneously by various change factors with opposite directions and varying magnitudes. The effect of the development directions was estimated to be positive more often than negative.

Balanced development of the country

61% of young adults and 68% of cottage owners were of the opinion that the development of free-time housing must be supported in order to reinforce balanced regional development in Finland. Thus, the use of free-time housing is widely seen to have an important positive societal effect on the development of the country.

64% of young adults and 76% of cottage owners disagreed with the notion that the system of two owned residences (permanent and free-time residence) should gradually be abandoned for environmental and economic reasons.

Cottage use in 2030

70% of young adults found it likely and desirable that the amount of time they spend at free-time residences will have increased in 2030. They considered having a rented cottage (47%) or a jointly owned cottage (43%) to be the most popular and likely forms of cottage use for them.

The low level of popularity of a free-time residence at a resort or holiday centre (4%) may be considered surprising. This is because ways to spend holidays in a more social setting than before have been predicted to gain popularity among young adults, and holiday centres provide such opportunities. A free-time residence created from a permanent residence was more popular (7%). This seems natural, considering the large amount of permanent countryside residences expected to become vacant and their reasonable price level.

12% of the respondents considered moving into a cottage a viable option. Converted into absolute numbers, this is a high number.

Redeeming a cottage

Quite few cottage owners (4%) and even fewer young adults (2%) predicted that their cottages will be left unmaintained or abandoned. The owners' belief in their own strength to maintain their cottages and desire to retain ownership was great (64%), even though 57% of the respondents will be over the age of 75 in 2030. Only 2% of owners believed that someone in their family would redeem the cottage by 2030. For young adults, the corresponding number was 33%. This difference is surprisingly large. 73% of young adults had a cottage owned by their parents, their grandparents or their heirs at their disposal. 52% of them expressed interest in redeeming the cottage for themselves at some point.

Cottage owners (13%) and young adults (11%) believed equally often that their cottages would end up for public sale. In particular, one-person ownership households and the owners of small cottages in Western Finland expressed concern about their cottages ending up abandoned.

Factors for and against redeeming a cottage

Young adults and cottage owners had mainly similar views regarding the positive and negative factors affecting the redemption of a cottage. The most prominent negative factors were lack of time, the arduousness of maintaining a cottage, distances, the price of a cottage property and the respondents' own financial situation. A major difference was that young adults placed more importance on prices and financial factors (45%) than cottage owners (26%). Another noteworthy difference was that young adults (9%) placed less importance on hobby opportunities as a factor affecting the redemption of a cottage than cottage owners (18%). On average, both groups considered this factor relatively unimportant, which may be found surprising. However, it seems that the parents of small children in particular only have time for activities related to living at the cottage, their families and maintaining the property. This matter should be surveyed in more depth in the future.

Young adults' finances in 2030

This survey provides alternative scenarios regarding general economic development as well as young adults' employment and financial situation in 2030. There are many uncertainty factors at play.

The employment situation of current young adults (aged 25–45 years) in 2030 plays a major role in the development of free-time housing. In 2030, the young adults will be divided into various groups based on their opportunities to acquire a free-time residence.

Those young adults who have a well-paying permanent job, inherit a residence from their parents or relatives or live in an area with a reasonable apartment price level, are in the best position. They have the most extensive opportunities to choose their areas and forms of cottage use. This group also has access to high-priced cottages near growth centres.

Among current young adults, those who are unemployed, work part-time, have a small salary and live in an area with high housing expenses, or do not inherit a cottage from their parents, have the most limited opportunities to use a cottage of their own. However, even they often have access to other forms of cottage use: using a cottage owned by family members, friends or other people, or renting a cottage. There are also very affordable cottages available for purchase in the form of former homes in areas with a decreased population. These are colloquially known as 'grandma's cottages'.

Cottage use models based on a sharing economy (using a rented cottage, joint use and joint ownership) were the most popular among all young adults taking part in the survey. This may indicate a change in the values related to cottage use, which should be surveyed in more detail in the future.

Economic and employment effects of cottage use

The increase of population in Southern Finland and in large urban centres is likely to continue until 2030. This affects cottage use in the form of longer average distances to cottages. However, the combined cottage use of province residents and cottage users from Southern Finland is likely to continue at largely the same level in all provinces. The decrease of population in many areas is expected to be compensated for by the demand from growth centres. The development of cottage use in municipalities located further away from growth centres is supported by the fact that they continue to have vacant lake-shore cottages and grandma's cottages, as well as properties for free-time housing with a reasonable or even low price level. The questionnaire responses of this survey also indicate that the former home regions of people from provinces as well as family cottage traditions play a major role in the choice of a cottage location.

The value of cottages located near large urban centres and in popular old cottage areas, such as large archipelago areas, can be expected to stay high, or even rise. In these areas, cottage ownerships are likely to be transferred increasingly often to the wealthiest section of the population.

At a general level, it appears that the popularity of cottage use in Finland will remain high in the cross-pressure of opposing factors in the future as well. New generations do not appear to bring about a change. Other surveys have reached a similar conclusion as well.

In their responses to the questionnaire of this survey, as well as those of other surveys, young adults predicted that their cottage use will increase by 2030. Factors indicating a positive development for cottage use include the increase of independent work, the improvement of traffic connections and electronic communications, the renovation of cottages and improvement of their level of equipment, the construction of new cottages (approx. 3,000/year) and the predicted transformation of thousands of permanent residences into free-time residences.

Pensioners are the most frequent cottage users, and the baby boom generation's cottage use will remain active in the first half of the period under consideration, but is expected to decrease during the latter half and later due to aging. The next generation to reach retirement age is smaller, which will affect the development of the total amount of cottage use.

On the aforementioned grounds and the condition that the economy will develop as generally predicted, this survey concludes in light of current information that the most likely scenario alternative is that the amount of money spent on cottage use, €6.2 billion, and the employment effect, 60,000 jobs, as estimated in the Finnish Free-Time Residence Barometer 2016 survey, will increase by the year 2030. The aforementioned figures do not include cottage commutes.

Development proposals

The project resulted in the following proposals to secure a positive development for cottage use:

1. Activating the renovation and maintenance of cottages

We propose that cottage provinces and cottage municipalities, as well as provincial and regional development companies, should collaborate with the business sector to organise activation operations for the renovation and maintenance of traditional cottages and cottages that have been and are to be transformed from permanent residences. We propose that the operation should begin with a two-year provincial campaign in every province.

Grounds:

Approximately 75% of cottages are more than 25 years old. 25% of cottage owners found that the current condition or equipment level of their cottages inhibits or hinders the next generation's willingness to redeem the cottage for themselves. Cottage use is of great significance to provinces in terms of both economy and spirit. Securing the positive effects

of cottage use in the future requires that cottage provinces and municipalities engage in systematic and long-term development work.

2. Creating models for the maintenance of inherited cottages and permanent residences turned into cottages

We propose that good maintenance of inherited cottages and permanent residences turned into cottages should be promoted by carrying out survey work to create models to support heirs in agreeing on the maintenance of the properties. The models could take into consideration the heirs' different levels of ability to contribute to the maintenance of the cottages with work and finances, as well as burden-sharing.

Grounds:

There are approximately 60,000 traditional free-time residences owned by heirs. There are approximately 100,000 former permanent residences turned into cottages, and the number is expected to increase by tens of thousands in the near future. Joint ownership and joint use of a cottage is a form of cottage use that is good for the national economy, private economies and the environment, and suitable for many. However, appropriate use of the property requires that the co-owners sufficiently agree on the maintenance and burden-sharing of the property. Unnecessary disagreements arising from inappropriate use may result in a partial or even complete failure to maintain the property, which is an unfavourable situation from a societal perspective.

3. Building rights

We propose that the renewal of the planning of cottage areas should be continued so that the building rights for free-time residences correspond with the needs of current and future cottage use regarding additional space for joint use over several generations, social interaction, teleworking, year-round use and storing equipment, machinery and transportation equipment.

Grounds:

In many old plans regulating cottage building, the building right is limited to 90–150 m². In new plans, the building rights are usually expanded to approximately 250 m² and even more. There are no societal reasons to keep cottage sizes small, as the appropriate processing of waste water and other waste, as well as landscape-related and other environmental aspects, are taken into account in accordance with legal requirements.

4. Registration for free-time residences

We propose that the work for turning free-time residences into permanent residences, which was started in accordance with Juha Sipilä's Government Programme, should be continued, and that surveys are conducted to determine whether the currently pending legislative change proposals sufficiently correspond with the endeavour of owners of free-time residences outside rural community centres to register as permanent occupants in their free-time residences.

Grounds:

According to the pending changes to building legislation, the process of turning free-time residences into permanent residences is to be made easier in village centres and their surrounding areas. It should be monitored how extensively archipelago areas and rural areas are left outside the change in practice. If necessary, appropriate corrective action must be taken. In general, the artificially strict distinction between so-called permanent housing and free-time housing in legislation must be lessened further to correspond with reality.

5. External and internal accessibility

We propose that the needs of cottage use should be taken into consideration in the national development of all common forms of transportation. In terms informational accessibility, we propose that functional information connections should be ensured with public partial funding in the entire country in the future as well.

Grounds:

First and foremost, cottage use in all provinces and their villages requires a functional road network ranging from motorways to private roads. Unfortunately, the conditions for profitable public transportation in rural areas have weakened over recent decades. It can be expected that in the near future, new opportunities for developing new digitalisation-based forms of transportation will open. Surveys should be conducted to determine how these could be utilised in rural areas and in ways that would also serve cottage use.

Selvityksen tausta ja tarkoitus

Mökkeilyn tulevaisuuteen kohdistuu suuri mielenkiinto, koska mökkeilyn merkitys on suuri sekä ihmisten vapaa-ajanviettotapana että paikallistaloudessa. Kesäasukkaiden merkitys kasvaa, kun vakinaisten asukkaiden määrä monissa kunnissa vähenee. Suomessa vapaa-ajan asuntoja on eniten Järvi-Suomessa, rannikkoalueilla sekä Lapin matkailukeskuksissa. Joka viidennessä kunnassa vapaa-ajan asuntoja on enemmän kuin vakituksia asuntoja (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 9-10). Vuodesta 2000 vuoteen 2016 mökkienemmistöisten kuntien määrä on lisääntynyt noin kahdellakymmenellä. (Tilastokeskus 2016).

Mökkeilijöitä on Mökkibarometri 2016 –tutkimuksen mukaan 2,4 miljoonaa, mökkeilyyn käytetään vuosittain 6,2 miljardia euroa ja se työllistää 60 000 henkilöä. Noin puolella suomalaisista on käytettävissään vapaa-ajan asunto ja merkittäväällä osalla useampi kuin yksi vapaa-ajan asunto (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015).

Tämän selvityksen tarkoituksena on hahmottaa kuvaa mökkeilyn tulevaisuudesta noin 15 vuoden kuluttua, vuonna 2030. Tähän liittyy se, miten halukkaita nuoret ovat hankkimaan mökin rakentamalla, lunastamalla sukunsa mökin itselleen tai ostamalla muun mökin. Olennainen osa selvitystä oli mökkien omistajille sekä nuorille 25–45-vuotiaille osoitettu kysely.

Mökkeilyn tulevaisuuteen liittyy myös uusien sukupolvien taloudelliset mahdollisuudet mökkien hankintaan ja ylläpitoon sekä mökkien kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen hintojen, sijainnin ja ominaisuuksien suhteen.

Projektin toteutus

Organisointi ja aikataulu

Selvitys tehtiin yhteistyössä FCG:n ja tilaajan kanssa. Se aloitettiin kesällä 2016 ja päätettiin maaliskuussa 2017. Työ alkoi kesäkuussa suunnittelutyöllä ja kyselylomake suunniteltiin sekä otokset poimittiin elokuussa 2016.

Kyselystä laadittiin raportti marras-joulukuussa 2016 ja lopullinen raportti oli valmis suunnitelman mukaan maaliskuussa 2017.

Selvityksen laati maa- ja metsätalousministeriön saaristoasiain neuvottelukunnan toimeksiannosta ja rahoittamana FCG Finnish Consulting Group Oy, jossa työstä vastasivat tutkimuspäällikkö, FK Heikki Miettinen, tutkija, VTM Outi Moilala ja tutkija, HTM Jarno Parviainen.

Tutkimusmenetelmät

Selvityksessä hyödynnettiin tilastoja ja tutkimuksia nuorten aikuisten taloudellisesta asemasta, ajankäytöstä ja arvoista, minkä lisäksi nuorille ja mökkien omistajille osoitettiin kyselyt.

Kysely lähetettiin satunnaisotantana kahdelle tuhannelle mökin omistajalle koko maassa sekä kahdelle tuhannelle 25–45-vuotiaalle. Molemmat otannat tehtiin satunnaisesti, jolloin otokseen tulleiden määrä maakunnittain painottui sen mukaan, mikä on heidän maakunnittainen osuutensa perusjoukosta. Osoitetiedot saatiin Väestörekisterikeskukselta.

Molemmille ryhmille lähetettiin kysymyslomake kirjeitse. Vastaajille annettiin mahdollisuus vastata halutessaan verkkolomakkeella, jolle oli linkki kirjeissä. Kysely lähetettiin ruotsinkielisille ruotsiksi, muille suomeksi. Kyselyt postitettiin syys-lokakuun vaihteessa 2016 ja

muistutuskirjeet lähetettiin noin kymmenen päivän kuluttua. Vastanneiden kesken arvotettiin yhteensä 5 kappaletta 100 euron arvoisia lahjakortteja.

Nuorten aikuisten osalta kyselyn vastausprosentti oli 17. Vastaamatta jättäneissä on tyypillisiä ylliedustettuina henkilöt, jotka eivät ole lainkaan kiinnostuneita kyselyn aihealueesta, niin on todennäköisesti myös tässä. Koulutustaustan osalta valikoitumista on tapahtunut voimakkaasti. Vastanneista nuorista aikuisista vain kymmenellä vastaajalla oli perusasteen koulutus, toisen asteen koulutus oli 138 vastaajalla ja korkeakoulu- tai ammattikorkeakoulututkinto peräti 192 vastaajalla.

Mökkien omistajista 40 prosenttia vastasi kyselyyn, mitä voidaan pitää hyvänä tasona.

Vastaukset käsiteltiin jakaumina ja ristiintaulukoituna taustamuuttujien mukaan.

Yhteiskunnallisia trendejä mökkeilyn näkökulmasta

Mökkeilyn suosioon vaikuttavat lukuisat eri tekijät. Oman haasteensa luo se, että kyseessä on murrosvaiheen ikäryhmä eli ns. Y-sukupolvi. Y-sukupolvea ovat 1980-luvulla syntyneet ja he ovat nyt siis 27–37-vuotiaita ja muodostavat siten keskeisen osan selvityksen kohde-ryhmästä.

Yleiskuvan saamiseksi mökkeilyn suosion kehittymisestä on tarkasteltava siihen liittyviä tekijöitä: talouden yleiset kehitysnäkymät, aluerakenteen kehityssuunnat, kulttuuriset muutokset ja teknologian muutokset. Etenkin taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöiden liittyy suurta epävarmuutta, joten mökkeilyn tulevaisuuskuvaa voidaan parhaiten hahmottaa erilaisina skenaarioina. Yksi näistä on trendiskenaario, jossa oletetaan nykyisin havaittavien muutosten jatkuvan tarkasteltavan ajanjakson ajan, tässä tapauksessa vuoteen 2030 saakka.

Mökkeilyn suosion muutokset sekä aluekehityksen ja talouden trendit

Mökkeilyn edellytyksenä ovat halu mökkeillä, riittävät taloudelliset resurssit, mahdollisuus liikkua kodin ja mökin välillä (yksityisautoilla tai julkisilla liikennevälineillä), riittävä vapaa-aika mökkeilyyn sekä ominaisuuksiltaan ja sijainniltaan sopivien mökkien tarjonta.

Mökkeily ei vaadi oman mökin omistamista, suurella osalla väestöstä on mahdollisuus mökkeilyyn muulla kuin omalla mökillä. Vaikka suurin osa mökkeillä tapahtuvista yöpymisistä tehdään lähitulevaisuudessakin omalla mökillä, suhde voi muuttua.

Yleinen talouskehitys vaikuttaa käytettävissä oleviin tuloihin ja siten kykyyn mökkeillä. VATT:n analyysi Kriisien jälkeen – Suomen talouden rakenteellinen kehitys vuosina 2013–2030 arvioi Suomen tulevaisuutta vuoteen 2030 asti. Ennusteen mukaan 2020-luvulla

Suomen talous palautuu kasvu-uralle. Finanssikriisiä edeltäneitä kasvulukuja ei kuitenkaan enää saavuteta mm. väestön ikärakenteen muuttuessa kasvulle epäedullisemmaksi. Tulevaisuudessa suurin osa kysynnästä on kotimaista, mikä tarkoittaa suurta muutosta maamme kysyntärakenteessa. (Honkatukia et al. 2014)

On esitetty, että tulevat sukupolvet eivät välttämättä saavuta vanhempien sukupolvien tulotasoa ja tästä on havaintoja ns. Y-sukupolven kohdalla (1980 luvulla syntyneet). Kokonaisansiot voivat jäädä edellisistä sukupolvista myös siksi, että työ on entistä katkonaisempaa. Käytettävissä oleviin tuloihin vaikuttaa myös asumisen hintatason kehitys. Asumisen hinta eriytyy alueellisesti. Nuorten muuttoliike suuntautuu voimakkaasti kasvukeskuksiin, joissa suuri osa tuloista menee asumiseen.

Pääkaupunkiseudulla asuvat tekevät Hiltusen ja Rehusen mukaan 40 prosenttia koko maan mökkimatkoista. He pohjaavat tutkimuksensa mm. 4 000 henkilön otoksen sisältävään kyselytutkimukseen, jonka mukaan mökin omistajat tekevät vuosittain yhteensä 32 matkaa mökille ja yöpyvät mökillä 93 vuorokautta. Suomalaisten mökkimatka on pituudeltaan keskimäärin 93 kilometriä ja tyypillisesti eli mediaaniltaan 39 kilometriä. (Hiltunen & Rehunen 2014.) Uudellamaalla mökkimatkat ovat keskimäärin 166 kilometriä. Vertailun vuoksi suomalaisten keskimääräinen pendelöintimatka on 14 kilometriä (Henkilöliikennetutkimus 2012.)

Noin 90 prosenttia mökkien omistajista ja käyttäjistä kulkee mökille omalla autolla Hiltusen ja Rehusen aineiston perusteella, vain 5-6 prosenttia linja-autolla tai junalla. Noin 10 prosenttia Hiltusen ja Rehusen aineiston vastaajista matkustaa mökille kimpakyydissä, suurin osa heistä on yksin asuvia autottomia naisia.

Väestö kasvaa myös 2020-luvulla lähinnä suurissa kaupunkikeskuksissa, joten keskimääräinen mökkimatka kasvaa etenkin, kun uusien mökkien rakentaminen painottuu yhä kauemmaksi kasvukeskuksista. Tämä lisää mökkeilyn kokonaiskustannuksia ja kun ajankäyttö matkustamiseen lisääntyy, työikäisten viikonloppumatkat mökeille voivat vähentyä.

Mökkeilyn edellytys on yhä useammin henkilöauton käytön mahdollisuus, kun julkisen liikenteen palvelut haja-asutusalueilla vähenevät vakituisen asutuksen vähentyessä.

Liikkumisen kustannusrakenne, esimerkiksi polttoaineen hinta, vaikuttaa mökkeilyn määrään. Tulevaisuuden henkilöliikenteen kustannusrakennetta ja -tasoa on vaikea arvioida, koska ne perustuvat suurelta osin tehtäviin veroratkaisuihin, jotka taas liittyvät mm. ilmastopolitiikkaan ja finanssipolitiikkaan, mutta mökkeily ei näyttäisi olevan kovin herkkä matkakustannusten nousulle. Mökkibarometrin 2016 mukaan vain 15 % mökkeilijöistä uskoo, että he vähentäisivät mökkimatkoja, jos polttoaineen hinta nousisi jopa kolmanneksella.

Vuoden 2016 Mökkibarometrin mukaan mökkeilyn matkakustannukset ovat noin 1,2 miljardia euroa vuodessa ja muodostavat 20 % mökkeilyn kokonaiskustannuksista. Yhtä mökkiä kohti matkakustannukset ovat keskimäärin noin 2 000 € vuodessa. (Mökkibarometri 2016.)

Nykyinen väestön keskittymiskehitys kehitys uhkaa jossain määrin mökkikannan käytön jatkuvuutta. Tämä näkyy myös mökkien alueellisista hintaeroista. Jos väestö keskittyy hyvin voimakkaasti vain muutamille kaupunkiseuduille ja esimerkiksi useimmissa maakuntien keskuskaupungeissakin nuorten määrä vähenee, kaikille nykyisille mökeille ei ehkä riitä käyttäjiä. Tällä olisi myös suoria vaikutuksia maakuntien keskuskaupunkien läheisen maaseudun elinvoimaisuuden edellytyksille ja palvelurakenteen ylläpidolle.

Mökkeily tasapainottaa muuten eriytyvää alueellista kehitystä

Mökkeilyllä on suuri vaikutus useiden kuntien taloudelle ja yksityiselle palvelukysynnälle kunnassa. Suomen kunnista noin 20 prosentissa mökkien määrä on suurempi kuin vakituisesti asuttujen asuntojen määrä. Mökkeilyllä on niin laajoja aluekehitykseen ja palvelurakenteeseen liittyviä vaikutuksia, että sitä on perusteltua lähestyä myös yhteiskunnallisena kysymyksenä. Mökkeily on kiinteä osa myös suomalaista kulttuuria ja sillä on liittymiä myös matkailuelinkeinoon.

Yli puolet väestöstä mökkeilee ja vapaa-ajan asunnot ovat eniten käytetty matkailumajoituksen muoto maassamme (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015).

Mökkeily toimii myös pohjana monelle muulle harrastukselle, jotka hyödyttävät ja ylläpitävät maaseutumaisten alueiden elinvoimaisuutta, kuten metsästys, kalastus ja veneily.

Oman haasteensa luo kuitenkin se, että vaikka mökkien talvivarustelu on parantunut, mökin käyttö keskittyy kesäaikaan (Mökkibarometri 2016). Lukuun ottamatta eläkeläisiä, vapaa-ajan määrä rajoittaa mahdollisuuksia mökin käyttöön ja samasta vapaa-ajasta kilpailevat esimerkiksi ulkomaamatkat.

Noin 10 prosenttia mökkeilijöistä on pohtinut muuttoa mökkipaikkakunnalle tai mökille muuttamista. Mökkivaltaisilla alueilla tällä olisi jo huomattavat paikalliset vaikutukset (Mökkibarometri 2016).

Mökkeilyssä liikkuu huomattavia rahamääriä noin 6,2 miljardia vuodessa, ja sen työllisyysvaikutus on noin 60 000 työpaikkaa. Rakentamiseen sisältäen korjausrakentamisen käytetään noin 1,5 miljardia. Uudisrakentamisen osuus on tästä vajaa 300 miljoonaa. Kiinteistökaupat ovat luokaltaan noin 700 miljoonaa. Päivittäistavarakauppaan ja matkustamiseen kuluu molempiin rahaa yli miljardi (Mökkibarometri 2016).

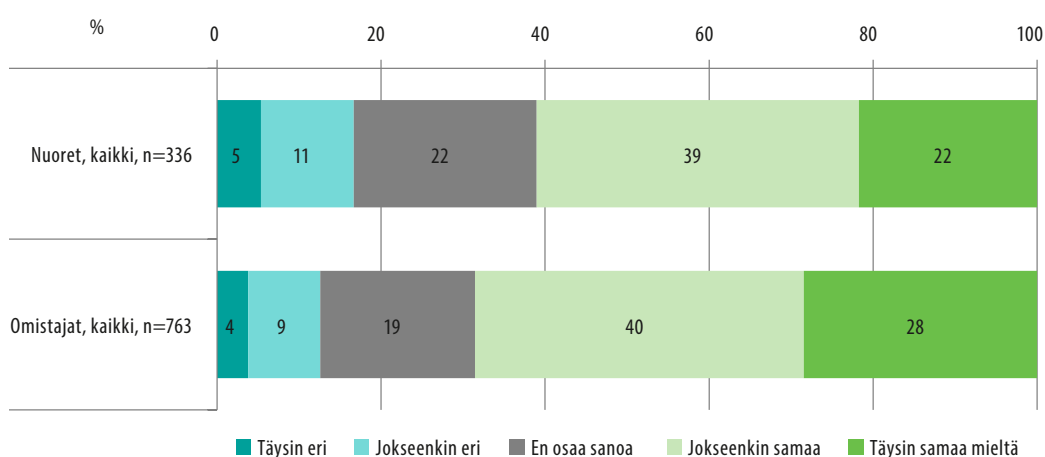
Mökkeily tuottaa kunnille kiinteistöveroja lähes 100 miljoonaa euroa vuodessa. Kiinteistöveron osuus kuntien verotuloista kasvaa merkittävästi sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä, kun kuntien tuloveron tuotto pienenee alle puoleen nykyisestä. Mökkeilyn merkitys kuntien tulolähteenä kasvaa myös tätä kautta.

Erilaiset käyttömaksut ja vastaavat, kuten yksityisiemaksut, ovat noin 600 miljoonaa euroa vuodessa. Mökkeilijät osallistuvat näin maaseudun infrastruktuurin kustannuksiin, esimerkiksi sähköverkon ja tietoverkkojen ylläpitoon. Mökkeily mahdollistaa toisaalta infrastruktuuria, jota voidaan hyödyntää laajemmin matkailun edistämiseksi, esimerkkinä ravintolapalvelut ja kulttuuritapahtumat.

Vapaa-ajan asujat lisäävät myös päivittäistavaroiden kysyntää ja edesauttavat osaltaan palveluiden pysymistä lähipalveluina paikallisille asukkaille.

Mökkien varustetasot ovat parantuneet. Tämä luo työmahdollisuuksia mökkikunnissa perinteisen lumeaurauksen ja korjausrakentamisen lisäksi, joihin mielenkiinto vielä pääsääntöisesti kohdistuu. Osa tästä huolto- ja ylläpitotoiminnasta ostetaan paikallisilta markkinoilta. Mökin omistajien ikääntyessä erilainen palvelukysyntä voi nousta nykyisestä. Eniten mökkiläiset käyttävät palveluista ruokakauppoja. Kuitenkin lähes puolet mökkiläisistä käyttää myös paikallisia ravintolapalveluita sekä erikoisliikkeitä. (Mökkibarometri 2016).

Selvityksen yhteydessä tehdyn kyselyn perusteella sekä mökkien omistajat, että nuoret kannattavat voimakkaasti vapaa-ajan asumisen kehityksen tukemista tasapainoisen alueellisen kehityksen varmistamiseksi.

Kuvio 1. Väite: "Vapaa-ajan asumisen kehitystä tulee tukea maan tasapainoisen alueellisen kehityksen vahvistamiseksi."

Mökkeilyn suosioon vaikuttavat kulttuuriset muutokset ajankäytössä, työelämän muuttuminen ja muutokset kulutustottumuksissa

Mökkeilyn suosioon vaikuttaa taloudellisten voimavarojen ja vapaa-ajan määrän lisäksi muutokset työelämässä, ajankäytössä ja kulutustottumuksissa. Teknologian kehittyminen osaltaan muuttaa käsitystä fyysisen etäisyyden merkityksestä.

Työelämän muutokset johtavat vapaa-ajan ja työelämän rajan hämärtymiseen ja monimuotoistumiseen. Yleisten arvioiden mukaan juuri Y-sukupolvi edustaa tässä murrosta.

Mökkeily on Hiltusen ja Rehusen mukaan erityisen suosittua 55 – 80 -vuotiaiden keskuudessa. Pääosin jo eläköityneet suuret ikäluokat ovat ahkeria mökkeilijöitä ja mökkeily lisääntyy myös 1950-luvulla syntyvien eläköityessä. Tätä selittää osaltaan uusien eläkeläisten verrattain hyvä tulotaso, jolloin he voivat panostaa mökkien varustustason nostoon, mikä lisää mökkien ympärivuotisen käytön mahdollisuuksia.

Yhä useammalla mökillä on sähköt ja esimerkiksi lämminvesivaraaja. Mökkien varustustason parantamista aiotaan myös jatkaa (Mökkibarometri 2016). Mökkejä on rakennettu vuosittain 3 000 - 4 000 kpl, joten vuoteen 2030 mennessä uusia mökkejä rakennettaneen noin 40 000 kpl, mikä edustaa lähes 10 % mökkikannasta. Tämä mökkien kunnostamisen ohella parantaa merkittävästi mökkien varustetasoa vuoteen 2030 mennessä. Mökkien parantuva varustetaso parantaa mahdollisuuksia niiden ympärivuotisen käytön lisäämiseen ja myös muuttamiseen vakituiksi asunnoiksi.

Nuoret ovat huomattavan kiinnostuneita mökkeilystä. Mukavuudet, palvelut tai liikenneyhteydät eivät yleensä vaikuta olevan nuorille sen tärkeämpiä kuin vanhemmillekaan, vaan tärkeintä mökkeilyssä nuorille sukupolville on luonto ja perheen yhdessäolo. (Hiltunen & Rehunen 2014.) Nuorten mökkeilyä näyttäisi siten pääsääntöisesti rajoittavan lähinnä aika- ja taloudelliset resurssit.

Digitalisaatio vaikuttaa työelämään ja palveluihin

Yhteiskunnan digitalisoituminen tulee muuttamaan työntekoa ja työskentelytapoja (esim. Valtiokonttori 2015). Työ tulee olemaan yhä harvemmin sidottuna fyysiseen sijaintiin ja perinteiseen työaikaan. Myös pienyrittäjyys ja projektiluontoisen työn osuuden arvellaan kasvavan. Perinteinen vapaa-ajan ja työajan välinen jaottelu muuttuu sekä uusien työskentelytapojen ja katkonaisempien työsuhteiden tuloksena. Toisaalta on huomattava, että

tämä koskee painotetusti korkeimmin koulutettuja tietotyöläisiä. Monessa tehtävässä työ pysyy myös tulevaisuudessa paikkaan sidottuna.

Yhteiskunnan digitalisoituminen muuttaa myös käsitystä fyysisestä etäisyydestä ja sen ylittämisen kustannuksista. Periaatteessa välimatka menettää merkitystään, ja myös syrjäisemmille alueille muodostuu uusia mahdollisuuksia kytkeytyä kasvuun. Digitaalisten palveluiden lisääntyminen ja työn irtaantuminen tietyistä fyysisestä sijainnista luovat pohjaa uudentilaiselle mökkeilylle ja mahdollistavat työnteon myös mökiltä käsin.

Palvelujen digitalisoituminen vähentää fyysisen matkanteon tarvetta, jolloin syrjäisemmän mökin aikaetäisyys palveluihin pienenee parhaimmillaan samalle tasolle kuin keskuksissa. Esimerkiksi terveydenhuollon palvelujen digitalisoituminen vähentää merkittävästi tarvetta fyysisen kanssakäymiseen terveyshuollon henkilöstön kanssa (Suomen Kuntaliiton hyvinvointipoliittinen ohjelma, 2015). Nuoret aikuiset ovat uusien digitaalisten palvelujen ensimmäisiä hyödyntäjiä.

Tällä hetkellä etäyötä tehdään noin 10 prosentilla mökeistä, ja siihen suhtautuu kaikkiaan positiivisesti kolmannes mökkeilijöistä. Sekä etäyötä mökillä tekevien, ja siihen positiivisesti suhtautuvien osuus on ollut kasvussa. (Mökkibarometri 2016).

Työntekoa ympärivuotisesti mökillä rajoittaa kuitenkin mökkien usein puutteellinen varustetaso ja joskus hitaat tietoliikenneyhteydet. Tutkimusten mukaan kiinteä internetyhteys on noin neljänneksellä mökeistä. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015).

Digitalisaation edistäminen edellyttää jatkuvasti panostuksia tietoliikenneyhteyksiin koko maassa. Toinen asia on, että kaikki ihmiset eivät halua tehdä töitä mökillä, vaikka se olisi mahdollista, mökkiaika halutaan rauhoittaa usein vapaa-ajanviettoon. (Mökkibarometri 2016).

Lomailu ja työssäkäynti ulkomaille ja ulkomailta kasvavat

Työkäisillä on vain rajoitettu määrä lomapäiviä vuodessa. Jos se on taloudellisesti mahdollista, lomalla on tyypillistä matkustaa, usein myös ulkomaille. Mökkeily kilpailee kuluttajista yhtenä matkailun muotona kasvavalla matkailutoimialalla. Matkailusta on tullut myös yhä helpompaa, ja esimerkiksi lentomatkustaminen on halventunut.

Nykyiset nuoret ovat kielitaitoisempia ja koulutetumpia kuin aikaisemmat sukupolvet. Nuoret matkustavatkin vanhempiaan useammin ulkomaille ja heille on tyypillistä tutustua uusiin paikkoihin ja he haluavat kuluttaa matkoillaan runsaasti palveluja. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014, 210).

Myös vapaa-ajan asunnon hankkiminen ulkomailta on uusille sukupolville periaatteessa helpompaa. Suomessa hankittujen tulojen ostovoima ylittää monessa ulkomaan kohteessa kotimaisen tason, joten taloudelliset resurssit eivät ole useinkaan rajoittavana tekijänä vapaa-ajan asumiselle ulkomailla verrattuna mökkeilyyn Suomessa.

Nuorten mökkeilyn kotimaassa tulee olla riittävän edullista suhteessa vaihtoehtoiseen matkailuun tai vapaa-ajan asumiseen ulkomailla. Valintaan kotimaan mökin ja ulkomaan kohteen välillä vaikuttaa monet muutkin tekijät, kuten mieltymykset, kielitaito, aikaisempi matkustuskokemus ja vaihtoehtoisten kohteiden turvallisuustilanne.

Nuoret hakeutuvat myös töihin ulkomaille ja solmivat parisuhteita ulkomaalaisen kanssa yhä useammin. Näissä tapauksissa arki voi jo lähtökohtaisesti jakaantua kahteen paikkaan. Ulkomaalaisille mökki on joskus ainoa kiinteistöomistus Suomessa ja tällainen kahdessa paikassa asumisen muoto voi lisääntyä.

Matkailu kasvaa maailmanlaajuisesti. Kuinka Suomen matkailutase kehittyi, on riippuvainen monesta tekijästä. Suomessa vetovoimatekijöitä ei ollut riittävästi tai niitä ei ole vielä hyödynnetty täysimääräisesti, joten tase on ollut negatiivinen (Tilastokeskus, matkustustase). Suomi on useille myös etäinen matkustuskohde. Toisaalta pienikin osa esimerkiksi keskiluokkaistuvista aasialaisista on huomattava lisä Suomen matkailulle. Suomen puhtas luonto on jo nyt kilpailuvaltti ja tähän on mahdollista liittää kasvavassa määrin myös mökkeily vuokramökissä, lomaosakkeissa tai ulkomaalaisten suoraan omistamissa mökeissä.

On hankala arvioida, kuinka suuri osa Suomeen kohdistuvasta kasvavasta matkailusta kohdistuisi mökkeilyksi varsinaisten lomakeskusten ulkopuolella. Venäläisten sittemmin vähentynyt mökkien hankkiminen osoitti, että potentiaalia on olemassa. Ulkomaalaisten houkuttelemisen mökkiläisiksi Suomeen edellyttää asiakkaiden tarpeiden tunnistamista ja muiden matkailupalvelujen ja aktiviteettien liittämistä mökkeilyyn.

Vakituisia asuntoja muuttuu mökeiksi ja mökkejä vakituiksi asunnoiksi

Väestön keskittymisen myötä kymmeniä tuhansia vakituisia asuntoja muuttuu käyttötarkoitukseltaan mökeiksi. Tällä hetkellä noin 100 000 vakituiseksi asunnoksi rakennettua rakennusta on mökkikäytössä (Mökkibarometri 2016). Ilmiö korostuu myös jatkossa väestöään menettävillä alueilla Itä- ja Pohjois-Suomessa, mutta myös muualla. Nämä asunnot eroavat tyypillisestä mökistä siten, että ne eivät sijaitse useinkaan rannalla. Toisaalta niiden

varustetaso on yleensä hyvä verrattuna samanikäisiin vapaa-ajan asuntoihin. Niiden käyttöaste pysyy usein matalana ja käyttö satunnaisena. Kaukana kasvukeskuksista niillä ei ole juuri jälleenmyyntiarvoa, joten ne voivat jäädä esimerkiksi perikuntien haltuun 'pysyvästi' ilman käyttöä, jolloin ne rapistuvat nopeasti. Tällaisten mökkien siirtymistä uusille käyttäjille vakituisiksi asunnoiksi ja mökeiksi voidaan edistää esimerkiksi kuntien ja kylien kampanjoilla.

Samaan aikaan, kun väestöään menettävillä alueilla vakituiset asunnot muuttuvat mökeiksi, toisaalla on halukkuutta muuttaa mökkejä vakituisiksi asunnoiksi. Usein uudet ja peruskorjatut mökit vastaavat standardeiltaan käytännössä omakotitaloja ja ne soveltuvat ympärivuotiseen asuinkäyttöön.

Vallitsevana suuntauksena on ollut yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja haja-asutuksen leviämisen hillintä. Tällä on pyritty tuottamaan kustannustehokas yhdyskuntarakenne, jossa pystytään tuottamaan kokonaisuuden kannalta tehokas palvelurakenne. Myös ilmastopäästöjen vähentämisen kannalta on nähty tavoitteellisena sellainen yhdyskuntarakenne, jossa kulkumuodot monipuolistuvat.

Haja-asutuksen rakentamisen ohjauksella varaudutaan myös siihen, että kasvavia alueita pystytään myös jatkossa kehittämään suunnitelmallisesti. Hajarakentamisen ohjaamiselle on myös haluttu säilyttää maisemallisesti tärkeitä kohteita. Rantojen rakentamisen ohjaamisella on haluttu vähentää päästöjä vesistöihin, ja kohdella maaomistajia tasapuolisesti.

Suomi ei ole olosuhteiltaan ja rakentamispaineiltaan yhtenäinen alue. Kasvavissa kunnissa hajarakentamisen hillinnälle on selvät perusteet. Maaseutumaisilla alueilla perusteet eivät ole yhtä selviä, rakentamisen helpottaminen tukee kylien elinvoimaisuutta.

Nykyinen hallitusohjelma lähtee siitä, että hajarakentamista helpotetaan ja siihen liittyviä prosesseja yksinkertaistetaan. Rakentamismahdollisuuksia haja-asutusalueilla lisätään mm. siten, että yleiskaava voisi nykyistä laajemmin toimia rakentamisen perusteena. Vapaa-ajan asuntojen muuttamista pysyvään asuinkäyttöön joustavoitetaan. Lähtökohtana tälle on tunnistettu alueiden monimuotoisuus ja poikkeavuus toisistaan. Lähellä taajamia ja kaupunkeja sijaitseva maaseutu sekä niistä kauempana sijaitseva ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu edellyttävät erilaista rakentamisen ohjausta. Myös paikallista harkintaa on haluttu lisätä ja keskushallinnon roolia pienentää. Poikkeusluvut on siirretty kuntien vastuulle. Poikkeamisen ehdot sinänsä eivät ole muuttuneet: Poikkeaminen ei saa aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, luonnonsuojelun tavoitteiden toteuttamiselle, vaikeuttaa rakennetun ympäristön suojelemista tai johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen.

Kunnille siirtyvät lain muutoksella poikkeamishakemukset seuraavissa asioissa:

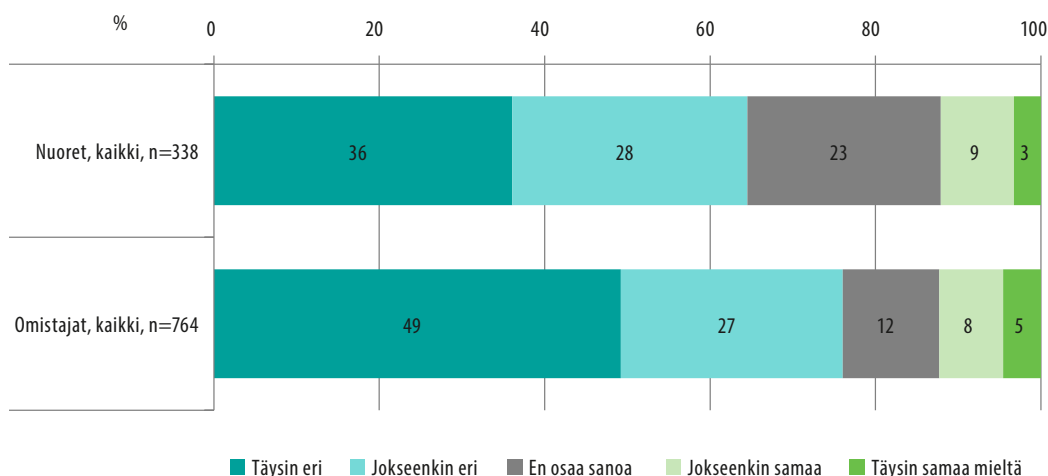
- Uuden rakennuksen rakentaminen ranta-alueella, jolla ei ole voimassa MRL 72 §:n 1 momentissa tarkoitettua kaavaa.
- Vähäistä suurempi poikkeaminen asemakaavassa osoitetusta tontti- tai rakennuspaikkakohtaisesta kokonaisrakennusoikeudesta taikka vähäistä suuremman rakennusoikeuden osoittamisesta alueelle, jolle asemakaavassa ei ole osoitettu rakennusoikeutta.
- Poikkeaminen rakennuksen suojelua koskevasta kaavamääräyksestä.
- Poikkeaminen MRL:n 53 §:n 3 momentissa tarkoitettusta asemakaavan hyväksymisestä johtuvasta rakennuskiellosta siirtyvät kunnille.

Lainsäädännönmuutoksilla vaikutetaan merkittävästi myös mökkeilyn edellytyksiin ja vakituisen asumisen edellytyksiin haja-asutusalueilla.

Osa-aikaisen asumisen mahdollisuudet paranevat

Mökkien käyttöasteen voi olettaa kasvavan eläkeläisväestön kasvaessa ja mökkien varustelutason parantuessa. Hiltunen ja Rehunen (2014) ovat tulleet siihen tulokseen, että vain harva on tulevaisuudessa valmis luopumaan vakituisesta asunnostaan ja muuttamaan mökille, vaikka mökit soveltuvat yhä useammin ympärivuotiseen käyttöön. Toisaalta pienikin osuus kaikkiaan 600 000 mökistä voi tarkoittaa kymmenien tuhansien mökkien muuttamista vakituisiksi asunnoiksi (Mökkibarometri 2016).

Nyt tehdyn kyselyn perusteella ei ole havaittavissa, että esimerkiksi ympäristö- ja taloussyistä haluttaisiin luopua kahden asunnon järjestelmästä.

Kuvio 2. Väite: "Kahden omistusasunnon järjestelmästä (vakinaisen ja vapaa-ajan asunto) tulee asteittain luopua ympäristö- ja taloussyistä."

Hyvän ympäristön ja luonnonmukaisuuden arvostus nousee

Kestävä kehitys on globaali megatrendi. Tähän liittyy ekologiset ja taloudelliset, asenne-
muutokset ja ympäristöarvojen nouseminen markkinatekijäksi.

Luonto on kaupungistuneelle Y-sukupolvelle ennen kaikkea elämysten ja virkistykseen lähde. Luonto on tärkeää nuorille, mutta sitä ei enää mielletä esimerkiksi perinteisten ulkoiluharrastuksien, kuten retkeily, marjastus ja sienestyksen kautta. Y-sukupolven suuresti arvostama vapaa-aika täyttyy yhä enemmän muista, organisoiduista harrastuksista ja kaupungilla (Puhakka 2014).

Tutkimusten perusteella luontosuhde on polarisoitunut: osalle nuorista luonto on hyvin tärkeä osa elämää, kun taas osalla ei ole juuri minkäänlaista sidosta luontoon. Vaikka luonnolle annetut merkitykset ja virkistyskäytön muodot muuttuvat, koko Y-sukupolvi ei ole vieraantunut luonnosta

Osalle nuorista luonto ei ole lainkaan tärkeä. Kaupungistumiskehityksen jatkuessa näiden nuorten määrän voidaan olettaa kasvavan. Luonnosta vähiten kiinnostuneiden kaupunkilaisten luontosuhteen onkin arvioitu heikkenevän tulevaisuudessa (Puhakka 2014).

Kaupungistuneessa yhteiskunnassa korostuu kesämökkien merkitys portteina luontoon (Pouta et al. 2006). Mökeillä kohtaavat usein kolme perhesukupolvea, mikä mahdollistaa perinteiden siirron (Puhakka et al. 2014). Myös tämän selvityksen yhteydessä tehdyssä kyselyssä nuoret arvostivat mökkeilyyn liittyviä muistoja ja suvun perinteitä. Ne nähtiin toiseksi tärkeimpänä asiana suvun mökin lunastamiselle heti oman rannan lisäksi. Oman rannan puuttuminen ei muodostu useinkaan esteeksi, koska noin 80 prosenttia varsinaisista mökeistä on veden äärellä. Oman rannan puuttumisen ilmoitti negatiiviseksi tekijäksi vastaajista 16 prosenttia.

Vaikka osa Y-sukupolvesta vaikuttaa etäänntyneen luonnosta, he ovat muita innokkaimpia hankkimaan mökin tulevaisuudessa (Pitkänen et al. 2014). Myös nyt tehdyssä kyselyssä innokkuutta mökin hankintaan oli paljon.

Jollain tapaa vaikuttaa jopa siltä, että mökkeily ja luontosuhde eivät ole keskenään selvässä yhteydessä toisiinsa nuorten ajatusmaailmassa. Tältä osin voi tehdä johtopäätöksen, että mökkeilyä on uudistuttava, jotta se säilyttäisi suosionsa.

Nuoret haluat mökkeilyltä rauhaa ja virkistystä vastapainona urbaanille arjelle, mutta perinteiset luontoon liittyvät harrastukset eivät vastaa heidän mielenkiintoaan. Nyt tehdyssä kyselyssä mökin lähialueen harrastusmahdollisuuksia ei pidetty tärkeinä mökkeilyn kannalta. Vastaajat tarkoittivat tällä ilmeisesti juuri perinteisiä harrastusmuotoja.

Mökillä on oltava vastaavat mahdollisuudet kuin kaupungissa olla vuorovaikutuksessa nuorille arkisessa digitaalisessa ja virtuaalisessa ympäristössä, eli on yhdistettävä perinteinen mökkeily ja siihen liittyvät positiiviset mielikuvat Y-sukupolven urbaanin arjen käytäntöihin.

Onko mökkeily pääasiassa hyvin toimeentulevien harrastus?

Kati Pitkäsen ja Mia Vepsäläisen tutkimuksessa (2005) todetaan, että mökkeilijät ovat pääasiassa hyvin toimeentulevia, joilla on juuret maalla. Toisaalta Hiltunen ja Rehunen (2014) toteavat aiempien tutkimusten perusteella, että mökkeily on tavallisten ihmisten harrastus, joka ei rajoitu pelkästään eliittiin.

Suomen Akatemian projektin käyttämässä aineistossa ja tutkimuksessa (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015) myös sosioekonominen tausta vaikuttaa vapaa-ajan asunnon käyttömahdollisuuksiin. Työttömät ovat suurin yksittäinen sosioekonominen ryhmä, joka ei mökkeile lainkaan. Korkeimmin koulutetut omistavat ja käyttävät vapaa-ajan asuntoja muita enemmän. Eniten vapaa-ajan asunnon omistajia on yrittäjissä, toimihenkilöissä ja eläkeläisissä. Eläkeläiset omistavat 44 prosenttia kaikista vapaa-ajan asunnoista Adamiak, Vepsäläinen ja muut toteavat tutkimuksessaan (2015).

Adamiakin, Vepsäläisen ja muiden tutkimuksessa (2015) mökkien omistaminen kasvaa tasaisesti tulojen kasvaessa. Vähemmän kuin 10 000 euroa vuodessa ansaitsevista kotitalouksista vain 12 prosenttia omistaa vapaa-ajan asunnon, kun yli 140 000 euroa ansaitsevista omistajia on 77 prosenttia.

Myös jonkun toisen omistamien mökkien käyttö kasvaa tulojen kasvaessa. Köyhimmässä väestöosassa lähes 70 prosenttia ei mökkeile lainkaan. Pienituloisimmista vain noin joka kymmenes omistaa mökin ja vain parikymmentä prosenttia vierailee jonkun toisen omistamalla mökillä. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015.)

Myös toisten mökeillä vierailijoista useimmat ovat keskimääräistä enemmän ansaitsevia, heistä noin kolmannes käyttää jonkun toisen omistamaa mökkiä. Suurituloisimpien ryhmässä vain alle kymmenes osa ei mökkeile lainkaan. Voidaan siis sanoa, että mökkeily on pääasiallisesti keski- ja suurituloisten harrastus. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015.)

Koska mökkeily on kytköksissä varallisuuden kehittymiseen, on tarpeen arvioida nuorten aikuisten taloudellisen tilanteen kehittymistä osana tulevaisuuden kiinnostusta mökkeilyyn.

Nuorten aikuisten ryhmän kuvaus

Kati Pitkänen, Riikka Puhakka ja muut ovat tutkineet nuorten Y-sukupolven, eli heidän määrittelynsä mukaan vuosien 1982 ja 2005 välillä syntyneiden, mökkeilyä aineistolla, joka on kerätty vuonna 2012. Y-sukupolven nuoret kokevat elämäntilanteensa sellaiseksi, jossa vallitsee taloudellinen epävarmuus ja työurat ovat rikkonaisia. Y-sukupolvi on Suomen korkeimmin koulutettu sukupolvi ja sen arvoja ovat mm. leikki ja nautinto ja toisaalta turvallisuushakuisuus. He arvostavat vapaa-aikaa aiempia sukupolvia enemmän ja ovat aiempia urbaanimpi sukupolvi (Pitkänen, Puhakka et al. 2014)

Kun halutaan arvioida Y-sukupolven tulevaisuutta mökkeilijöinä, on tarkasteltava asioita, jotka edistävät tai rajoittavat mökkeilyä ja mökin omistamista. Vaikka Y-sukupolvea voidaan tarkastella kokonaisuutena eräiden kriteerien näkökulmasta, on huomioitava, että puhutaan hyvin erilaisessa elämänvaiheessa olevista henkilöistä vuonna 2030. Ne, jotka ovat nyt 45-vuotiaita, ovat 2030 60-vuotiaita, eli lähellä keskimääräistä mökin ostamisen ikää. Ne henkilöt, jotka ovat nyt 25-vuotiaita, ovat vuonna 2030 40-vuotiaita, ja useilla on silloin peruskouluikäisiä lapsia. Lapsiperheet ovat merkittävä ryhmä mökkeilyssä, mutta heillä ei ole useinkaan vielä omaa mökkiä.

Eläkeiän siirtyessä myöhemmäksi, eli Y-sukupolvella lähes 70 ikävuoteen, on omat vaikutuksensa mökkeilyyn. Eläkeiän myöhentyminen ei välttämättä vaikuta siihen, milloin mökki hankitaan, vaan kuinka paljon mökillä voidaan viettää aikaa. Tämä vaikutus voimistuu, kun keskimääräinen etäisyys kodin ja mökin välillä samalla kasvaa. Tulevaisuudessa eläkeikää lähestyvät 65–70-vuotiaat eivät aja todennäköisesti mielellään viikonlopuksi kaukana sijaitsevalle mökilleen. Toisaalta etätö tekee joillekin mahdolliseksi viikonloppujen pidentämiseen.

Mökin ostamisen keskimääräiseen ikään voi vaikuttaa se, että myös keskimääräinen perheen perustamisen ikä nousee eli elämän nuoruusvaihe jatkuu pidempään. Myös yksin eläminen on kasvanut ja kasvaneet jatkossakin. Yksin asuvat mökkeilevät muita väestöryhmiä harvemmin (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015).

Vain joka kahdeksas vapaa-ajan asunnon omistaja on alle 45 -vuotias. Vastaavasti kahden henkilön kotitaloudet omistavat 60 prosenttia kaikista vapaa-ajan asunnoista, kun lapsiperheistä vain 21 prosenttia omistaa vapaa-ajan asunnon (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015). Mökin hankinta sijoittuu yleensä elämänvaiheeseen, jossa ensisijainen asunto on maksettu ja lapset muuttaneet pois kotoa.

Ensiavioitumisen ja ensisynnyttämisen keski-ikä ovat selvässä nousussa. Tämä yhdistettynä nuorten taloustilanteen mahdolliseen suhteelliseen heikkenemiseen tarkoittaa, että mökin hankkimisen keskimääräinen ikä saattaa nousta vielä nykyisestä.

Ensiasunnon ostaminen ja vuokra-asumisen suosio

Mökkeilyn suosio ja mökinostomahdollisuus kytkeytyvät tulotasoon ja varallisuuden kehittymiseen. Suomalaisten tyypillisin säästömuoto on asuntosäästäminen. Velaton omistusasunto vapauttaa taloudellisia resursseja, jotka voi suunnata esimerkiksi mökin ostamiseen. Ensiasunnon ostamisen keski-ikä on kasvanut hiukan. Ensiasunnon ostajien keski-ikä oli 28,2 vuotta vuonna 2014, kun vuonna 2006 se oli 27,7 vuotta. (Tilastokeskus 2015). Tästä ei voi tehdä tulevaisuuteen ulottuvia johtopäätöksiä, koska tarkastelujakso sisältää talouden taantuman, mikä on hillinnyt asuntokauppaa.

Vuokralla asuvien osuus 20–29 -vuotiaista on kasvanut 4 prosenttiyksikköä ajanjaksolla 2005–2014. Vuokra-asuminen ei samalla tavalla kerrytä pääomia kuin omistusasuminen ja tällä voi olla vaikutusta taloudellisiin mahdollisuuksiin hankkia mökki myöhemmässä elämän vaiheessa.

Pääkaupunkiseudulla omistusasunnoissa asuvien osuus on pienempi kuin muulla kaikissa ikäluokissa. Pääkaupunkiseudulla 64 prosenttia 20–29 -vuotiaista asui itsenäisesti vuokra-asunnossa vuonna 2014. Vuokralla asuvien osuus kasvoi 4 prosenttiyksikköä ajanjaksolla 2005–2014 ja omistusasunnossa asuvien osuus laski 4 prosenttiyksikköä. Omistusasunnossa asuvien osuuden laskua pääkaupunkiseudulla selittää vuokra-asumisen yleistymisen ohella se, että aiempaa suurempi osuus 20–29 -vuotiaista asuu vanhempiensa luona. (Tilastokeskus 2015).

Tätäkin muutosta selittänee talouden taantuma, mutta taustalla voi olla myös kulutustavoissa tapahtuneita muutoksia sekä ahtaasta taloudellisesta liikkumavarasta johtuvia reaalisia syitä.

Y-sukupolven sijainti Suomen aluerakenteessa, muuttoliike ja urbanismi

Kaupungistumistrendi näkyy korostuneesti nuorten muuttoliikkeessä. Muuttovoittoa 20–24-vuotiaassa saavat kunnat sijaitsevat pääasiassa seitsemällä suurella kaupunkiseudulla. Nuoret ja nuoret aikuiset ovat ahkerimpia muuttajia, sillä neljä viidesosaa muuttajista on alle 35-vuotiaita. (Aro 2014).

Nuorissa ikäryhmissä on havaittavissa myös kasvava trendi ulkomaille muuttamisessa (Hyvästi, Suomi: Ulkomaille muuttavia jo yhtä paljon kuin 70-luvulla. Yle 29.5.2015). Uusimmissa selvityksissä on myös havaittu, että ulkomaille muuttaneiden paluumuuttohalukkuus on laskenut (Koti on nyt muualla. HS 4.12.2016). Suomen asukasluku jatkaa kuitenkin kasvuaan maahanmuuton myötä. Erikseen olisi selvitettävä, kuinka maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset nuoret aikuiset suhtautuvat mökkeilyyn ajanviettotapana. Mökkikulttuuriin tutustumista voidaan käyttää maahanmuuttajien kotouttamisessa.

Koko maan tasolla väestö on kasvanut tarkastelujaksolla 2001–2010 selvästi eniten Uudellamaalla ja siitä Tampereen seudulle ulottuvalla vyöhykkeellä sekä eräissä yliopistokäytävillä ja Pohjanmaan rannikolla. Nuorten muuttoliike on kohdistunut vain harvalle paikkakunnalle.

Y-sukupolvesta 35 prosenttia asuu Uudellamaalla. Kun tähän lasketaan vielä Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi mukaan, asuu näiden kolmen maakunnan alueella 55 prosenttia koko ikäluokasta. Lopuissa maakunnista asuu noin 2-4 prosenttia Y-sukupolvesta kussakin.

Mökkirakentaminen on aikaisemmin noudattanut väestön keskittymistä ja mökkejä on rakennettu eniten kaupunkien lähiympäristöön. Tämä on kuitenkin muuttunut ja vuosina 2000–2014 mökkejä rakennettiin eniten Etelä-Savoon, jossa vakituinen väestö väheni samalla merkittävästi. Vapaa-ajan asutuksen alueet ovat laajentuneet merkittävästi 30 viime vuoden aikana. Perinteisillä vapaa-ajan asutuksen alueilla eteläisessä Järvi-Suomessa, rannikolla ja Lohjan seudulla kesämökkien määrä on kasvanut huomattavasti. Mökkitiheys on paikoin moninkertaistunut. Tämän lisäksi kesämökkien rakentaminen on levinnyt näiltä alueilta pohjoisemmaksi Keski-Suomeen, Savoan ja Pohjois-Karjalaan. (Alli-kartasto 2014).

Kaupunkilaiset rakentavat mökkinsä usein omille tai vanhempiensa kotiseuduille, joissa he usein myös omistavat maata. Väestöään menettävillä alueilla asuinrakennuksia jää lisäksi vaille vakinaisia asukkaita, ja monet näistä siirtyvät vapaa-ajan asumiskäyttöön. Johtopäätös on, että vakituinen asuminen keskittyy voimakkaasti, kun taas vapaa-ajan asuminen hajaantuu jolloin keskimääräinen etäisyys mökille kasvaa. Tulevaisuudessa tämä korostuu edelleen, ellei eläkeläisten paluumuutto synnyinseuduilleen ja mökkikuntiin muutenkin lisääntynyt merkittävästi.

Nuorten keskittyminen kaupunkiseuduille tarkoittaa urbanismin kehittymistä ja tähän liittyviä kulttuurisia muutoksia ajankäytössä. Nuoret muuttajat myös perustavat perheensä uusille asuinsijoille, jolloin syntyy yhä kaupungistuneempia ikäluokkia.

On esitetty, että vaikka nuorilla ei olekaan vanhempien ikäluokkien kaltaista kokemusta maalla asumisesta, heille on kertynyt lapsuudesta saakka kokemusta vapaa-ajan asumisesta maaseudulla. Tämä kokemus tukee vapaa-ajan asumisen ilmiön jatkuvuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Tulosten perusteella kiinnostus vapaa-ajan asumiseen ei ole laske-massa kaupungistuneiden sukupolvien myötä (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015). Kaupunkikulttuurin kehittyminen voi kuitenkin vähentää kaupunkilaisten liikkumista muualle (Alli-kartasto 2014).

Suhtautuminen yksityisautoiluun, ajokortittomuus ja liikkumisen kustannuskehitys

Mökkeilyn edellytykset liittyvät vahvasti mahdollisuuteen käyttää henkilöautoa. Mökille suuntautuvista matkoista selvästi suurin osa tehdään henkilöautolla ja usein vaihtoehtoista kulkumuotoa ei käytännössä ole.

Y-sukupolven kohdalla on havaittavissa edellisistä sukupolvista poikkeavaa eri kulkumuotojen käyttöä. Nuoret aikuiset ovat vähentäneet autoilua viimeisen kymmenen vuoden aikana, kertoo viime vuonna julkaistu kansainvälinen tutkimus. Henkilöautomatkojen osuus kaikista nuorten aikuisten tekemistä matkoista väheni lähes kaikissa tutkituissa maissa. (Y-sukupolvi hylkää auton. Matkaketju 1/2014.)

Helsingin seudulla kehitys kulkee samaan suuntaan, kertoo HSL:n Liikkumistottumukset Helsingin seudulla 2012 -tutkimus. Nuorten aikuisten keskuudessa joukkoliikenne on vuodesta 2008 lisännyt selvästi suosiotaan henkilöautoilun kustannuksella ja joukkoliikennettä käyttävät entistä useammin myös ne, joilla on ajokortti ja auto käytettävissään. (Liikkumistottumukset Helsingin seudulla 2012) Myös henkilöliikennetutkimuksessa on havaittu sama muutos, vaikka se ei ole vielä suuri. Ajokortteja hankitaan nuorten keskuudessa aikaisempia ikäluokkia harvemmin. (Henkilöliikennetutkimus 2010–2011)

Kun joukkoliikennemahdollisuudet paranevat kaupunkiseuduilla, voi tulevaisuudessa yhä useampi jättää ajokortin ja auton hankkimatta, mikä voi vähentää mahdollisuuksia mökkeilyyn.

Aktiiviseen ja liikunnalliseen elämäntapaan sekä ekologiseen liikkumiseen liittyvät trendit kasvavat. Mökeille mennään tulevaisuudessa ehkä yhä useammin junalla tai linja-autolla

yhdistettynä taksimatkaan tai polkupyöräilyyn. Myös autojen yhteiskäyttöratkaisut kehittyvät, jolloin auton omistamisen merkitys vähentyy. Auton omistamisen ja ajokorttien väheneminen edistää mökkien yhteisomistusta ja/tai yhteiskäyttöä. Kokonaisuutena liikumiseen liittyvät trendit yhdessä pidentyvien mökkimatkojen kanssa kuitenkin nostanevat kynnystä mökille matkustamiseen.

Nuorten vapaa-ajan jakautuminen

Vapaa-aika määritellään ajaksi, joka vuorokaudesta jää jäljelle, kun nukkumiseen, ruokailuun, peseytymiseen ja pukeutumiseen, ansio- ja kotityöhön sekä päätoimiseen opiskeluun käytetty aika on vähennetty. Vuonna 2009–2010 suomalaisilla oli vapaa-aikaa keskimäärin 6 tuntia 40 minuuttia vuorokaudessa. Vapaa-ajan määrä oli lisääntynyt 1990-luvulta alkaen yhteensä kaksi tuntia viikossa (Tilastokeskus 2011). Vapaa-ajan määrän lisääntyminen ja kasvaneet mahdollisuudet tehdä etätöitä luovat rakenteellista pohjaa lisätä mökillä vietettävää aikaa.

Huomattava muutos vapaa-ajan käytössä on se, että sosiaalinen kanssakäyminen on siirtynyt internetiin ja niin sanottu ruutu-aika on kasvanut huomattavasti (Tilastokeskus 2011). Nuorten kohdalla tämä korostuu. Y-sukupolven kohdalla sosiaalinen kanssakäyminen digitaalisesti on arkea. Mökillä on pystyttävä toteuttamaan samoja vapaa-ajan kulutusmuotoja kuin kotona, jotta mökki näyttäytyy vetovoimaisena vapaa-ajanvietto paikkana.

Nuorten aikuisten ajankäyttö poikkeaa aikaisemmista sukupolvista. Työn ja vapaa-ajan välinen erottelu ei ole selvä. Tähän vaikuttaa myös teknologinen murros, mikä on mahdollistanut paikkaan sitoutumattoman työn tekemisen. Y-sukupolvi on ensimmäinen sukupolvi, joka on kasvanut globaalissa maailmassa yhtä aikaa viestintäteknologian kehittymisen kanssa, tästä johtuen heille tyypillistä on kommunikointi puhelinten ja sosiaalisen median kautta.

Y-sukupolven edustajat arvostavat joustavia työaikoja mahdollisuutta yhdistää työ- ja vapaa-aika tasapainoisesti (Nieminen 2016). Työelämän ja vapaa-ajan yhdistämien vaikuttavat tärkeämmiltä tekijöiltä kuin perinteinen urakehitys.

Y-sukupolven suhtautuminen ansiotyöhön poikkeaa edellisistä sukupolvista ja sen tarpeet ovat yksilöllisempiä. Osa Y-sukupolven kuuluvista painottaa turvaa ja vakautta, osa on rohkeampia ja hakee työstä uusia merkityksiä ja kiinnostuksen kohteita. Suurille ikäluokille ansiotyöllä oli vahva itseisarvo. Mitä nuoremmista ikäluokista on kyse, sitä vähemmän niissä on näin ajattelevia. (Sitran selvityksiä 98, 2015)

Vaikka nuorten työelämänä on muuttunut työelämän osalta katkonaiseksi ja epävarmaksi yleisen taloudellisen epävarmuuden seurauksena, osalle nuorista aikuisista tämä vastaa heidän mielestään sopivaa tasapainoa työn ja vapaa-ajan välillä. Osa-aikatyö on yhä useammalle tietoinen valinta. Se tuo joustoa ajankäyttöön ja antaa lisää tilaa muille asioille (Sitran selvityksiä 98, 2015).

Mökkeilyn näkökulmasta työelämän ja vapaa-ajan sekoittuminen lisää potentiaalia mökkeilyyn, jos vain taloudelliset resurssit ja riittävän hyvät tietoliikenneyhteydet antavat myöten. Toisaalta sukupolven edustajat hakevat jatkuvasti uusia kokemuksia ja paikkaan sidottu perinteinen mökkeily ei välttämättä täytä tätä vaatimusta.

Nuorten aikuisten talous 2030 ja skenaariot

Useissa länsimaissa on havaittu vuosina 1980–1995 syntyneiden eli ns. Y-sukupolven tulokehityksen pysähtyneen tai jopa taantuneen muihin ikäluokkiin verrattuna.

Taloustilanteen pitkäaikaiset kehitystrendit jättävät pysyviä jälkiä kotitalouksien elintason monen kanavan kautta. Yksi keskeisimmistä tekijöistä on nuorten ikäluokkien sijoittuminen työmarkkinoille. 1990-luvun lamavuosien alussa havaittiin, että silloin työkään tulleiden ikäluokkien työllisyys jäi hyvin pitkäksi aikaa muita heikommaksi. 1990-luvulla työelämään tulleet ovat 45–65-vuotiaita vuonna 2030.

Nykyisen taantumun aikaan on ollut havaittavissa samansuuntaista työmarkkinoilta syrjäytymistä. Työura vaikuttaa voimakkaasti myös eläkekertymiin, sillä heikko työmarkkinakehitys alentaa merkittävästi koko elinkaaren aikaisia tuloja. (Pitkittänyt taantuma heikentää nuorten sukupolvien asemaa Suomessa 2016).

Tulotaso, työllisyys ja velkaantuminen

Tulojen kehitys

Nuorten heikon tulokehityksen taustalla vaikuttaa finanssikriisin jälkeisen taantumun aikana noussut nuorisotyöttömyys, epätyypillisten työsuhteiden yleistymisen sekä muutenkin edellistä sukupolvea heikompi asettautuminen työmarkkinoille. Tilanne on jopa heikompi kuin 1990-luvun lopulla, jolloin lamavuosista eniten kärsineen ikäluokan kotitalouksien tulot kohenivat nopeasti, kun talouskasvu pääsi vauhtiin. Nyt heikkoa taloustilannetta on jatkunut selvästi pidempään ja myös pidemmän aikavälin näkymät ovat heikot (Pitkittänyt taantuma heikentää nuorten sukupolvien asemaa Suomessa 2016). Vastaavaa talouskasvua kuin 1990-luvun lopulla ei ole näköpiirissä. Myös julkinen talous on kroonistuneesti alijäämäinen ja julkinen velka kasvaa edelleen.

Työllisyys

Finanssikriisin jälkeinen talouden taantuma on vaikuttanut erityisesti 1980-luvulla syntyneiden työmarkkina-asemaan eli Y-sukupolveen. 1970 ja 1975 syntyneiden osallistumisaste on kaiken ikäisenä pysynyt jokseenkin samanaikaisten pitkän aikavälin keskiarvotasolla. 1980 ja 1985 syntyneillä osallistumisaste on jäänyt 4 %-yksikköä kunkin ikäryhmän pitkän aikavälin keskiarvoa alemmaksi. (Pitkittynyt taantuma heikentää nuorten sukupolvien asemaa Suomessa 2016).

Heikosta talouskehityksestä näyttävät nyt kärsivän suhteellisesti eniten sellaiset ikäluokat, jotka aikaisemmin ovat saman ikäisinä jo osin vakiinnuttaneet asemiaan työmarkkinoilla.

Pitkäaikainen työmarkkinoiden ulkopuolelle jääminen on erityisen huolestuttavaa nuorten elinkaaritulojen kannalta, sillä heikko työmarkkina-asema lisää heikon työllistymisen todennäköisyyttä myös tulevaisuudessa (Pitkittynyt taantuma heikentää nuorten sukupolvien asemaa Suomessa 2016).

Velkaantuminen

Tilastokeskuksen mukaan nuorten velkaantuminen on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana, vaikka velallisten määrä on vähentynyt. Asuntovelat ovat pysyneet 25–34-vuotiaiden ryhmässä saman suuruisina, mutta muut velat, kuten opintovelat, ovat kasvaneet merkittävästi. (Tilastokeskus / kansantalouden tilinpito)

Velkaantuneita asuntokuntia oli 25–34-vuotiaista asuntokunnista 72 prosenttia vuonna 2015, kun vuonna 2005 heitä oli 79 prosenttia. Velkaantuneiden määrä on siis vähentynyt, mikä voi osin selittyä vuokra-asumisen kasvulla. Tässä tarkastelussa havaitaan, että Y-sukupolven sisällä velka kohdentuu kaksijakoisesti: 35–44-vuotiaiden velka on samalla asuntosäästämistä, nuoremmalla ikäluokalla velka kohdistuu enemmän kulutukseen.

Vakituisten asuntojen hintakehitys

Osakeasuntojen alueelliset hintaerot alkoivat kasvaa jo ennen finanssikriisiä, kun hinnat nousivat pääkaupunkiseudulla muuta maata nopeammin. Pahimman kriisin ohittuessa hinnat palasivat aluksi koko maassa romahdusta edeltävälle tasolle, mutta lähinnä vain pääkaupunkiseudulla ne ovat sen jälkeen jatkaneet nousuaan. Monilla alueilla hinnat ovat kääntyneet jopa laskuun. Vuonna 2016 pääkaupunkiseudulla keskimääräinen neliöhinta oli 3 633 euroa ja muualla maassa 1 701 euroa eli pääkaupunkiseudulla hinnat ovat yli kaksinkertaisia muuhun maahan verrattuna. (Tilastokeskus 2016.)

Osakeasuntojen hinnat ovat kasvaneet erityisesti pienissä asunnoissa, mikä johtuu osaltaan lisääntyneestä yksin asumisesta. Asuntojen hintojen nousu on ollut Helsingissä tulokehitystä selkeästi nopeampaa.

Vuokrien nousu on ollut asuntojen keskimääräisten hintojen ja muiden kuluttajahintojen nousua ripeämpää. Vuokrien nousussa ei ole kuitenkaan vastaavaa korostunutta alueellista erojen kasvua kuin omistusasunnoissa, vaikka erot vuokrissakin ovat toki suuria.

Samalla kun vuokrat ja asuntojen hinnat ovat nousseet, tulotaso on pysynyt talouskriisin jälkeisessä Suomessa lähes muuttumattomana. Yhä suurempi osa tuloista kuluu asumiseen supistaen muuta ostovoimaa (Asuntomarkkinat 2017 - ennuste).

Vapaa-ajan asuntojen ja tonttien hinnat

Alle kahden hehtaarin tontilla rannalla olevien mökkikiinteistöjen mediaanihinta oli vuonna 2005 80 000 euroa ja vuonna 2015 108 000 euroa eli hinnat ovat nousseet 35 %. Samalla alle kahden hehtaarin rantatonttien mediaanihinta on noussut 23 000 eurosta 37 800 euroon, joten tonttien hinnat ovat nousseet kymmenessä vuodessa 64 %. (Maanmittauslaitos). Mökkien keskimääräiset verotusarvot tulevat nousemaan mökkien keskimääräisen koon ja varustetason noustessa. Miten tämä realisoituu mökkien hinnoissa, riippuu monesta tekijästä.

Nykyisten nuorten aikuisten mökkeily vuonna 2030

Kesämökeistä 411 000 on yksityisten henkilöiden omistuksessa. Noin 91 000 mökkiä on joko perikuntien, yritysten, yhteisöjen tai ulkomaalaisten omistamia. Näitä kesämökkejä omistaviin asutokuntiin kuului yhteensä lähes 793 000 henkilöä (Tilastokeskus 2016). Lisäksi mökkikäytössä on noin 100 000 entistä vakituista asuntoa (Mökkibarometri 2016).

Mökkeilyn muodot

Uusien, vuonna 2015 valmistuneiden kesämökkien omistajien keski-ikä oli 54 vuotta, kun taas kaikkien mökinomistajien keski-ikä oli 62 vuotta. Alle 40-vuotiaita omistajia oli noin 23 000 eli vain 7 prosenttia kaikista mökinomistajista. (Tilastokeskus 2016.)

Vaikka nuoret harvemmin omistavat mökin, noin kolmanneksella nuorista on säännöllinen pääsy mökille ja monilla on useampi vaihtoehtoinen sukulaisten tai ystävien omistama mökki (Pitkänen, Puhakka et al. 2014). Aiemmassa Pitkäsen, Puhakan ja muiden (2014) kyselytutkimuksessa taas kahdella kolmanneksella nuorista oli pääsy mökille mutta aineisto oli jonkin verran valikoitunut niihin, jotka ovat kiinnostuneita mökkeilystä.

Pitkänen, Puhakka ja muut (2014) toteavat aineistonsa perusteella, että nuoret vastaajat erosivat vanhemmista vastaajista merkittävästi siinä, että he kävivät mökillä harvemmin ja viettivät niillä vähemmän aikaa kuin vanhemmat. Toisaalta Pitkänen, Puhakka ja muut huomasivat, että mökeillä vietetty aika lisääntyy iän myötä myös nuorilla sukupolvilla. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014.)

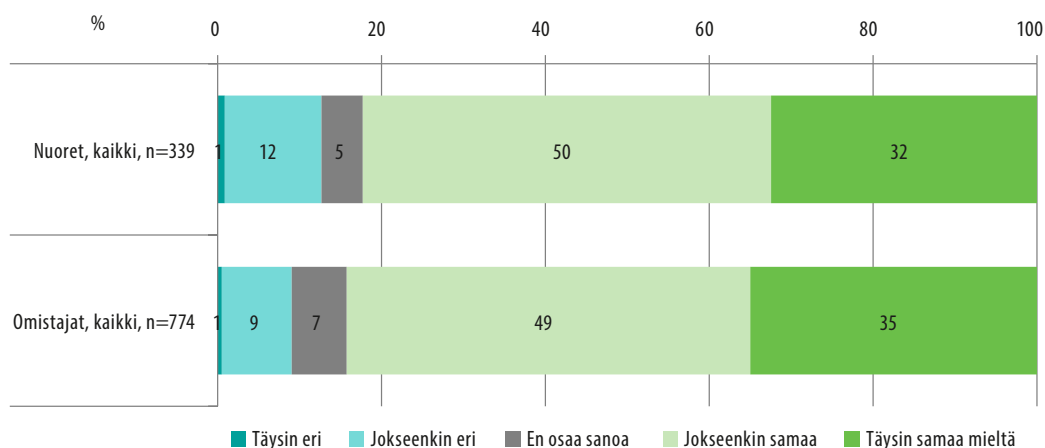
Samassa tutkimuksessa Pitkänen, Puhakka ja muut (2014) toteavat, perhe ja suku ovat nuorille tärkeämpi sosiaalinen ryhmä mökkeilyn kannalta kuin ystävät. Mökin sijaitseminen suvun historian kannalta tärkeällä paikalla oli nuorille jopa tärkeämpää kuin vanhemmille (Pitkänen, Puhakka et al. 2014.)

Kaikissa ikäryhmissä mökkeily on hyvin suosittua. Mökkeilyn suosio alkaa laskea vasta vanhimmassa ikäluokassa, 75-85-vuotta, minkä selittänee heikentynyt toimintakyky. Väestöstä vajaan 40 prosenttia ei mökkeile eikä omista mökkiä (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015)

Kaiken kaikkiaan Pitkänen, Puhakka ja muut (2014) vetävät yhteen, että huoli nuorten vähenevästä kiinnostuksesta vapaa-ajan asumista kohtaan ei saa tukea aineistosta. Nuorilla oli samanlaiset mahdollisuudet mökkeilyyn kuin vanhemmillakin. Oman vapaa-ajan asunnon sijaan nuoret käyttävät tällä hetkellä kuitenkin sukulaisten ja ystävien vapaa-ajan asuntoja. Nuoret olivat jopa vanhempia useammin kiinnostuneita hankkimaan mökin tulevaisuudessa. Pelot nuorten luonnosta ja suvun historiasta vieraantumisesta eivät heidän aineistonsa valossa pitäneet paikkaansa. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014.)

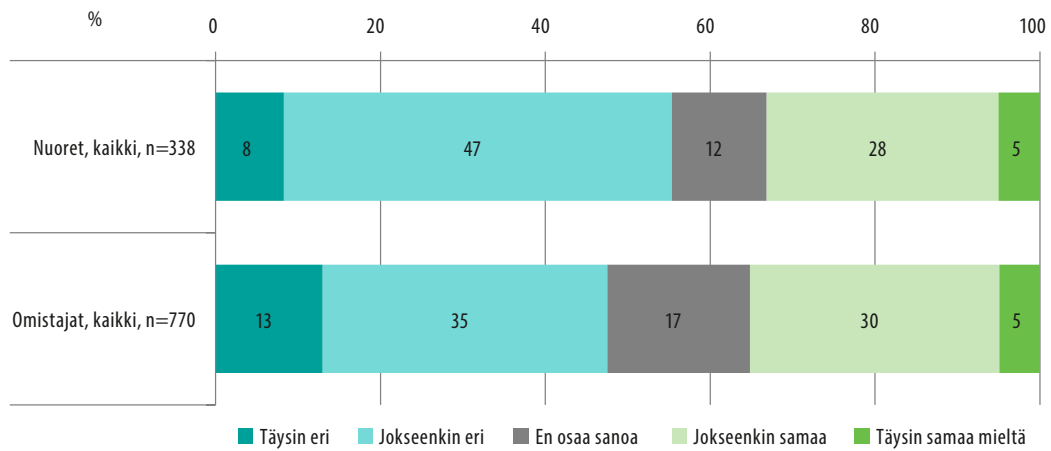
Kiinnostus vapaa-ajan asumiseen ei ole laskemassa kaupungistuneiden sukupolvien myötä, vaan vapaa-ajan asuminen tulee myös tulevaisuudessa näyttämään merkittävää osaa Y-sukupolven vapaa-ajan vietossa. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015 sit. Pitkänen, Puhakka et al. 2014).

Omassa aineistossamme molemmista vastaajaryhmistä, nuorista ja mökkien omistajista, yli 80 prosenttia arvioi mökkeilyn suosion säilyvän. Omistajat uskoivat tähän hieman nuoria useammin.

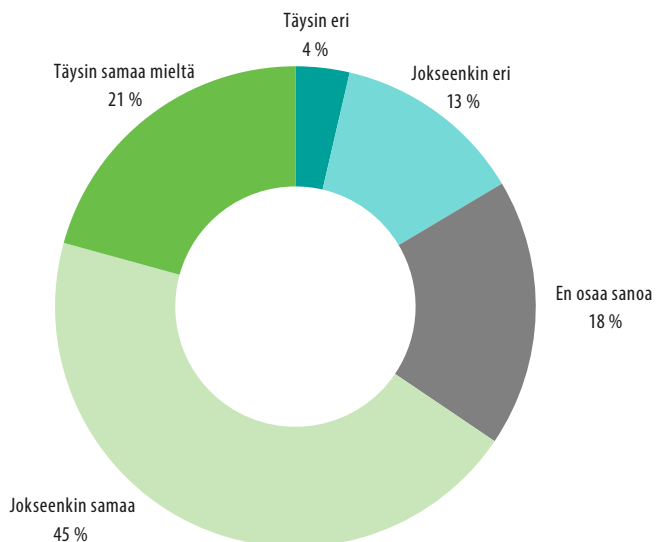
Kuvio 3. Väite: "Vapaa-ajan asuminen tulee säilyttämään suosionsa tulevaisuudessakin esimerkiksi perinne- ja luontoarvojen, työelämän ja tietotekniikan kehityksen ja ikäihmisten mökkeilyn vuoksi."

Toisaalta noin kolmannes vastanneista oli sitä mieltä, että vapaa-ajan asuminen vähenee tulevaisuudessa esim. muiden sosiaalisempien, vähemmän sitovien ja vähemmän työteliäiden vapaa-ajan viettomuotojen tai mökkien keskimääräisen heikon kunnon/varustetason vuoksi.

Kuvio 4. Väite: ”Vapaa-ajan asuminen vähenee tulevaisuudessa esim. muiden sosiaalisempien, vähemmän sitovien ja vähemmän työteliäiden vapaa-ajan viettomuotojen tai mökkien keskimääräisen heikon kunnon/varustetason vuoksi.”

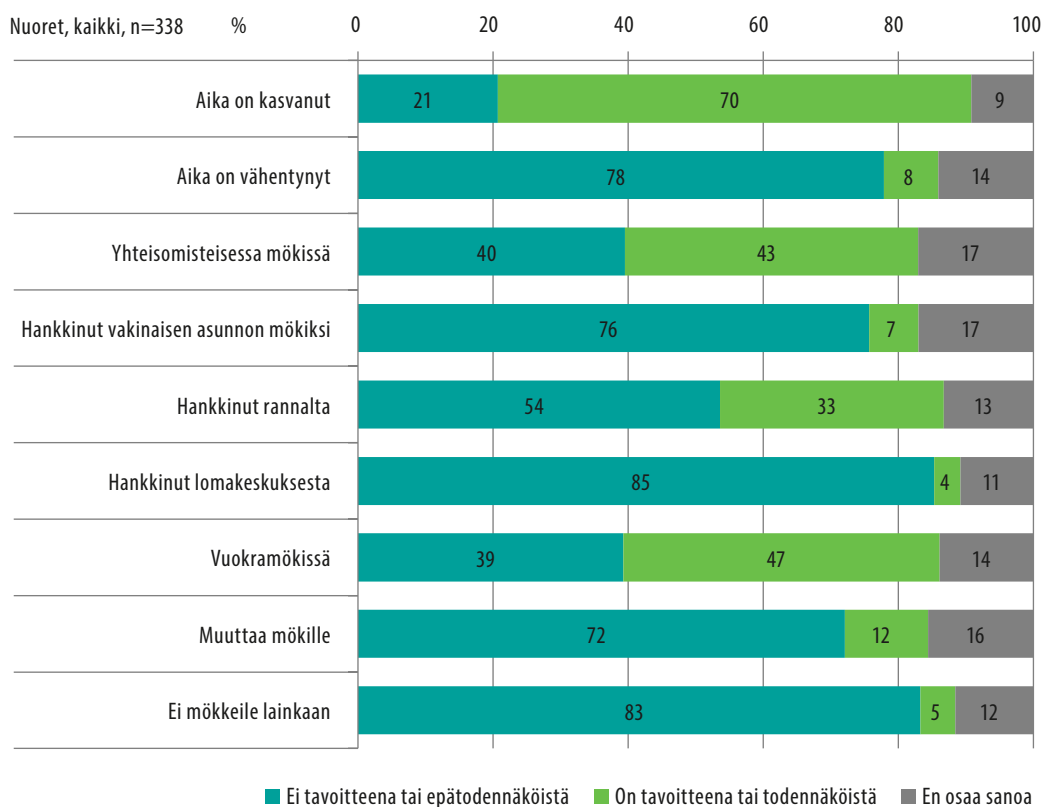
Mökin omistajilta kysyttiin erikseen, pitääkö mökkiläisille luoda mahdollisuuksia vaikuttaa mökkikunnan päätöksentekoon. Kaksi kolmesta vastanneesta kannatti vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä, mutta huomattavaa on, että mökkiläisissä on paljon niitä, joilla ei ole asiaan kantaa tai jotka pitävät vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä tarpeettomana.

Kuvio 5. Väite: ”Ulkokuntalaisille mökkiläisille tulee luoda nykyistä parempia mahdollisuuksia vaikuttaa mökkikunnan päätöksentekoon.” Vastaajina mökin omistajat.

Vastausten perusteella nuorista aikuisista joka kolmannella on tavoitteena oma mökin hankinta rannalta. 70 prosenttia nuorista aikuisista arvioi oman mökillä vietetyn ajan lisääntyvän vuoteen 2030 mennessä.

Myös yhteisomistuksessa oleva ja vuokramökki kiinnostavat nuoria huomattavan paljon. Tämä on Y-sukupolvella ominainen piirre. Lomakeskuksesta hankittava mökki ei kuitenkaan ole kiinnostava vaihtoehto. Peräti 12 prosenttia vastanneista ilmoitti, että ainakin tavoitteena on muuttaa mökille 15 vuoden kuluessa. Vain 5 prosenttia nuorista arvioi, että ei mökkeile lainkaan vuonna 2030.

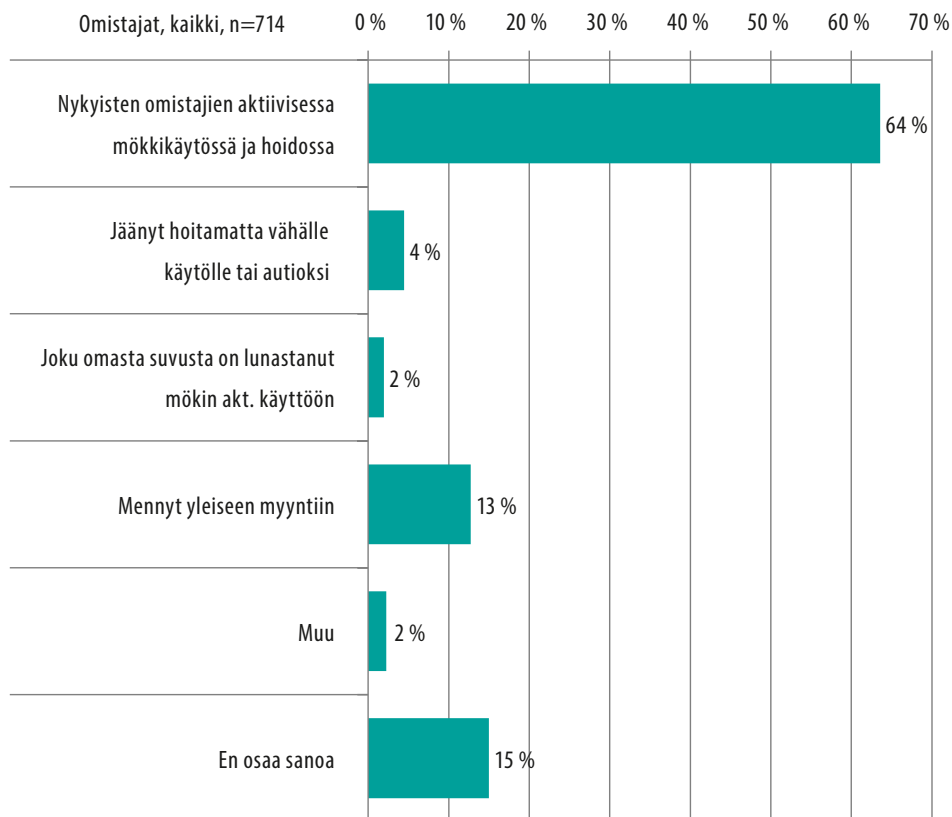

Kuvio 6. Millainen on yleinen arvionne kotitaloutenne mökkeilystä 15 vuoden kuluttua (noin vuonna 2030)? Vastaajina nuoret aikuiset.

Aiemmissa tutkimuksissa (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015) 70 prosenttia mökkeilykyselyyn vastanneista sanoi, ettei tule perimään vapaa-ajan asuntoa. Mukana olivat myös ne, jotka jo omistavat vapaa-ajan asunnon. 11 prosenttia tuli perimään sellaisen ja 9 prosenttia vastasi, että joku perheenjäsen tulee perimään mökin.

Samassa tutkimuksessa on todettu, että suuri osa, 48 prosenttia, nykyisin toisten mökeillä mökkeilevistä on saamassa tai joku heidän perheestään on saamassa mökin perintönä. Niistä, jotka eivät tällä hetkellä käytä mitään vapaa-ajan asuntoa, osuus on vain kaksi prosenttia ja heistä vain harva suunnittelee hankkivansa vapaa-ajan asunnon. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015.)

Mökkien omistajista vain hyvin harvat (2 prosenttia) arvioivat oman suvun jäsenten lunastavan heidän mökkinsä vuoteen 2030 mennessä. Vastaajista 64 prosenttia arvioi mökin olevan tuolloin heidän omassa käytössään ja 13 prosenttia arvioi sen menneen yleiseen myyntiin. Selvästi useampi arvioi siis mökin menevän yleiseen myyntiin kuin oman suvun lunastavan sen.

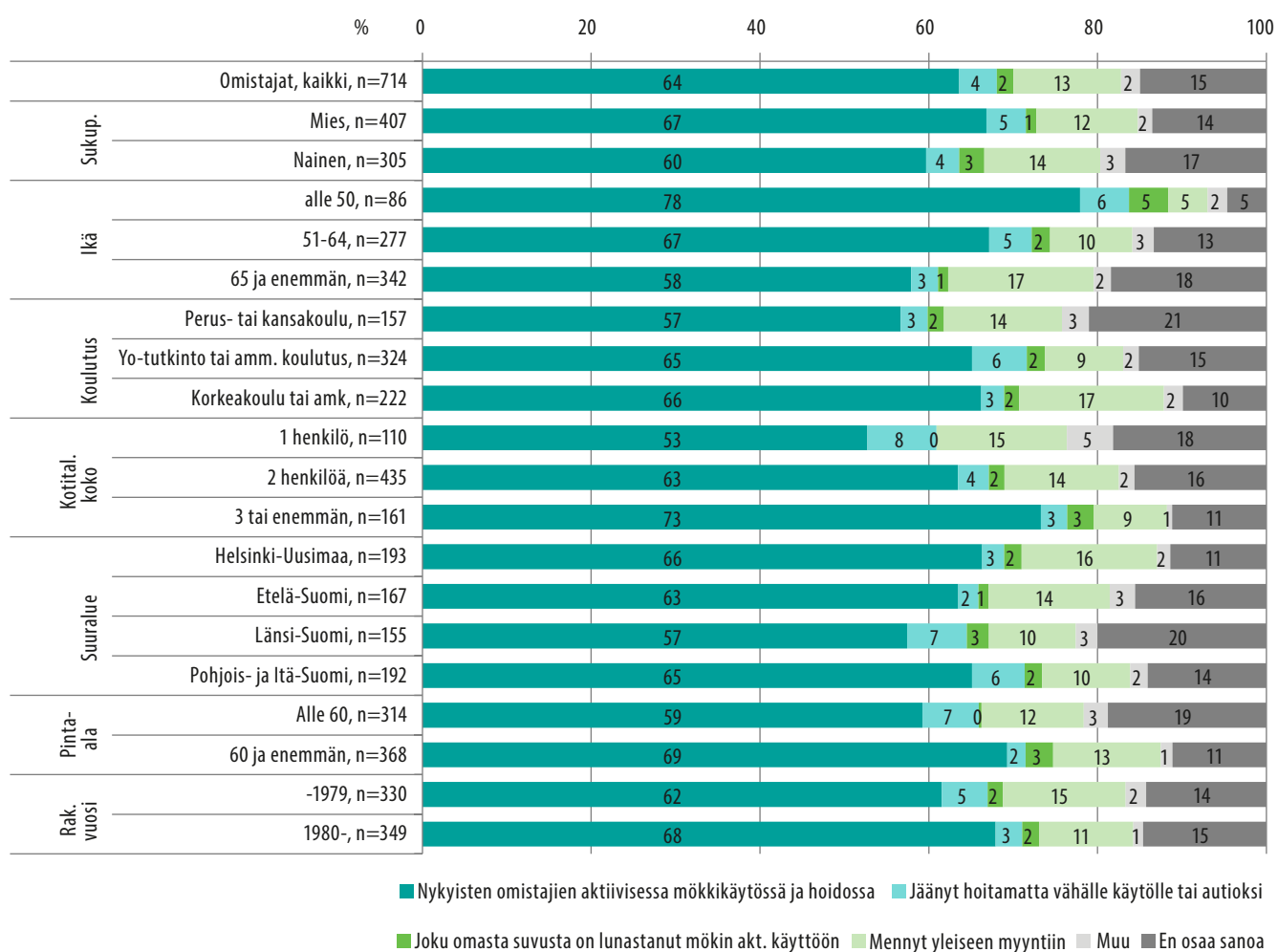
Kuvio 7. Mikä on arvionne vapaa-ajan asuntonne todennäköisestä käytöstä 2030? Vastaajina mökin omistajat.

Nuorista taas jopa kolmannes arvioi lunastavansa vanhempiensa tai suvun mökin vuoteen 2030 mennessä. Nuoret arvioivat mökin menevän yleiseen myyntiin yhtä usein kuin mökkien omistajat vastauksissaan (11 prosenttia).

Omistajien ja nuorten näkemykset poikkeavat toisistaan mielenkiintoisella tavalla. Kyselyyn vastanneet mökin omistajat näkevät itsensä yleensä mökin aktiivisina käyttäjinä vielä vuonna 2030, vaikka 57 % heistä on silloin yli 75-vuotiaita.

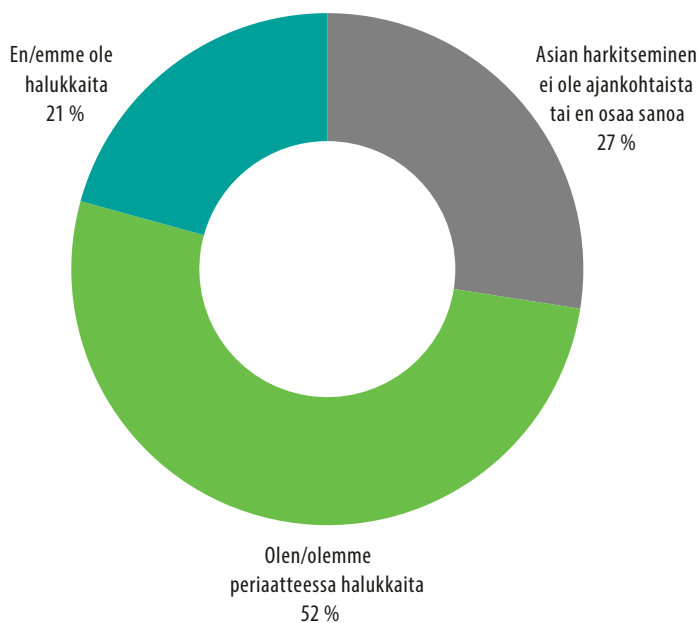
Mökkeilyn yleisen suosion jatkuvuuden kannalta tärkeäksi voi muodostua, että mökin siirto suvun sisällä saadaan sovitettua siten, että mökit siirtyvät oikeassa vaiheessa uusille omistajille niin, että ei synny katkosta joka voi johtaa mökkien kunnan huononemiseen.

Mökin jääminen autioksi huolettaa vain 4 prosenttia mökkien omistajista. Uudellamaalla ja Etelä-Suomessa asuvia mökinomistajia autioksi jääminen huolestuttaa hieman vähemmän kuin muualla maassa. Yhden hengen taloudet ja vanhempien pienten mökkien omistajat arvioivat mökin jäävän autioksi useammin kuin muut.

Kuvio 8. Mikä on arvionne vapaa-ajan asuntonne todennäköisestä käytöstä 2030? Vastaajina mökin omistajat.

Vastanneiden nuorten aikuisten kotitalouksista 73 prosentilla on käytössään vanhempien, isovanhempien tai perikunnan omistama mökki. Näistä 52 prosenttia oli periaatteessa halukas lunastamaan sen joskus itselleen. Tämä vaikuttaisi heijastelevan sitä yleistä kehityskulkua, että omistaminen itsessään olisi menettämässä merkitystään. Nuorista joka viides ilmoitti, että ei ole halukas lunastamaan mökkiä. Tähän voi olla useita syitä, kuten mökin epäedullinen sijainti ja vastaajalle sopimaton varustetaso.

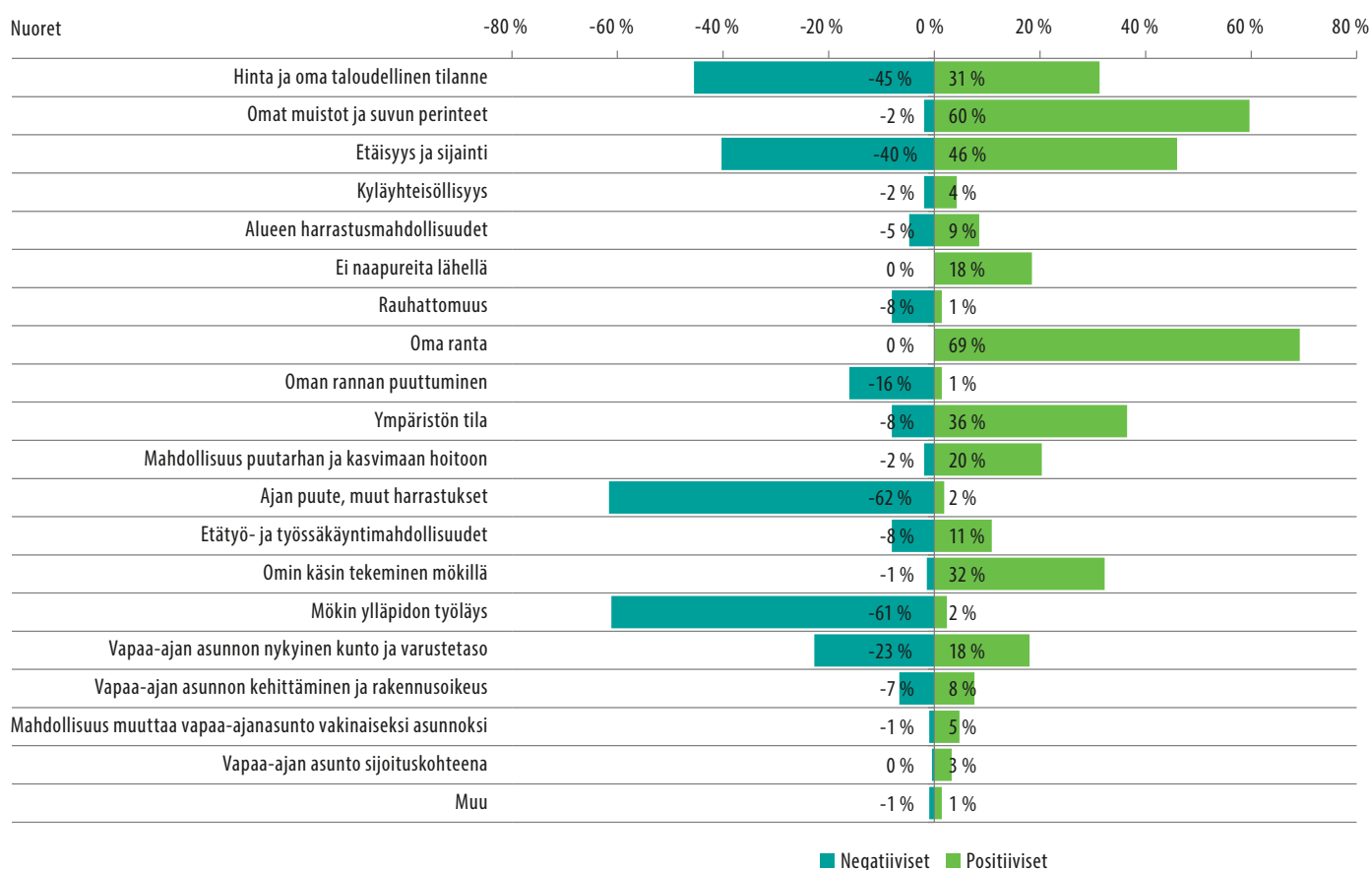
Kuvio 9. Mikä on oma periaatteellinen halukkuuteenne lunastaa tai ostaa vanhempienne/suvun vapaa-ajan asunto itsellenne, jos sellainen mahdollisuus tarjoutuisi? Vastaajina nuoret aikuiset.

Mökkeilyyn positiivisesti ja negatiivisesti vaikuttavia mahdollisia tekijöitä esitettiin vastaajille 19 kappaletta ja vastaajilla oli mahdollisuus lisätä omia vaihtoehtojaan. Vastaajat pystyivät ilmoittamaan viisi puoltavaa ja viisi negatiivista tekijää. Vastaajien lisäämissä omissa tekijöissä oli harvoin lomakkeessa mainitsemattomia asioita, joten lomakkeen laadintaa voidaan pitää onnistuneena. Vastaajien lisäämissä vaihtoehtoissa mainittiin mm. teiden huono kunto, verotus ja muut julkiset vaatimukset, huono terveydentila ja muutokset perhesuhteissa sekä huoli mökkimurroista.

Kyselyn mukaan tärkeimmiksi tekijöiksi sen suhteen, kuinka halukkaita nuoret vastaajat olivat lunastamaan vanhempiensa tai sukunsa mökin, vastaajat nimesivät oman rannan sekä omat ja suvun perinteet. Oman rannan tärkeys tuli esille myös muuten tutkimuksessa. Mökkeilyyn liittyvät myös vahvasti omat kokemukset, jopa 60 prosenttia pitää niitä tärkeinä.

Muita tärkeitä tekijöitä mökin lunastamiselle olivat sijainti ja etäisyys, ympäristön tila sekä omin käsin tekeminen. Sijainnin suhteen oli runsaasti niitä, jotka pitivät sitä puoltava tekijänä, ja myös paljon niitä, jotka näkivät sen negatiivisena mökin lunastuksen suhteen.

Vapaa-ajan asunnon nykyisen kunnon ja varustetason tai mahdollisuuden puutarhaan ja kasvimaan hoitoon oli nimennyt mökin lunastamista puoltaviksi tekijöiksi noin 20 prosenttia vastaajista. Sen sijaan alueen harrastusmahdollisuudet tai vapaa-ajan asunto sijoituskohteena eivät ole vastaajien mielestä olennaisia. Harrastusmahdollisuuksien vähäinen vaikutus lunastushalukkuuteen on yllättävä tulos. Y-sukupolveen on usein liitetty kokemusellisuus ja aktiivisuus, voiko olla niin, että myös Y-sukupolven kohdalla tämä ei koske kuitenkaan mökkeilyä?

Kuvio 10. Miten seuraavat asiat vaikuttavat mahdolliseen halukkuuteenne ostaa tai lunastaa vanhempienne tai suvun vapaa-ajan asunto tulevaisuudessa? Vastaajina nuoret aikuiset.

Useimmiten suvun mökin lunastamista estäviksi tekijöiksi vastaajat nimesivät ajan puutteen ja muut harrastukset sekä mökin ylläpidon työläyden. Jotta mökkeily säilyttäisi asemansa ajanviettotapana, sen oltava verrattain mielenkiintoista. Vapaa-ajan suhteen käydään ehkä merkittävin kilpailu nuorten kohdalla.

Yleinen urbanisoituminen voi näkyä vastauksissa siinä, että mökin ylläpidon työläys nähtiin varsin usein (61 prosenttia) mökin lunastusta ei-puoltavana tekijänä. Mökkeilystä siis pidetään, mutta samalla vierastetaan jossain määrin siihen liittyvää työläyttä.

Vapaa-ajan asunnon nykyinen kunto ja varustetaso koettiin sekä nuorten että omistajien keskuudessa jokseenkin yhtä usein estävänä tekijänä, sen mainitsi noin joka neljäs vastaaja.

Hinnan ja oman taloudellisen tilanteen arvioi mökin lunastamista puoltavaksi tekijäksi 31 prosenttia nuorista vastaajista ja 45 prosenttia estäväksi. Vastaavasti mökkien omistajista 18 prosenttia nimesi hinnan puoltavaksi ja 23 prosenttia estäväksi tekijäksi.

Vertailun vuoksi oma ranta ja omat ja suvun perinteet nähtiin paljon useammin hintaa tärkeämpinä molemmissa vastaajaryhmissä (50-70 prosenttia). Vertailu ei ole kuitenkaan erityisen mielekäs, jos käytettävissä olevia tuloja ei riittävästi.

Nuoret näkevät oman taloudellisen tilanteen ja mökin hinnan tärkeäksi suvun mökin hankintaa estäväksi tekijäksi. Nuorten näkemys vastaa tältä osin realistista olettamusta tulotosojen kehittymisestä. Nuorten vastauksista ilmenee, että halua mökkeilyyn on enemmän kuin realistisia mahdollisuuksia siihen.

Myös kyläyhteisöllisyydestä, naapureiden läheisyydestä, rauhattomuudesta, vapaa-ajan asunnon kehittämistä ja rakennusoikeutta sekä mahdollisuutta muuttaa vapaa-ajan asunto vakinaiseksi asunnoksi kysyttiin vastaajilta, mutta ne eivät saaneet paljoa kannatusta.

Alueittain tuloksia tarkasteltaessa huomataan, että nuorten painotuksissa on sekä yhtäläisyyksiä ja eroja sen suhteen, mitkä asiat puoltavat tai estävät mökin lunastamista. Oma ranta on kaikissa taustaryhmissä tärkeä tekijä. Ympäristön tilaan liittyvät positiiviset maininnat ovat myös yhteneviä. Omat muistot ja suvun perinteet ovat Helsingin ja Uudenmaan alueella tärkeämpi kuin keskimäärin koko maassa. Tämä voi johtua siitä, että Helsingissä ja Uudellamaalla on jo usean sukupolven osalta paljon muualta muuttaneita, ja sukulaisia tavataan ehkä juuri loma-aikana mökillä maakunnassa.

Kaikissa alueryhmissä mökin hintaa ja omaa taloudellista asemaa pitää puoltavana tekijänä noin kolmannes vastaajista. Helsinki-Uudenmaan kohdalla negatiivisena se mainitaan 43 prosentissa vastaajien vastauksista. Vastaava luku Pohjois- ja Itä-Suomessa on 52 prosenttia, eli eroa on kymmenen prosenttiyksikköä. Vaikka nuoret kohtaavat asunto-

markkinoilla Etelä-Suomessa huomattavasti korkeampi hintoja kuin muualla Suomessa, Helsingissä ja Uudellamaalla kokevat taloudelliset edellytyksenä muuta maata parempina lunastaa suvun mökki.

Urbanisaatiota hahmottavissa kysymyksissä ajan puutteen ja muut harrastukset sekä mökin ylläpidon työläyden haittaavina tekijöinä valitsi noin 60 prosenttia vastaajista. Ajan puutteen ja muiden harrastusten osalta luku oli Pohjois- ja Itä-Suomessa 56 %. Helsingiläisten ja Uudellamaalla asuvien nuorten vastauksissa luku oli 10 prosenttiyksikköä suurempi. Tämän voi varovaisesti tulkita siten, että urbanisaatioon ja Y-sukupolveen liitetyt muut tekijät ovat korostuneet tässä ryhmässä, ja mökkeily on tältä osin vähemmän mielenkiintoista kuin koko maan nuorten tasolla. Toisaalta tämä ei näkynyt eroina periaatteellisessa halukkuudessa lunastaa mökki verrattuna koko maan tasoon. Pohjois- ja Itä-Suomessa halukkuus lunastamiseen oli kaikista korkein, vaikka taloudelliset resurssit koettiin koko maan tasoa vähäisemmiksi. Helsinki-Uudenmaan nuoret kokivat mökin varustetason hiukan muita useammin vähemmän tyydyttäväksi. Puoltavien vastauksien osalta eroa Pohjois- ja Itä-Suomeen on 7 prosenttiyksikköä.

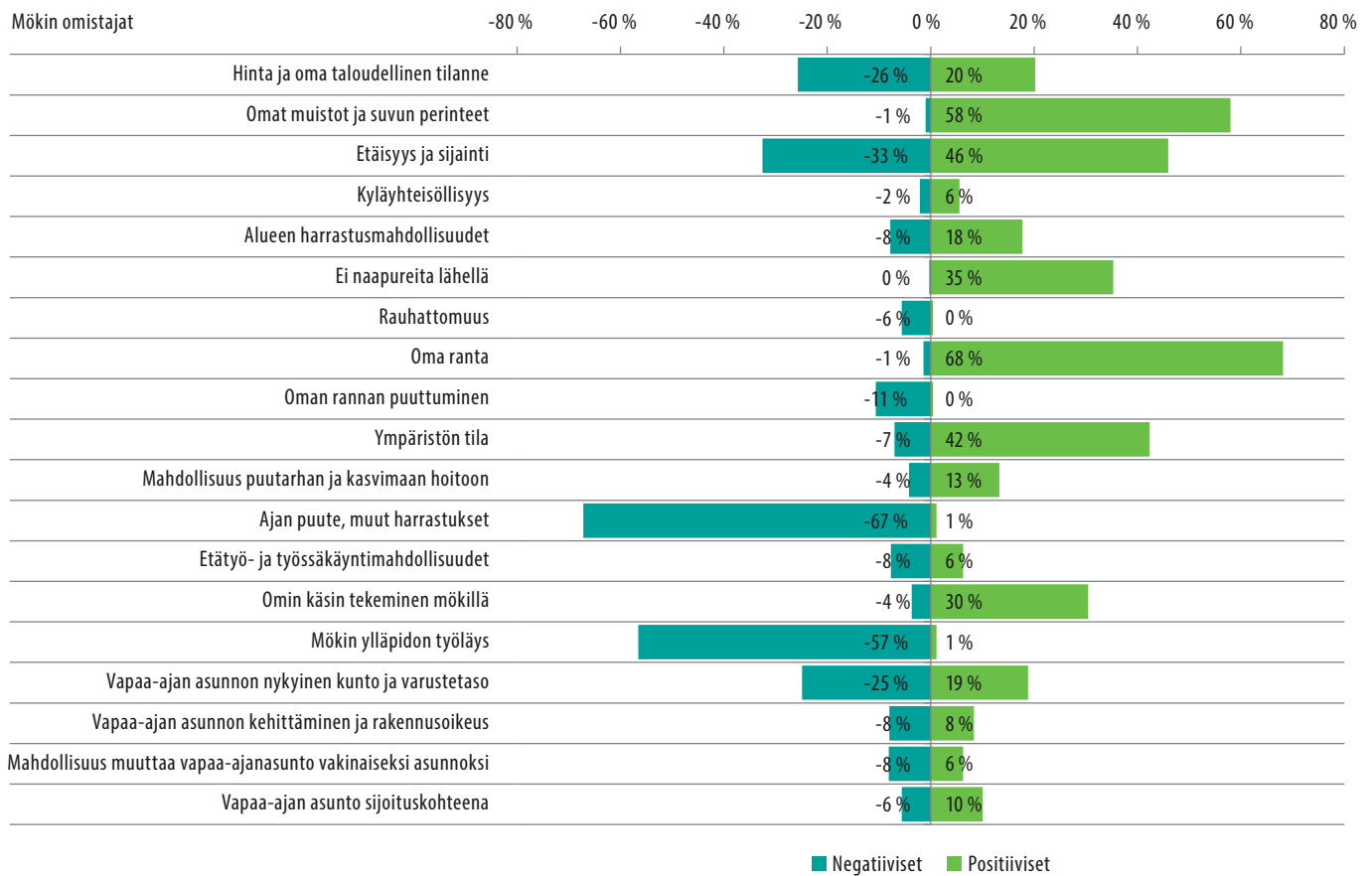
Odotetusti helsinkiläiset ja uusmaalaiset näkivät suvun mökin sijainnin ja etäisyyden muuta maata useammin negatiivisena tekijänä.

Myös mökkien omistajilta kysyttiin heidän arvioitaan heidän perillistensä halukkuudesta lunastaa suvun mökki. Useimmiten tärkeäksi tekijäksi tässä kysymyksessä vastaajat arvioivat oman rannan ja omat ja suvun perinteet aivan samoin kuin nuoret vastaajatkin. Omistajien vastaukset ovat muiltakin osin samansuuntaiset kuin nuorten vastauksissa.

Kyselyn lopussa olleessa avoimessa kysymyksessä jotkut vastaajat arvioivat, että mökkeily on hieno harrastus, joka tulee pitämään ilmiönä edelleen pintansa. Osa arvioi sen vähenevän, monet toivoivat sen kuitenkin lisääntyvän. Monissa vastauksissa painotettiin mökkeilyn rentouttavaa vaikutusta stressaavan kaupungin ja työn vastapainona ja puhdas luonto nostettiin usein esille tärkeänä mökkeilyn tulevaisuuteen vaikuttavana tekijänä.

Ne vastaajat, jotka arvioivat mökkeilyn vähentyvän tulevaisuudessa, perustelivat kantaansa sillä, että mökille voi olla vaikea päästä yksityisautoilun ja julkisen liikenteen vähentyessä, jolle löytyy perustelua myös muista aineistoista. Osa nuorista vastaajista oli sitä mieltä, että nuoret kuluttavat vapaa-aikanaan mieluummin digiviihdettä kuin mökkeilisivät.

Avoimissa vastauksissa vastaajat toivat myös aika usein esille sen, että mökkien varustetaso tulee heidän mielestään nousemaan ja toisaalta osa ilmaisi huolensa sen suhteen, että tulevaisuudessa mökkejä on paljon myynnissä ja niitä autioituu. Tältä osin avovastaukset eivät noudattele kyselyn tuloksia. Osa mökkien omistajista toivoi, että vapaa-ajan asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi olisi helpompaa ja halvempaa.

Kuvio 11. Miten seuraavat asiat vaikuttavat mielestänne perillistenne halukkuuteen kehittää vapaa-ajan asuntoanne tai lunastaa se tulevaisuudessa? Vastaajina mökin omistajat.

Pieni osa nuorista vastaajista piti mökkeilyä liian kalliina harrastuksena ja sanoi laittavansa rahansa mieluummin esimerkiksi ulkomaanmatkoihin. Tämä on varmasti yksi asetelma, jossa nuoret käytännössä miettivät asiaa, kun sekä taloudelliset resurssit, että vapaa-aika ovat rajallisia tekijöitä.

Samoin osa molempien vastaajaryhmien vastaajista näki, että mökkeilyä koskevat uudet lait ja säännöt, kiinteistöverot sekä muut maksut kasvattavat kustannukset liian suuriksi, jotta mökin voisi hankkia tai sitä ylläpitää. Mökkeilyyn liittyvistä sivukuluista, mukaan lukien matkustus mökille, voi muodostua kokonaisuutena suuri kokonaisuus.

Pitkänen, Puhakka ja muut ovat tuoneet esille, että mökkeilyssä tapahtuvat muutokset ja kiristyvät määräykset saattavat kyseenalaistaa mökkeilytradition jatkumisen. He eivät kuitenkaan täsmentäneet, mitä kiristyvät määräykset ovat. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014, 218-219.)

Jopa 45 prosenttia mökeistä ei ole talviasuttavia (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 26-27) ja jos asukas haluaa muuttaa sellaiseen vakituisesti, se ei ole nykyisten sääntöjen puitteissa mahdollista, vaan hänet merkitään väestörekisteriin vailla vakinaista asuntoa olevaksi.

Aikaisempien selvitysten tuloksia nuorten mökkeilystä

Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että suurimmalla osalla (52 prosenttia) kaiken ikäisistä mökkeilijöistä mökki sijaitsee samassa maakunnassa kuin vakituinen asunto. Pääkaupunkiseudulla on väestömäärään suhteutettuna vähiten vapaa-ajan asuntoja ja itäisessä ja pohjoisessa Suomessa eniten. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 25.)

Puolet aiempien tutkimusten vastaajista (mediaani) ilmoittaa mökkimatkan olevan korkeintaan 76 kilometriä ja keskimääräinen etäisyys on 155 kilometriä. Matka ylittää 500 kilometriä vain kuudella prosentilla vastaajista. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 25.)

Samassa aiemmassa tutkimuksessa tutkijat toteavat, että vapaa-ajan asuntojen luonnonympäristöön kuuluu useimmiten metsää (70 %) tai rantaa (66 %). Peltoa on mökkien luonnonympäristöstä 23 prosentilla ja vain muutamien vastaajien osalta puistoa, tuntureita, vuoria, erämaata tai muuta luonnonympäristöä. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 25.)

Aiemmassa kyselyssä 66 prosenttia ilmoitti mökin sijaitsevan haja-asutusalueella ja 19 prosenttia saareissa tai saaristossa. 15 prosenttia vapaa-ajan asunnoista sijaitsee kylissä, 7 prosenttia kaupunkialueilla, josta pääkaupunkiseutu on tärkeä, 6 prosenttia loma-asuntoalueilla tai mökkikylissä ja 3 prosenttia matkailukeskuksissa, joista lähes kaikki olivat Pohjois-Suomessa. Kylissä ja peltomaisemassa sijaitsevat mökit ovat yleisimmin olleet aiemmin muussa käytössä kuin vapaa-ajan asuntoina. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 25.)

Pitkänen, Puhakka ja muut toteavat tutkimuksessaan (2014), että luontoarvot ovat nuorille mökkeilyssä tärkeitä, mutta arvostus oli yhtä suurta vanhempienkin vastaajien keskuudessa. Kaikki vastaajat sanoivat, että pitävät mökkeilyssä hyvin tärkeänä luonnossa olemista. Vain marjastus ja sienestys olivat nuorten joukossa vähemmän arvostettuja kuin vanhempien keskuudessa Pitkäsen, Puhakan ja muiden aineistossa, joka pohjautuu samaan aineistoon kuin edellä kuvattu Adamiakin, Vepsäläisen ja muiden aineisto (Pitkänen, Puhakka et al. 2014.)

Vastoin ennako-oletuksia Pitkänen, Puhakka ja muut (2014) löysivät aineistostaan ilmiön, että nuoret pitävät mökkeilyssä vanhempia vastaajia vähemmän tärkeänä sitä, että mökkeily ei rasita ympäristöä, mökkeily tapahtuu luonnon ehdoilla, tai alueella on harvinaisia lajeja tai luontoarvoiltaan tärkeä paikka. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014.)

Varustelutaso: perinteinen vai moderni loma-asunto?

Aiempien tutkimusten mukaan kaikenikäisten vastaajien vapaa-ajan asuntojen asuinpinta-alan keskiarvo on 65 m² ja mediaani 50 m². Joukossa on pieniä, alle 20 neliön mökkejä (5 %) ja suuria yli 100 neliön taloja (8 %). Vakituiset asunnot ovat keskimäärin 100 neliötä, joten mökit ovat usein puolta pienempiä. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 26.)

Samassa tutkimuksessa todetaan, että lomahuoneistot, lomaosakkeet ja muunnetut vapaa-ajan asunnot ovat tyypillisesti paremmin varustettuja kuin mökit ja vapaa-ajan käyttöön muutetut asunnot ovat mökkejä huomattavasti suurempia. Haja-asutusalueilla, matkailukeskuksissa ja mökkikylissä sijaitsevien mökkien, lomahuoneistojen ja lomaosakkeiden keskikoko ei poikkea toisistaan.

Pitkänen, Puhakka ja muut toteavat tutkimuksessaan (2014), että nuoret eivät edellyttäneet vapaa-ajan asunnolta nykyajan mukavuuksia sen useammin kuin vanhemmatkaan. Sillä tai mökin koolla ei ollut vastaajien kannalta merkitystä. Nuoret arvostavat mökkeilyssä vaatimatonta elämäntapaa ja sähkölaitteista irtautumista aivan samoin kuin vanhemmat ikäluokatkin. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014.)

Vesistö-, talvi-, kulttuuri- ja liikunta-aktiviteetit

Aiemmassa tutkimuksessa selvisi, että kaikenikäiset mökkeilijät eivät pitäneet kulttuuri- tai hyvinvointipalveluita, kuten kirjastoa, teatteria, elokuvateatteria, seurakunnan palveluja, ravintoloita tai kampaamoja tärkeinä mökkeilyn kannalta. Myöskään matkailupalveluita, kuten hiihto, golf, kylpylät jne., ei pidetty kovinkaan tärkeinä. Paikallisia tapahtumia ja ravintolapalveluita piti tärkeinä vähän useampi, mutta niidenkin osalta yli puolet vastasi, ettei pidä niitä kovinkaan tai lainkaan tärkeinä. (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015, 33.)

Nuorten Y-sukupolvesta tutkijat ovat todenneet, että heidän ulkoiluharrastuksensa eivät eroa vanhempien tottumuksista, mutta he osallistuvat erilaisiin aktiviteetteihin ahkerammin kuin vanhemmat sukupolvet. Tyypillisesti nuoret suosivat aktiviteetteja, joissa tarvitaan fyysisiä taitoja ja/tai erikoisvälineitä, kuten kiipeily, maastopyöräily, laskettelu, lumilautailu tai luontokuvaus. Myös moottorikulkuvälineet, kuten moottoriveneet, lumikelkat ja mönkijät kiinnostavat nuoria harrastuksina. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014, 210.)

Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että vaikka vapaa-ajan asuminen on pysynyt nuorten keskuudessa samana, metsästys, kalastus ja maastohiihto ovat menettäneet suosiotaan. Marjastus ja sienestys ovat puolestaan joidenkin tutkimusten mukaan kasvattaneet ja joidenkin mukaan menettäneet suosiotaan nuorten keskuudessa. (Pitkänen, Puhakka et al. 2014, 210.)

Pitkäsen, Puhakan ja muiden tutkimuksessa (2014) todetaan, että nuoret eivät olleen sen kiinnostuneempia vapaa-ajan fasiliteteista ja palveluista kuin vanhemmatkaan.

Etätyö, työssä käynti, vapaa-ajan käyttö

Etätyö- ja työssäkäyntimahdollisuudet nimesi omassa aineistossamme olennaiseksi puoltavaksi tekijäksi mökin lunastamiseen vain 11 prosenttia nuorista vastaajista sekä negatiivisesti vaikuttavaksi tekijäksi kahdeksan prosenttia. Vastaajat saattoivat valita viisi negatiivisesti tai positiivisesti mökin lunastamiseen vanhemmilta tai isovanhemmilta liittyvää asiaa. Joko nuoret liittävät mökkeilyyn niin vahvasti lomailuun, että työssäkäyntimahdollisuuksia ei pidetä olennaisena tai vastaajat ovat niin tottuneita ajattelemaan etätyön mahdollistavan työskentelyn missä vaan, että työssäkäyntimahdollisuuksia ei pidetä olennaisena mökkeilyyn vaikuttavana asiana.

Aiemmassa tutkimuksessa (Adamiak, Vepsäläinen et al. 2015) kirjoittajat toteavat, että vapaa-ajan asuntojen käyttäjät tekevät vain harvoin etätöitä tai käyvät töissä vapaa-ajan asunnolta käsin. Vain prosentti tekee säännöllisesti töitä mökillä ollessaan ja kymmenen prosenttia heidän aineistonsa kaikenikäisistä vastaajista ilmoitti tekevänsä joskus etätöitä ja 14 prosenttia käy sieltä satunnaisesti töissä.

Mökkeilyn taloudelliset vaikutukset ja skenaariot

Mökkeilyn aluetaloudelliset vaikutukset

Mökkeilyn suosion muutoksilla on alueellisesti poikkeavia vaikutuksia. Aluetaloudellisesta näkökulmasta on hahmotettavissa kolme erilaista mökkeilytyyppiä. Tarkastelutapa auttaa ymmärtämään, miten tulovirrat liikkuvat alueiden välillä.

1. *Lähialuemökkeily.* Suurin osa mökkeilystä kohdistuu kaupungin läheiselle maaseudulle ja mökkimatkat ovat melko lyhyitä. Mökkejä voidaan käyttää viikonloppuna, työviikolla ja asumisen voi käytännössä jakaantua mökille ja vakituisen asuntoon. Tästä mökkeilytyypistä hyötyy kaupunkien läheinen maaseutu. Tässä mökkeilytyypissä mökkeilyn voi olettaa pysyvän vahvana ja yhteiskunnan trendit voivat myös vahvistaa sitä – arjen jakautuminen mökille ja vakituiselle asunnolle.
2. *Matkailukeskuksiin kohdistuva mökkeily.* Osa mökkeilystä kohdistuu matkailukeskuksiin ja niiden lähelle. Erityisesti Lappiin suuntautuva matkailu on kausiluonteista ja perustuu matkailukohteiden vetovoimaan. Myös osa saaristokohteista voidaan laskea tähän luokkaan. Tähän mökkeilytyyppiin vaikuttaa selvimmin ulkomaalaisten matkailijoiden kehitys. Mökkikohteet ovat luonteeltaan sellaisia, että ne soveltuvat turisteille. Mökkien läheltä löytyy palveluja ja matkailukohteita.
3. *Etenkin uusmaalaisten koko Suomeen kohdistuva mökkeily.* Tällä kasvavalla mökkeilijöiden ryhmällä on eniten tasapainoista aluekehitystä tukeva vaikutus. Tässä ryhmässä mökkeily on kohdistunut kasvavasti etenkin Järvi-Suomeen, jossa on tarjolla kohtuuhintaisia

kohteita ja jonne on hyvät kulkuyhteydet. Uusmaalaisten työikäisten mökkeily rajoittuu usein pitkien välimatkojen vuoksi loma-aikoihin, mutta viikonloppukäyttö on mahdollista etenkin yhdistettynä etätöihin. Mökkeilyn väheneminen tässä ryhmässä heikentäisi mökkeilyn aluekehitystä tasapainottavaa vaikutusta. Uusmaalaisten mökkeilyn kehityksen arvioiminen on selvästi vaikeinta, siihen sisältyy paljon hankalasti ennakoitavia tekijöitä. Mökkeilyn kokonaissuosioon ja aluetaloudellisten vaikutusten näkökulmasta politiikkatoimien olisi kohdennettava korostetusti tähän ryhmään.

Skenaariot

Kaikkien seuraavassa esitettyjen skenaarioiden taustalla on huomioitava, että mökkeily ei ole irrallaan yhteiskunnan muista kehityskuluista. Mökkeilyn suosioon vaikuttaa talouden tilanne ja aluerakenteen yleinen kehitys. Tässä käytetään karkeaa kolmen skenaarion mallia, joissa on pyritty huomioimaan erityisesti Y-sukupolven taloudellisessa tilanteessa, sijainnissa ja kulutustottumuksissa tapahtuvien muutosten vaikutus mökkeilyyn. Skenaariot on rakennettu tarkoituksella kärjistetyiksi, jotta kaikki mahdolliset, toisistaan paljon poikkeavat tulevaisuuden kuvat, erottuvat selkeinä laajasta kokonaisuudesta.

Halu mökkeilyyn näyttäisi säilyttävän suosionsa, mutta kuinka paljon realisoituu mökkeilyksi, riippuu monista tekijöistä. Todennäköisimmässä kehityskulussa toteutuu yhtä aikaa kaikkien skenaarioiden sisältöjä. Osa trendeistä on myös pidempiaikaisia ja osa voi vaihdella nopeastikin, esim. turvallisuustilanne ulkomaanmatkakohteissa.

Skenaario 1: Mökkeily kasvaa nykyisestä

Mökkien varustetasot paranevat entisestään ja mökillä oleskellaan ympäri vuoden. Työelämässä tapahtuvat muutokset, kuten etätöiden yleistyminen, tukevat kehityskulkua. Digitalisaatio on edennyt, ja yhä suurempi osa arjen tarpeista pystytään hoitamaan tietoverkkojen kautta. Nopea tietoverkkojen infrastruktuuri on rakennettu koko maan kattavaksi. Kaikilla on mahdollisuus hyödyntää uusimpia teknologioita kohtuullisella hintatasolla.

Suomen talous kääntyy kasvu-uralle, ja Y-sukupolvien tulojen kasvu noudattelee edellisten sukupolvien tulojen kehitystä. Aluerakenteen kehitys tasaantuu ja asuntojen hinnat kasvukeskuksissa eivät karkaa käsistä. Y-sukupolvelle jää rahaa mökin hankintaan ja mökkeilyyn. Koska julkinen talous on kohentunut, verotus ja veroluonteiset maksut pysyvät kohtuullisia ja ne eivät liikaa syö ostovoimaa.

Luontoarvot lisäävät suosiotaan, ja mökkeily nähdään yleisen urbanismin rinnalla elämää tasapainottavana tekijänä. Mökkeilyyn läheisesti liittyvät harrastukset, kuten metsästys ja kalastus kokevat renessanssin - eräilystä tulee trendikästä. Mökkeily ja siihen kytkeytyvät harrastukset muodostavat elinvoimaisen elinkeinoklusterin, mikä houkuttelee ihmisiä ulkomailta asti Suomeen.

Myös maahanmuuttajataustaiset nuoret omaksuvat mökkeilykulttuurin. Ulkomaalaisten matkailu Suomeen lisääntyy puhtaan luonnon ja hyvän turvallisuustilanteen johdosta. Venäjän talouskehitys on suotuisaa, ja venäläiset palaavat Suomen mökkimarkkinoille. Suomalaisen matkat kohdistuvat yhä useammin kotimaahan, ja näkyvät kasvavana mökkeilynä, koska monissa ennen turvallisissa ulkomaankohteissa on turvallisuusriskejä.

Kasvava mökkeily on huomattu päätöksenteossa. Mökkeilyn mahdollisuuksista pidetään huolta edistämällä myös mökkitonttien tarjontaa esimerkiksi kaavoituksella. Riittävä tarjonta pitää mökkien hinnat kohtuullisia, ja mökkeily pysyy koko kansan ajanviettotapana, sekä osana suomalaista kulttuuria. Vastakkain asettelua ulkomaalaisten mökin ostajien kanssa ei synny.

Kasvanut mökkeily yhdessä digitalisaation kehittymisen ja muun muassa bioenergian hyödyntämisen kanssa on mahdollistanut yhä useammalla maaseutumaisella alueella elinvoimaisen ja hyvinvoivan elinkeinorakenteen. Koska mökeillä vietetään yhä enemmän aikaa, ja mökkikuntaan kohdistuu peruspalvelukysyntää, täytyy pohtia myös mökkeilijöiden osallistumista niiden rahoittamiseen.

Skenaario 2: Mökkeilyn suosio pysyy ennallaan

Mökköily pitää pintansa, vaikka nuorten aikuisten vapaa-ajasta kilpailee yhä useampi harrastus ja ajanviettotapa. Yleisen epävarmuuden kasvaminen maailmassa ylläpitää mökkeilyn asemaa kilpailukykyisenä lomaharrastuksena. Talous kasvaa hitaasti, ja erityisesti nuoret velkaantuvat asuntomarkkinoilla. Tämä ei mahdollista entiseen malliin oma mökin hankkimista läheltä kasvukeskuksia, joissa pääosin nuoret asuvat.

Mökköilyn suosio on kuitenkin niin vankka osana suomalaista kulttuuria, että sitä halutaan vaalia. Tämän seurauksena mökkien vuokraus ja yhteiskäyttö lisääntyvät. Vaikka yksityisauton käytön ja omistamisen suosio laskee se ei kuitenkaan vaikuta mökkeilyyn merkittävästi, koska autojen vuokraus ja yhteiskäyttö ovat myös yleistyneet. Etätyön yleistyminen ja digitalisaatio tukevat mökkeilyä. Venäläisiä mökkeilijöitä palaa takaisin Suomeen, ja osa maahanmuuttajataustaisista henkilöistä omaksuu mökkeilyn ajanviettotapana.

Koska aluerakenne yleisesti tiivistyy, mökkeily ei tuo vetoapua kaikille maaseutumaisille alueille. Syrjäisemmillä alueilla mökit menettävät suosiotaan, niiden tarjonta ylittää kysyn-

nän. Lähellä kaupungeja ja kasvualueita mökkien kysyntä ylittää tai on tasapainossa kysynnän kanssa. Joillain alueilla mökkeilyn ympärille syntyy synergisiä toimialakokonaisuuksia, jotka kiinnostavat matkailijoita ainakin kansallisella tasolla. Mökkeilyllä on edelleen oma tärkeä roolinsa aluekehityksen tasapainottajana ja politiikkatoimenpiteet huomioivat tämän.

Skenaario 3: Mökkeilyn suosio hiipuu

Taloukasvu on hyvin maltillista ja välillä jopa negatiivista. Y-sukupolven kohdalla havaittu tulotason jääminen edellisistä sukupolvista jää pysyväksi ilmiöksi. Väestö pakkaantuu voimakkaasti muutamalle kasvualueelle, ja myös maakuntien keskuskaupungeissa nuorten aikuisten määrä vähenee. Väestön kasaantumiseen ei onnistuta vastaamaan riittäväällä asuntorakentamisella joten nuoret aikuiset velkaantuvat voimakkaasti. Osa valitsee myös vuokralla-asumisen elinikäisenä ratkaisuna, ja mökin ostoon vaadittavia pääomia ei synny. Mökkeilylle olisi sinällään kysyntää, mutta taloudelliset reunaehdot rajoittavat erityisesti mökin hankintaa. Mökkeily tapahtuu vuokramökeillä ja yhteisomistuksessa olevilla mökeillä.

Julkiset varat eivät riitä siihen, että digitalisaation mahdollistava infrastruktuuri saataisiin ulotettua koko Suomen kattavaksi. Päinvastoin kehno julkinen talous johtaa siihen, että mökin omistajien on kannettava yhä suurempi osa mökkeilyn sivukuluista, esim. tieverkon ylläpidosta. Eläkeiän yleinen nosto tarkoittaa pidemmällä aikavälillä, että mökillä vietettäviä potentiaalisia vuorokausia on nykyistä vähemmän. Tätä tosin tasapainottaa esimerkki etäyön yleistyminen mökiltä käsin.

Samaan aikaan kaukomatkailu on halventunut ja tullut entistä halvemmaksi. Y-sukupolvi haluaa kokea uusia paikkoja ja elämyksiä. Vaikka etätyö olisi mökillä mahdollista, halutaan fyysisestä paikasta erota kokonaan, ja mökki edustaa paikkasidonnaisuutta. Mökkeilyä pidetään siten kalliina, hidastempoisena ja vanhanaikaisena asiana. Myös mökkeilyyn vahvasti sidoksissa olevat harrastukset kuten metsästys ja kalastus menettävät suosiotaan. Mökkeilyn ympärille ei synny riittävää kriittistä massaa uusille liiketoimintamahdollisuuksille. Mökkeilyyn liittyvä palvelutuotanto on keskinkertaista ja ei herätä laajaa mielenkiintoa.

Yhä useamman arkielämästä osa sijoittuu ulkomaille työn, harrastusten, ystävien tai puolison vuoksi, mökkeilyyn ei jää aikaa. Yksityisautoiluun kohdistuu epäluuloja ja ajokortittomia on yhä enemmän, mikä nostaa kynnystä mökkeilyyn.

Myöskään maahanmuuttajataustaiset henkilöt eivät tunne mökkeilyä omakseen ja he eivät omaksu mökkeilykulttuuria. Venäläiset hakautuvat jossain määrin Suomen mökkimarkkinoille takaisin, mutta suhtautumisessa heihin sekoittuvat taloudelliset ja muut näkö-

kulmat. Muut ulkomaalaiset matkustavat edustavat myös Y-sukupolvea ja haluavat kokea Suomen nopeasti, ja monessa eri kohteessa. Mökkeily ei sovi tähän ajatuskulkuun.

Hitaan talouskasvun ja kulutustottumuksien sekä kulutustapojen muuttumisen myötä mökkeily vähenee olennaisesti. Syrjäisemmillä ja osalla vielä nykyisellään elinvoimaisilla alueilla muutokset mökkeilyn suosiossa ja siihen kulutettavassa rahamäärässä ovat suuria. Mökkeilyn aluekehitystä tasapainottava vaikutus vähenee.

Vain hyvillä sijainneilla olevat mökit pysyvät kiinnostavia, mutta ne ovat suurelle osalle väestöstä aivan liian kalliita omistaa ja ylläpitää. Mökkeilystä tulee vähitellen elitististä. Asuntorakentaminen sekä lomarakentaminen kohdistuvat samoille alueille. Koska ympäristötietoisuus ja halu suojella luontoa on kasvanut entisestään, ajautuu mökkirakentaminen konfliktiin ympäristönäkökuilmioiden kanssa. On hankala löytää yhteiskunnallisesti laajaa hyväksyntää nauttivaa ratkaisua, jolla turvattaisiin sekä luontoarvojen säilyminen ja kohtuuhintainen mökkeily.

Mökkeilyn yhteiskuntataloudellista merkitystä ja siihen liittyviä ratkaisuja joudutaan arvioimaan kokonaan uudestaan.

Yhteenveto ja kehittämissuhteet

Yleisellä tasolla mökkeilyn suosio näyttää pitävän pintansa myös tulevaisuudessa, eikä uusien sukupolvien kohdalla ole havaittavissa tässä poikkeusta. Myös muissa selvityksissä on päädytty vastaavaan tulokseen. Vaikka mökkeilyn suosiossa yleensä ei ole havaittavissa laskevaa trendiä, mökin omistaminen ei tulevaisuudessa ole välttämättä yhtä yleistä kuin nykyisin. Tähän liittyy esimerkiksi mökin vuokraustoiminnan edistäminen.

Mökkien hintakehityksessä on havaittavissa sama trendi kuin asuntomarkkinoilla. Markkinat ovat eriytyneet. Mökkien kiinnostavuus seuraa yleistä aluekehityksen trendiä. Etenkin järven- ja meren rannassa lähellä suuria asutuskeskuksia sijaitsevat mökit pysyvät suosittuina ja niiden arvon voi olettaa nousevan. Syrjäisemmillä seuduilla huonokuntoisten mökkien ja ilman rantaa olevien mökkien suosio laskee, koska niistä on ylitarjontaa suhteessa näiden alueiden väestökehitykseen. Keskisuurten kaupunkien lähellä mökkeily pitää pintansa, mutta on riippuvaista niiden väestörakenteen kehityksestä.

Ongelmaksi näyttää muodostuvan se, että nuorista yhä harvemmalla on mahdollisuus mökkeillä suotuisalla sijainnilla olevassa mökissä. Kasvuseuduilla nuoret maksavat huomattavan suuria asuntolainoja. Se osuus väestöstä, jolla on tämän lisäksi varaa omaan mökkiin lähellä kotia, on rajallinen. Muualta Suomesta kasvuseuduille muuttaneiden suvuissa olevat, mahdollisesti perinnöksi jäävät mökit ja mökit, joita olisi muuten mahdollista käyttää, sijaitsevat kaukana.

Pääkaupunkiseutu erottuu tässä joukossa vielä erikseen, etenkin siellä asuvien keskimääräiset mökkimatkat pitenevät. Tällä on merkitystä erityisesti työikäisille, joille vapaa-aika on rajallinen resurssi. Pääkaupunkiseudulla on myös helpointa valita mökkeilylle ilmeinen vaihtoehtoinen hyödyke, ulkomaanmatka.

Tonttimaahan kohdistuu kysyntää kasvualueilla sekä asuinrakentamisen ja lomarakentamisen muodossa, jolloin hinnat nousevat. Lainsäädännöllä voidaan vaikuttaa sopivien rakennuspaikkojen tarjontaan. Mökkeilyn edistämisen näkökulmasta mökeille sopivien rakennuspaikkojen rakentamista tulisi helpottaa, jolloin yhä useammalla säilyy mahdollisuus mökkeilyyn. Muussa tapauksessa näköpiirissä on mökin omistamisen rajoittuminen korkeampiin tuloluokkiin.

Mökkeilyn suosio on sidoksissa taloudelliseen kehitykseen. Mökin omistaminen sekä mökkeily ovat selvästi yleisempää hyvätuloisilla kuin pienituloisilla. Mökkien hinnan lisäksi mökkeilyn kokonaiskustannuksiin vaikuttavat liikkumisen kustannukset sekä vapaa-ajan asuntojen verotus sekä muut maksut.

Mökkeilyn suosioon vaikuttaa se, miten urbanisoituneet sukupolvet näkevät mökkeilyn ja myös se miten kasvava maahanmuuttajaväestö sekä maahanmuuttajataustaiset nuoret ikäpolvet omaksuvat mökkeilyn ajanviettotapana. Maahanmuuttajat ovat pääosin nuoria. Ei ole selvää, missä määrin he omaksuvat mökkeilyn ajanviettotapana. Tarvitaan uussuomalaisien tutustuttaminen mökkeilykulttuuriin.

Eläkkeelle siirtymisen iän myöhentyminen vähentää potentiaalisia mökillä vietettäviä päiviä. Vuoteen 2030 mennessä suuret ikäluokat alkavat ikääntyä ja heidän mahdollisuutensa ja kykynsä mökkeillä alkaa vähentyä. Tämä toisaalta lisää kysyntää mökin ylläpidon palveluille. Mökkeilijöiden kulutuksen kohdentumista mökkipaikkakunnille olisi saatava nostettua palvelutarjonnalla ja markkinoinnilla.

Mökkeilyä on lähestyttävä ja sitä on markkinoitava kokonaisuutena elämäntapa/vapaa-ajanvietto-klusterin ytimenä, johon liittyy olennaisesti kalastus, metsästys, marjastus ja veneily- harrastus.

Suurista ja vielä epävarmoista ilmiöistä mökkeilyn suosioon vaikuttaa työelämän globalisoituminen, jolloin kasvava osa väestöstä voi tehdä töitä osin vuodesta myös muualla kuin Suomessa. Myös yleinen turvallisuustilanne maailmalla voi vaikuttaa mökkeilyn suosioon joko sitä lisäävästi tai sitä vähentävästi.

Eläkeläisissä on eläketulojen kasvamisen myötä olla paljon niitä, joille vapaa-ajanasunto tai pysyvä asunto ulkomailta on vaihtoehto. Tämä ei välttämättä vähennä mökkien omistusta Suomessa, mutta voi vaikuttaa mökeillä vietettyyn aikaan.

Nuorten osalta on huomattu kasvaa muuttoliikettä ulkomaille ja paluumuuttohalukkuuden heikentymistä. Heille mökki voi olla tärkeä kiinnekohta Suomeen.

Väestön kasaantuminen Etelä-Suomeen tarkoittaa myös sitä, että Baltian kohteet ovat lähellä suhteessa suomalaisiin mökkeihin. Jos kulkuyhteydet Baltiaan kehittyvät edelleen 2030-luvulla, Baltian mökkimarkkinat voivat muodostua hyvinkin kilpailukykyiseksi.

Näköpiirissä olevat muutokset eivät voi kokonaan romahduttaa kotimaisen mökkeilyn suosiota, mutta pienetkin muutokset ovat taloudellisestikin merkittäviä, kun mökkeilyyn käytetään yhteensä noin 6,2 miljardia euroa vuodessa.

Kehittämissesityksiä

1. Mökkien korjauksen ja kunnossapidon aktivointi

Esitetään, että mökkimaakunnat, mökkikunnat sekä maakunnalliset ja seudulliset kehitysyhtiöt organisoivat yhdessä elinkeinoelämän kanssa perinteisten sekä vakituisista asunnoista vapaa-ajan asunnoiksi muuttuneiden ja muuttuvien mökkien korjauksen ja kunnossapidon aktivointitoimintaa. Toiminta esitetään aloitettavaksi kaksivuotisella maakunnallisella kampanjalla jokaisessa maakunnassa.

Perustelut:

Mökeistä noin 75 % on yli 25 vuotta vanhoja. Mökin omistajista 25 % katsoi, että mökin nykyinen kunto tai varustetaso on estävä tai hidastava tekijä seuraavan sukupolven halukkuudelle lunastaa mökki itselleen. Mökkeilyyn käytetään 6,2 miljardia euroa ja se työllistää 60 000 henkilöä. Mökkeilyn taloudellinen ja henkinen merkitys maakunnille on suuri. Mökkeilyn positiivisten vaikutusten turvaaminen tulevaisuudessa edellyttää mökkimaakunnilta ja mökkikunnilta suunnitelmallista pitkäjänteistä kehittämistyötä.

2. Mallien luominen perikuntien mökkien ja mökeiksi muuttuneiden vakinaisten asuinkiinteistöjen hoidolle

Esitetään, että perikuntien mökkien ja mökeiksi muuttuneiden ja muuttuvien vakituisten asuinkiinteistöjen hyvää hoitoa edistetään luomalla selvitystyöllä malleja, joilla tuetaan perikuntia sopimaan kiinteistöjen hoidosta. Malleissa voitaisiin huomioida perikuntien jäsenten erilaiset mahdollisuudet työ- ja rahallisiin panostuksiin mökkien ylläpitotehtävien ja kustannusten jaossa.

Perustelut:

Perikuntien omistamia perinteisiä vapaa-ajan asuntoja on n. 60 000. Mökeiksi muuttuneita entisiä vakinaisia asuinkiinteistöjä on n. 100 000 ja niitä arvioidaan tulevan lisää kymmeniä tuhansia lähitulevaisuudessa. Mökkien yhteisomistus ja yhteiskäyttö ovat kansantaloudellisesti, yksityistaloudellisesti ja ympäristöllisesti hyvä monille sopiva mökkeilyn muoto. Kiinteistön asianmukainen hoito edellyttää kuitenkin kiinteistön hoitoa ja kustannusjakoa koskevaa riittävää sopimista osakkaiden kesken. Sopimattomuudesta aiheutuvat turhat erimielisyydet saattavat johtaa kiinteistön hoidon osittaiseen ja täydelliseenkin laiminlyöntiin, mikä on yhteiskunnallisesti huono tilanne.

3. Rakentamisoikeudet

Esitetään, että mökkialueiden kaavojen uudistamista jatketaan siten, että vapaa-ajan asuntojen rakentamisoikeudet vastaavat tämän päivän ja tulevaisuuden mökkeilyn edellyttämiä useiden sukupolvien yhteiskäytön, sosiaalisen kanssakäymisen, mahdollisen etätyön,

ympärivuotisen käytön sekä varusteiden, kalusteiden, työkoneiden sekä liikkumisvälineiden säilytyksen lisätilarpeita.

Perustelut:

Useissa mökkirakentamista säätelevissä vanhoissa kaavoissa rakentaminen on rajoitettu 90-150 m²:iin. Uusissa kaavoissa rakennusoikeuksia on yleensä nostettu noin 250 m²:iin, jopa suuremmaksi. Yhteiskunnallisia syitä mökkien koon pitämiseen pieninä ei ole, sillä jätevesien ja jätteiden asianmukainen käsittely sekä maisemalliset ja muut ympäristölliset näkökohdat huomioidaan lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.

4. Henkikirjoittautuminen vapaa-ajan asunnoille

Esitetään, että Juha Sipilän hallitusohjelman mukaan aloitettua työtä vapaa-ajan asuntojen muuttamiseksi vakituisiksi asunnoiksi jatketaan ja selvitetään, vastaavatko nyt vireillä olevat lainsäädännön muutosesitykset riittävästi myös kyläkeskusten ulkopuolella olevien vapaa-ajan asuntojen omistajien pyrkimykseen henkikirjoittautua vapaa-ajan asunnolleen asumaan.

Perustelut:

Vireillä olevien rakennuslainsäädännön muutosten mukaan vapaa-ajan asuntojen muuttamista vakituisiksi asunnoiksi helpotetaan kyläkeskuksissa ja niiden lähialueilla. On syytä seurata sitä, kuinka laajalti saaristo- ja maaseutu-alueita jää käytännössä muutoksen ulkopuolelle ja ryhdyttävä tarvittaessa asian vaatimiin toimiin. Ns. vakituisen asumisen ja vapaa-ajan asumisen keinotekoisen jyrkkää rajaa lainsäädännössä on yleensäkin edelleen lievennettävä vastaamaan olemassa olevaa todellisuutta.

5. Ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus

Esitetään, että mökkeilyn tarpeet huomioidaan kaikkien yleisten liikennemuotojen valtakunnallisessa kehittämisessä. Tiedollisen saavutettavuuden osalta esitetään toimivien tietoyhteyksien varmistamista julkisella osarahoituksella koko maassa myös jatkossa.

Perustelut:

Kaikkiin maakuntiin ja niiden kyliin sijoittuva mökkeily tarvitsee ennen kaikkea toimivaa tieverkostoa moottoriteistä yksityisteihin saakka. Valitettavasti kannattavan joukkoliikenteen edellytykset haja-asutusalueilla ovat viime vuosikymmeninä heikentyneet. Digitalisaatioon perustuvien uusien liikennemuotojen kehittämisessä avautuu lähiaikoina uusia mahdollisuuksia. On selvítettävä, miten niitä voidaan hyödyntää haja-asutusalueilla ja siten, että ne palvelevat myös mökkeilyä.

Lähteet

- Adamiak, Czeslaw & Vepsäläinen, Mia & Strandell, Anna & Hiltunen, Mervi J. & Pitkänen, Kati & Hall, C. Michael & Rinne, Janne & Hannonen, Olga & Paloniemi, Riikka & Åkerlund, Ulrika (2015). Vapaa-ajan asuminen Suomessa. Asukas- ja kuntakyselyn tuloksia vapaa-ajan asumisen nykytilasta ja kehittämistarpeista [verkkodokumentti]. <http://hdl.handle.net/10138/155089> [viitattu 9.8.2016].
- ALLI- kartasto (2013). Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuvan pohjustus. Tekijät: Ruut Rissanen, Antti Rehunen, Hanna Kalenoja, Ossi Ahonen, Tommi Mäkelä, Jarkko Rantala & Markus Pöllänen. Ympäristöministeriö. Helsinki 2013.
- Aro, Timo (2014) Esitys muuttoliikkeen voittaja- ja häviäjälajeista 2010-luvun Suomessa. Timo Aron kotisivut <https://www.slideshare.net/TimoAro/muuttoliikkeen-voittajat-ja-hviyt>
- Asuntomarkkinat 2017 – ennuste. Pellervon taloustutkimus. <http://www.ptt.fi/ajankohtaista/uutiset/asuntomarkkinat-2017-ennuste.html>. Katsottu 13.3.2017.
- Henkilöliikennetutkimus 2010–2011. Suomalaisten liikkuminen. 2012. Liikennevirasto.
- Hiltunen, M. J. & Rehunen, A. (2014). Second home mobility in Finland: Patterns, practices and relations of leisure oriented mobile lifestyle. *Fennia* 192:1, 1–22. DOI: 10.11143/8384.
- Honkatukia, Juha & Ahokas, Jussi & Simola, Antti (2014). Kriisien jälkeen – Suomen talouden rakenteellinen kehitys vuosina 2013–2030. VATT TUTKIMUKSET 176. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Government Institute for Economic Research Helsinki 2014.
- Hyvästi, Suomi: Ulkomaille muuttavia jo yhtä paljon kuin 70-luvulla. Yle 29.5.2015. <http://yle.fi/uutiset/3-8028983>. Katsottu 13.3.2017.
- Koti on nyt muualla. HS 4.12.2016 <http://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000004891306.html>. Katsottu 13.3.2017
- Kuntaliiton hyvinvointipoliittinen ohjelma. Sosiaali- ja terveydenhuollon uusi suunta. kuntaliiton verkkojulkaisu. 2015.
- Liikkumistottumukset Helsingin seudulla 2012. HSL:n julkaisu: 2013.
- Maanmittauslaitos (2015 ja 2005) Kiinteistöjen kauppahintatilasto. <http://www.maanmittauslaitos.fi/kauppahintatilastot>
- Mökkibarometri (2016) Saaristoasiain neuvottelukunta. Maa- ja metsätalousministeriö.
- Nieminen, Emmi. (2016) Y-sukupolvi ja teemamatkailu. Opinnäytetyö. Matkailun koulutusohjelma 2016. Haaga-Helia.
- Pitkittynyt taantuma heikentää nuorten sukupolvien asemaa Suomessa (2016) Analyysi. Euro & talous. Suomen pankin ajankohtaisia artikkeleita taloudesta. Tekijät: Helvi Kinnunen
- Vanhempi neuvonantaja & Petri Mäki-Franti Vanhempi ekonomisti.
- Pitkänen, K.; Puhakka, R.; Semi, J. & Hall, C. M. (2014): Generation Y and Second Homes: Continuity and Change in Finnish Outdoor Recreation. *Tourism Review International*, Volume 18, Number 3, 2014, pp. 207-221(15).
- Pouta, Eija, Sievänen, Tuija & Neuvonen, Marjo (2006). Recreational wild berry picking in Finland – reflection of a rural lifestyle. *Society and Natural Resources* 19, 285–304.
- Puhakka, Riikka. (2014). Y-sukupolvi luonnossa Luonnon merkitykset kaupungistuvassa yhteiskunnassa. *Alue & Ympäristö* 43: 1 ss. 34–48.
- Sitran selvityksiä 98. (2015) Haaveena osa-aikatyö? Koettu hyvinvointi erilaisissa työsuhteissa ja työelämän ulkopuolella.
- Talouselämä (2004) Älä sijoita mökkiin. 4.6.2004 Hanna Rajalahti. <http://www.talouselama.fi/sijoittaminen/ala-sijoita-mokkiin-3418146>
- Tilastokeskus 2016. Kesämökkit 2015. http://www.stat.fi/til/rakke/2015/rakke_2015_2016-05-26_kat_001_fi.html
- Tilastokeskus 2016. Suomen virallinen tilasto (SVT): Osakeasuntojen hinnat [verkkojulkaisu]. ISSN=2323-878X. Maaliskuu 2016. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 14.3.2017]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/ashi/2016/03/ashi_2016_03_2016-04-28_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto (SVT): Kansantalouden tilinpito [verkkojulkaisu]. ISSN=1795-8881. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 13.3.2017]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vtp/>
- Tilastokeskus 2011. Suomen virallinen tilasto (SVT): Ajankäyttötutkimus [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-5639. Muutokset 1979 - 2009 2009. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 14.3.2017]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/akay/2009/02/akay_2009_02_2011-02-17_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus 2015. Suomen virallinen tilasto (SVT): Asunnot ja asuinolot [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-6745. Yleiskatsaus 2014. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 13.3.2017]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/asas/2014/01/asas_2014_01_2015-10-14_tie_002_fi.html
- Tilastokeskus. Tilasto: Matkailutilinpito [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-1484. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 14.3.2017]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/matp/tau.html>
- Valtiokonttori (2015). Valmiina digikiiriin. Digitalisaatio ja virastojen tuottavuuspotentiaali. Helsinki: Valtio-konttorin selvitys.
- Y-sukupolvi hylkää auton. Matkaketju 1/2014. <https://www.hsl.fi/matkaketju/matkaketju-1-2014/y-sukupolvi-hylkaa-auton>. Katsottu 13.3.2017

Liite: Kyselylomakkeet ja vastausjakaumat

Nuoret aikuiset vapaa-ajan asukkaina 2030-kysely

Vapaa-ajan asunnolla tarkoitetaan tässä kyselyssä vapaa-ajan asunnoksi rakennettua rakennusta tai vapaa-ajan asuinkäyttöön käytännössä siirtynyttä entistä ns. vakituista asuntoa omakotitaloissa sekä myös rivitaloissa ja kerrostaloissa.

Aluksi vapaa-ajan asunnon käyttöön liittyviä kysymyksiä

1. Millä alueella asutte vakituisesti?

Pääkaupunkiseutu	86	Ahvenanmaa	2
Muu Uusimaa	19	Keski-Suomi	14
Varsinais-Suomi	28	Pohjois-Savo	9
Pirkanmaa	34	Etelä-Pohjanmaa	17
Päijät-Häme	9	Keski-Pohjanmaa	0
Kymenlaakso	9	Pohjois-Pohjanmaa	27
Kanta-Häme	9	Etelä-Savo	13
Satakunta	13	Pohjois-Karjala	11
Etelä-Karjala	10	Kainuu	7
Pohjanmaa	6	Lappi	16

2. Ikäanne

25-34	52 %
35-45	48 %
25-34	52 %
35-45	48 %

3. Sukupuoli

Mies	46%
Nainen	54%

4. Koulutustaustanne (ylin suorittamanne tutkinto)

Perus- tai kansakoulu	3 %
Yo-tutkinto tai amm. koulutus	41%
Korkeakoulu tai amk	56%

5. Kotitalouden koko ___ henkilöä

Kotitalouden muodostavat samassa asuinhuoneistossa vakituisesti asuvat henkilöt.

1 henkilö	18%
2 henkilöä	30%
3 tai enemmän	52%

6. Miten suhtaudutte seuraaviin vapaa-ajan asumista koskeviin yleisesti esitettyihin väitteisiin?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Vapaa-ajan asuminen tulee säilyttämään suosionsa tulevaisuudessa esimerkiksi perinne- ja luontoarvojen, työelämän ja tietotekniikan kehityksen ja ikäihmisten mökkeilyn vuoksi.	1 %	12 %	5 %	50 %	32 %
Vapaa-ajan asuminen vähenee tulevaisuudessa esim. muiden sosiaalisempien, vähemmän sitovien ja vähemmän työteliäiden vapaa-ajan viettomuotojen tai mökkien keskimääräisen heikon kunnon/varustetason vuoksi.	8 %	47 %	12 %	28 %	5 %
Vapaa-ajan asumisen kehitystä tulee tukea maan tasapainoisen alueellisen kehityksen vahvistamiseksi.	5 %	11 %	22 %	39 %	22 %
Kahden omistusasunnon järjestelmästä (vakainainen ja vapaa-ajan asunto) tulee asteittain luopua ympäristö- ja taloussyistä.	36%	28 %	23 %	9 %	3 %

Seuraavat kysymykset koskevat vastaanottajan koko kotitaloutta

7. Kuinka monta vuorokautta arvioitte kotitaloutenne mökkeilleen viimeisen vuoden aikana?

	k.a.
Vanhempien, isovanhempien tai ystävien omistamassa vapaa-ajan asunnossa	9,2 vrk
Perikunnan omistamassa vapaa-ajan asunnossa	1,9 vrk
Omassa vapaa-ajan asunnossa	5,4 vrk
Omassa lomaosakkeessa kotimaassa	0,5 vrk
Vanhempien, isovanhempien tai ystävien omistamassa lomaosakkeessa kotimaassa	0,5 vrk
Vanhempien vapaa-ajanasunnossa ulkomailla	0,4 vrk
Vuokratassa vapaa-ajan asunnossa	2,3 vrk
Muussa vapaa-ajan asunnossa, missä	1 vrk

8. Millainen on yleinen arvionne kotitaloutenne mökkeilystä 15 vuoden kuluttua (noin vuonna 2030)?

	Ei ole tavoitteena /on epätodennäköistä	On tavoitteena / todennäköistä	En osaa sanoa
1. Vapaa-ajan asunnoilla viettämänne aika on kasvanut	21 %	70 %	9 %
2. Vapaa-ajan asunnoilla viettämänne aika on vähentynyt	78 %	8 %	14 %
3. Mökkeillette perikunnan tai muussa yhteisömuotoisessa vapaa-ajan asunnossa	40 %	43 %	17 %
4. Olette hankkineet entisen vakinaisen asuinrakennuksen vapaa-ajan asunnoksenne	76 %	7 %	17 %
5. Olette hankkineet oman vapaa-ajan asunnon rannan läheisyydestä	54 %	33 %	13 %
6. Olette hankkineet oman vapaa-ajan asunnon lomakeskuksesta	85 %	4 %	11 %
7. Mökkeillette vuokramökissä	39 %	47 %	14 %
8. Olette halunneet muuttaa vapaa-ajan asunnolle	72 %	12 %	16 %
9. Ette mökkeile lainkaan	83 %	5 %	12 %

Mahdolliset kommentit _____

9. Missä arvioitte kotitaloutenne mökkeilevän 15 vuoden kuluttua (noin vuonna 2030)?

	Nykyistä enemmän	Säilyy samana	Nykyistä vähemmän	Ei lainkaan	En osaa sanoa
1. Vanhempienne, isovanhempienne tai ystäväienne vapaa-ajan asunnossa	31 %	38 %	5 %	13 %	12 %
2. Perikunnan tai muussa yhteisömuotoisessa vapaa-ajan asunnossa	18 %	17 %	4 %	36 %	25 %
3. Kotitaloutenne omistamassa vapaa-ajan asunnossa	35 %	9 %	1 %	33 %	22 %
4. Omistamanne lomaosakkeen kautta kotimaassa	3 %	5 %	2 %	71 %	19 %
5. Vuokratessa vapaa-ajan asunnossa	27 %	25 %	6 %	22 %	20 %
6. Omassa tai vanhempienne, isovanhempienne tai ystäväienne omistamassa loma-asunnossa ulkomailla	11 %	5 %	1 %	46 %	37 %
7. Muussa vapaa-ajanasunnossa, missä?	4 %	2 %	1 %	33 %	60 %

10. Jos käytätte omien vanhempienne, isovanhempienne tai perikunnan vapaa-ajan asuntoa, millainen se on?

Jos niitä useita, antakaa arvionne siitä, jota käytätte eniten.

1. Suvulla ei ole vapaa-ajan asuntoa tai sitä ei ole käytetty	27 %
2. Rakennusvuosikymmen, 1980->	49 %
3. Pinta-ala	71m ²
4. Soveltuu ainakin kevät-, kesä- ja syyskäyttöön	60 %
5. On peruskorjauksen tarpeessa	13 %
6. On purettavassa kunnossa	1 %

11. Miltä näyttää edellä arvioimanne vanhempienne/suvun vapaa-ajan asunnon todennäköisin tilanne vuonna 2030?

1. On nykyisten omistajien aktiivisessa mökkikäytössä ja hoidossa	40 %
2. On jäänyt hoitamattomana vähälle käytölle tai autioksi	2 %
3. Joku omasta suvusta on lunastanut mökin aktiiviseen mökkikäyttöön	33 %
4. Mökki on mennyt yleiseen myyntiin	11 %
5. En osaa sanoa	13 %

12. Entä mikä on oma periaatteellinen halukkuuteenne lunastaa tai ostaa vanhempienne/suvun vapaa-ajan asunto itsellenne, jos sellainen mahdollisuus tarjoutuisi?

1. Asian harkitseminen ei ole ajankohtaista/en osaa sanoa ->siirtykää kysymykseen 14	27 %
2. Olen/olemme periaatteessa halukkaita	52 %
3. En/emme ole halukkaita	21 %

13. Miten seuraavat asiat vaikuttavat mahdolliseen halukkuuteenne ostaa tai lunastaa vanhempienne tai suvun vapaa-ajan asunto tulevaisuudessa? Merkitkää korkeintaan 5 puoltavaa ja 5 negatiivista tekijää

1. Positiivisesti vaikuttavat tai vahvuutena ovat etenkin (nrot 1-21) _____, _____, _____, _____ ja _____

2. Negatiivisesti vaikuttavat tai puutteina ovat etenkin (nrot 1-21) _____, _____, _____, _____ ja _____

	Positiivisesti	Negatiivisesti
1 Hinta ja oma taloudellinen tilanne	31 %	45 %
2 Omat muistot ja suvun perinteet	60 %	2 %
3 Etäisyys ja sijainti	46 %	40 %
4 Kyläyhteisöllisyys	4 %	2 %
5 Alueen harrastusmahdollisuudet	9 %	5 %
6 Ei naapureita lähellä	18 %	0 %
7 Rauhattomuus	1 %	8 %
8 Oma ranta	69 %	0 %
9 Oman rannan puuttuminen	1 %	16 %
10 Ympäristön tila (vesistöjen puhtaus, ilman laatu, melu, luonnon monimuotoisuus)	36 %	8 %
11 Mahdollisuus puutarhan ja kasvimaan hoitoon	20 %	2 %
12 Ajan puute, muut harrastukset	2 %	62 %
13 Etätyö- ja työssäkäyntimahdollisuudet	11 %	8 %
14 Omin käsin tekeminen mökillä	32 %	1 %
15 Mökin ylläpidon työläisyys	2 %	61 %
16 Vapaa-ajan asunnon nykyinen kunto ja varustetaso	18 %	23 %
17 Vapaa-ajan asunnon kehittäminen ja rakennusoikeus	8 %	7 %
18 Mahdollisuus muuttaa vapaa-ajanasunto vakinaiseksi asunnoksi	5 %	1 %
19 Vapaa-ajan asunto sijoituskohteena	3 %	0 %
20 Muu, mikä?	1 %	1 %
21 Muu, mikä?		

14. Vapaa sana mökkeilyn tulevaisuudesta

Kysely vapaa-ajan asunnon omistajille

Kotitaloutta koskevia kysymyksiä

Kotitalouden muodostavat samassa asuinhuoneistossa vakituisesti asuvat henkilöt.

Aluksi vapaa-ajan asunnon käyttöön liittyviä kysymyksiä

1. Millä alueella asutte vakituisesti?

Pääkaupunkiseutu	152	Ahvenanmaa	4
Muu Uusimaa	61	Keski-Suomi	40
Varsinais-Suomi	71	Pohjois-Savo	40
Pirkanmaa	66	Etelä-Pohjanmaa	16
Päijät-Häme	21	Keski-Pohjanmaa	6
Kymenlaakso	30	Pohjois-Pohjanmaa	42
Kanta-Häme	33	Etelä-Savo	37
Satakunta	24	Pohjois-Karjala	36
Etelä-Karjala	29	Kainuu	23
Pohjanmaa	30	Lappi	23

2. Ikä

alle 50	14 %
51-64	38 %
65 ja enemmän	48 %

3. Sukupuoli

Mies	57 %
Nainen	43 %

4. Koulutustasustanne (ylin suorittamanne tutkinto)

Perus- tai kansakoulu	22 %
Yo-tutkinto tai amm. koulutus	46 %
Korkeakoulu tai amk	32 %

5. Kotitalouden koko ___ henkilöä

Kotitalouden muodostavat samassa asuinhuoneistossa vakituisesti asuvat henkilöt.

1 henkilö	18 %
2 henkilöä	60 %
3 tai enemmän	23 %

Seuraavat kysymykset koskevat vastaanottajan koko kotitaloutta

6. Omistaako kotitaloutenne vapaa-ajan asunnon/asuntoja Suomessa?

	Omistaa	Ei yhtään	lkm		
			1	2	3 tai enemmän
1. Itse, kuinka monta asuntoa?	100 %	0 %	82 %	16 %	2 %
2. Perikunnan jäsenenä, kuinka monta?	17 %	83 %	14 %	2 %	1 %
3. Muuna yhteisomistuksena, kuinka monta?	23 %	77 %	19 %	3 %	1 %
4. Lomaosakkeen kautta, kuinka monta?	7 %	93 %	5 %	1 %	1 %

7. Omistaako kotitaloutenne ulkomailla olevan vapaa-ajan asunnon tai siihen oikeuttavia osakkeita?

1. Kyllä	2 %
2. Ei	98 %

8. Omistavatko täysi-ikäisten lastenne kotitaloudet vapaa-ajan asunnon tai vapaa-ajan asunnoksi aikanaan todennäköisesti muuttuvan vakinaisen asunnon?

1. Meillä ei ole täysi-ikäisiä lapsia	21 %
2. Meillä on yksi täysi-ikäinen lapsi ja hänen kotitaloutensa omistaa vapaa-ajan asunnon	4 %
3. Meillä on yksi täysi-ikäinen lapsi ja hänen kotitaloutensa ei omista vapaa-ajan asuntoa	13 %
4. Meillä on useita täysi-ikäisiä lapsia ja he kaikki omistavat vapaa-ajan asunnon	4 %
5. Meillä on useita täysi-ikäisiä lapsia, joista osa omistaa vapa-ajan asunnon	9 %
6. Meillä on useita täysi-ikäisiä lapsia, joista kukaan ei omista vapaa-ajan asuntoa	49 %

9. Miten suhtaudutte seuraaviin vapaa-ajan asumista koskeviin yleisesti esitettyihin väitteisiin?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	En osaa sanoa	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Vapaa-ajan asuminen tulee säilyttämään suosionsa tulevaisuudessakin esimerkiksi perinne- ja luontoarvojen, työelämän ja tietotekniikan kehityksen ja ikäihmisten mökkeilyn vuoksi.	1 %	9 %	7 %	49 %	35 %
Vapaa-ajan asuminen vähenee tulevaisuudessa esim. muiden sosiaalimpien, vähemmän sitovien ja vähemmän työteliäiden vapaa-ajan viettomuotojen tai mökkien keskimääräisen heikon kunnon/varustetason vuoksi.	13 %	35 %	17 %	30 %	5 %
Vapaa-ajan asumisen kehitystä tulee tukea maan tasapainoisen alueellisen kehityksen vahvistamiseksi.	4 %	9 %	19 %	40 %	28 %
Kahden omistusasunnon järjestelmästä (vakainainen ja vapaa-ajan asunto) tulee asteittain luopua ympäristö- ja taloussyistä.	49 %	27 %	12 %	8 %	5 %
Ulkokuntalaisille mökkiläisille tulee luoda nykyistä parempia mahdollisuuksia vaikuttaa mökkikunnan päätöksentekoon.	4 %	13 %	18 %	45 %	21 %

10. Kuinka monta vuorokautta arvioitte lastenne ja lastenlastenne kotitalouksien mökkeilleen vapaa-ajan asunnoillanne yhteensä viimeisen vuoden aikana?

	k.a.
1 Kotitaloutenne omistamassa vapaa-ajanasunnossa	17,7 vrk
2 Omistamassanne lomaosakkeessa kotimaassa	0,6 vrk
3 Omistamassanne loma-asunnossa ulkomailla	0,1 vrk
4 Meillä ei ole lapsia tai lastenlapsia ->siirtykää kysymykseen 15	

11. Millainen on omistamanne vapaa-ajan asunto?

Jos omistatte useita, arvioikaa sitä, jota käytätte eniten

1 Rakennusvuosikymmen	1980 ja jälkeen	51 %
2 Pinta-ala		67m ²
3 Soveltuu ainakin kevät-, kesä- ja syyskäyttöön		83 %
4 On peruskorjauksen tarpeessa		15 %
5 On purettavassa kunnossa ja uudella rakennuksella korvattava		1 %

12. Mikä on arvionne vapaa-ajan asuntonne todennäköisestä käytöstä 2030?

1. On nykyisten omistajien aktiivisessa mökkikäytössä ja hoidossa	64 %
2. On jäänyt hoitamattomana vähälle käytölle tai autioksi	4 %
3. Joku omasta suvusta on lunastanut mökin aktiiviseen mökkikäyttöön	2 %
4. Mökki on mennyt yleiseen myyntiin	13 %
5. En osaa sanoa	2 %

13. Miten seuraavat asiat vaikuttavat mielestänne perillistenne halukkuuteen kehittää vapaa-ajan asuntoanne tai lunastaa se tulevaisuudessa? Merkitkää oman arvionne mukaan korkeintaan 5 puoltavaa ja 5 negatiivista tekijää. Jos asia ei koske teitä, siirtykää kysymykseen 14.

1. Positiivisesti vaikuttavat tai vahvuutena ovat etenkin (nrot 1-21) _____, _____, _____ ja _____

2. Negatiivisesti vaikuttavat tai puutteina ovat etenkin (nrot 1-21) _____, _____, _____ ja _____

	Positiivisesti	Negatiivisesti
1 Hinta ja oma taloudellinen tilanne	20 %	26 %
2 Omat muistot ja suvun perinteet	58 %	1 %
3 Etäisyys ja sijainti	46 %	33 %
4 Kyläyhteisöllisyys	6 %	2 %
5 Alueen harrastusmahdollisuudet	18 %	8 %
6 Ei naapureita lähellä	35 %	0 %
7 Rauhattomuus	0 %	6 %
8 Oma ranta	68 %	1 %
9 Oman rannan puuttuminen	0 %	11 %
10 Ympäristön tila (vesistöjen puhtaus, ilman laatu, melu, luonnon monimuotoisuus)	42 %	7 %
11 Mahdollisuus puutarhan ja kasvimaan hoitoon	13 %	4 %
12 Ajan puute, muut harrastukset	1 %	67 %
13 Etätyö- ja työssäkäyntimahdollisuudet	6 %	8 %
14 Omin käsin tekeminen mökillä	30 %	4 %
15 Mökin ylläpidon työläys	1 %	57 %
16 Vapaa-ajan asunnon nykyinen kunto ja varustetaso	19 %	25 %
17 Vapaa-ajan asunnon kehittäminen ja rakennusoikeus	8 %	8 %
18 Mahdollisuus muuttaa vapaa-ajan asunto vakinaiseksi asunnoksi	6 %	8 %
19 Vapaa-ajan asunto sijoituskohteena	10 %	6 %
20 Muu, mikä?	2 %	3 %
21 Muu, mikä?		

14. Voisiko arvionne mukaan myös oma nykyinen vakituinen asuntonne siirtyä lastenne tai muiden sukulaistenne vapaa-ajan asunnoksi, kun se teiltä vapautuu?

1 Ei	65 %
2 Kyllä voisi, asumme omakotitalossa tai maalaistalossa haja-asutusalueella	11 %
3 Kyllä voisi, asumme omakotitalossa taajamassa	9 %
4 Kyllä voisi, asumme rivi- tai kerrostaloasunnossa taajamassa	6 %

15. Vapaa sana mökkeilyn tulevaisuudesta

KIITOS VASTAUKSESTANNE!

Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2017

- 1/2017 Päätöksen paikka. Kansallinen paikkatietostrategia 2017–2018
ISBN 978-952-453-943-2 (Verkkajulkaisu)
- 2/2017 Toimintaohjelma maatalouden ammoniakkipäästöjen
vähentämiseksi Suomessa
ISBN 978-952-453-944-9 (Verkkajulkaisu)
- 2b/2017 Action plan for reducing ammonia emissions in Finland
ISBN 978-952-453-945-6 (Verkkajulkaisu)
- 3/2017 Saaristo- ja vesistömatkailuselvitys
ISBN 978-952-453-947-0 (Verkkajulkaisu)
- 4/2017 Harvaan asuttu maaseutu – mahdollisuuksia täynnä.
Harvaan asutun maaseudun strategia 2017–2020
ISBN 978-952-453-948-7 (Verkkajulkaisu)